

RAPORT ANUAL 2016

CUPRINS

CONDUCEREA ROMATSA ÎN ANUL 2016

Consiliul de Administrație

Radu Carmen	președinte (de la 03.11.2016)
Neacșa Petre	președinte (până la 03.11.2016)
Radu Carmen	membru (până la 03.11.2016)
Costaș Bogdan	membru
Brezeanu Dragoș	membru
Pârvu Marcel	membru (până la 11.08.2016)
Nițu Mărioara	membru (până la 13.12.2016)
Silaghi Cristian Ionel	membru (de la 26.01.2016 până la 26.10.2016)
Ionescu Răzvan Ștefan	membru (de la 13.12.2016)

Echipa managerială

Dumitrescu Gabriel	p. director general (de la 26.08.2016)
Cârnu Fănică	p. director general (până la 26.08.2016)
Cârnu Fănică	director general adjunct (de la 26.08.2016)
Șerban Adrian Remus	director departament operațional
Cimpuiaru Valentin	director departament tehnic dezvoltare
Lespezeanu Marius	director ATM (de la 16.10.2016)
Donciu Bogdan	director ATM (până la 16.10.2016)
Frâncu Aleodor Marian	director dezvoltare
Nicolai Eugen	p. director economic (de la 05.09.2016)
Țară Luminița	p. director economic (de la 01.01.2016 până la
05.09.2016)	
Popeangă Silvia	director economic (până la 01.01.2016)
Miroiu Valentin	p. director siguranță și calitate
Dumitrescu Cosmin	p. director tehnic (de la 05.08.2016)
Săliștean Viorel	p. director tehnic (de la 05.07.2016 până la 05.08.2016)
Niță Ștefan	director tehnic (până la 05.07.2016)
Titea Dragoș	director juridic și administrativ

ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ, TEHNICĂ, SIGURANȚA ȘI CALITATEA SERVICIILOR FURNIZATE

Activitatea operațională

Managementul Activității de Rută

Activitățile desfășurate în domeniul activității de rută, în anul 2016, au fost următoarele:
1. Optimizarea structurii de rute ATS pentru conformare cu structura ERNIP (Planul European de Îmbunătățire a Rețelei de Rute) în vigoare pentru rezolvarea problemelor de

fluxuri de trafic aerian în FIR București generate de reorganizarea spațiului aerian din Bulgaria datorată reorganizării fluxurilor de trafic aerian în zona UDROS-ODERO, în contextul conflictelor din Crimeea și, ulterior, a celor din Orientul Mijlociu.

- au fost modificate un număr de 85 de rute RNAV/segmente de rută prin introducerea sau eliminarea unor puncte semnificative și/sau punct de raport în spațiul aerian inferior și superior sau prin eliminarea prefixului „U” din codificarea rutelor din spațiul aerian superior (prin realiniere cu cele din spațiul aerian inferior);
- s-au introdus următoarele zone: LRD10 Cincu și LRD39 Smârdan – Mălina;
- s-au modificat următoarele zone temporar rezervate: LRRTRA10A, LRTRA14, LRTRA15, LRTRA19A.

Modificările/actualizările menționate în structura de rute s-au datorat și modificării, respectiv a extinderii, unor CTR-uri ca urmare a discuțiilor repetate privind necesitatea asigurării din considerente de siguranță (inclusiv raportări REAC înregistrate) a evoluției aeronavelor în spațiul aerian controlat continuu, acestea concretizându-se prin realizarea interfeței rută/CTR sau prin extinderea limitelor orizontale ale unor CTR pentru a include procedurile de zbor instrumental în ele.

Aceste modificări au fost implementate începând cu data de 26 mai 2016.

2. Elaborarea, în colaborare cu specialiștii din cadrul ACC București, a documentației în vederea eliminării prefixului „U” din codificarea căilor aeriene din spațiul aerian superior, conform angajamentelor asumate în cadrul reuniunilor RNDSEG/EUROCONTROL. Această activitate a constat în modificarea structurii de rute ATS din FIR București, în sensul că a fost necesară realinierea căilor aeriene din spațiul aerian superior și inferior. Această nouă structură de rute ATS a fost implementată la 26 mai 2016.

3. Participarea la optimizarea structurii de rute în contextul implementării TMA NAPOC. Elaborarea documentelor corespunzătoare pe linia domeniului de activitate de rută: evaluare de risc, amendare LoAs, elaborare bază de amendament pentru secțiunea corespunzătoare din AIP. Implementarea a avut loc la data prevăzută, respectiv 10 noiembrie 2016.

4. Participarea la activități coordonate de Serviciul Sisteme ATM în vederea extinderii operării FRA pe timp de noapte între CTA București, Budapesta și Sofia – SEEN FRA: activitățile desfășurate pe linia obiectivului de activitate sunt legate de elaborarea documentației justificative pentru implementarea conceptului SEEN – FRA, care se va transmite către AACR și către CMSA, în vederea obținerii acordului CMSA, participarea la elaborarea studiului de siguranță (coordonarea elaborării este efectuată de către Direcția Siguranță și Calitate), proceduri de colaborare între unitățile ATS implicate, participarea la emiterea AIC de informare a operatorilor aerieni, respectiv emiterea bazei pentru AIS pentru publicare în AIP România. Activitățile s-au desfășurat conform planului stabilit, astfel încât să fie respectat termenul de implementare, respectiv 30 martie 2017.

5. Elaborarea documentației în vederea stabilirii dimensiunilor spațiului aerian controlat (+/- 5 NM) de-a lungul rutelor ATS în spațiul aerian sub FL 105 din FIR București în vederea publicării acestei informații în AIP România. Această modificare a fost implementată începând cu 26 mai 2016.

6. Elaborarea documentației în vederea implementării unei structuri modificate de rute ATS în vecinătatea CTR Iași (documentație pentru obținerea aprobării din partea CMSA, evaluare de siguranță, actualizare proceduri de coordonare între unitățile ATS afectate etc.) prin introducerea a trei rute ATS noi. Termenul de implementare prevăzut este 02 martie 2017.

7. Participarea la analiza proiectelor de acte normative și reglementări trimise spre consultare de către AACR și MT (Codul Aerian, Hotărârea Guvernului nr. 912/2010, RACR-RPAS, etc.) precum și la analiza proiectelor de documente elaborate de organizațiile

internaționale la care România este parte – EASA, EUROCONTROL, ICAO (Anexa 11 ICAO, ICAO Doc 4444 – PANS-ATM).

8. Elaborarea sau actualizarea, după caz, a unor proceduri operaționale aplicabile în domeniul serviciilor de trafic aerian de rută: Proceduri de colaborare între unități ATS ale ROMATSA și între ACC București și unitățile ACC adiacente, instrucțiuni ATS pentru sectoarele ACC București, Procedura operațională prin aplicarea DSP (ed. 2.0/iunie 2016), Procedura referitoare la Procesul Verbal de predare-primire a serviciului de tură (ed. 2.0/2016), Instrucțiuni privind furnizarea serviciilor de navigație aeriană pentru zborurile speciale (ed. 1/2016), Procedura Safety Nets (ed. 3.0/nov 2016), Manual ATCO (ed. 6.0) etc. Au fost elaborate, de asemenea, evaluările de siguranță pentru modificările sistemului ATM corespunzătoare obiectului de activitate de rută.

9. Elaborarea sau actualizarea, după caz, a unor protocoale și/sau proceduri de colaborare civil-militară, respectiv a procedurilor de management pre-tactic și tactic al spațiului aerian, după cum urmează:

- participarea la elaborarea procedurilor de colaborare civil-militară a zborurilor, ediția 6.0/2016;
- elaborarea Procedurilor de cooperare privind siguranța zborurilor în cazul executării activităților potențial periculoase pentru aeronave în poligoane terestre/maritime/fluviile;
- participarea la elaborarea protocoalelor pentru activitățile de zbor civil-militare complexe, naționale și internaționale, cu impact asupra traficului aerian de rută.

10. Elaborarea unor propuneri de măsuri corective pe linia obiectului de activitate, în urma inspecțiilor și audit-urilor efectuate de departamentul intern și AACR și urmărirea implementării acestora.

11. Analizarea evenimentelor de siguranță reportate (REAC) și urmărirea implementării măsurilor corective, dacă a fost cazul. Participarea experților managementului activității de rută în comisiile de cercetare ulterioară a unor evenimente ATM.

12. Actualizarea, conform cerințelor AACR, a documentației în vederea modificării sistemului ATM prin intrarea în operare a patru noi frecvențe de comunicații pentru furnizarea serviciului de informare a zborurilor și a serviciului de alarmare de la pozițiile operaționale dedicate din cadrul ACC București. Experții au coordonat elaborarea „Conceptului Operațional și Tehnic pentru Furnizarea serviciului de Informare a Zborurilor și Serviciului de Alarmare în FIR București” (ATM-SMR-POL 2141-CONFIS, ed. 2.0/01.02.2016) și a „Instrucțiunilor Privind Furnizarea Serviciului de Informare a Zborurilor și Serviciului de Alarmare în FIR București” (ATM-SMR-PIN 2167-FIS/ALRS, ed. 3.0/09.05.2016). A fost obținută aprobarea modificării sistemului ATM, cu implementare din data de 15 septembrie 2016.

13. Activități de instruire a personalului care urmează un curs de pregătire inițială în vederea obținerii licenței CTA stagiar care s-a desfășurat la DSNAR Constanța (pentru disciplinele de instruire aferente obiectului de activitate de rută) și la București.

14. Participarea la procesul de selecție a personalului care urmează cursul de pregătire inițială în vederea obținerii licenței de CTA stagiar.

15. Coordonarea elaborării reglementărilor necesare și îndeplinirii responsabilităților ROMATSA în domeniul intervențiilor active în atmosferă (lansări rachete antigrindină).

16. Participarea la activitățile organizate de Comisia de Apărare, Ordine Publică și Siguranță Națională din Senatul României și de alte structuri naționale pentru elaborarea

reglementărilor necesare operării aeronavelor fără pilot la bord, respectiv stabilirii zonelor restricționate pentru protecția instalațiilor nucleare.

17. Efectuarea inspecțiilor operaționale la unitățile ATS (respectiv ACC București), pe linia obiectului de activitate, conform planificărilor aprobate.

Activități permanente

- întocmirea bazelor de amendare AIP România în conformitate cu modificările de spațiu aerian aferente competenței managementului activității de rută;
- participarea la reuniuni RNDSDG/ICAO (Route Network Development Sub Group – ICAO EUR Region);
- participarea la reuniuni RDGE/ICAO (Route Development Group – Eastern Part of the ICAO EUR Region);
- participarea la reuniuni APDSG (ATM Procedures Development Sub-Group), subordonat NETOPS;
- participarea la reuniuni CPSG (Capacity Planning Group), subordonat NETOPS;
- efectuarea de studii diverse, cu utilizarea aplicației NEST (dezvoltată de EUROCONTROL) pentru analiza schemelor de închidere/deschidere sectoare și în contextul actualizării planurilor de capacitate pentru LSSIP (material pregătit pentru lucrările grupului CAPLAN);
- efectuarea de studii diverse pentru optimizarea structurii de spațiu aerian prin utilizarea de aplicații dedicate astfel:
 - NEST (Network Strategic Tool) – analiză preliminară
 - RAMS (ISA Software) – simulare de tip Fast Time
- colaborarea civil-militară în scopul aplicării conceptului de utilizare flexibilă a spațiului aerian;
- elaborare măsuri corective sau urmărirea implementării măsurilor corective în urma auditurilor și inspecțiilor efectuate de AACR și Direcția de Siguranță și Calitate;
- participarea la încheierea de protocoale, proceduri, reglementări în colaborare cu instituții interne – MT, AACR, SMFA și utilizatori ai spațiului aerian – TAROM, AOPA, ARCA etc.;
- participarea, în cadrul echipelor de specialiști, la dezvoltarea și implementarea Sistemului ATM 2015+;
- participarea la elaborarea/revizuirea procedurilor aferente implementării Sistemului Național Antigriindină;
- participarea la activități specifice colaborării civil-militare și programe de executare zboruri fără personal la bord (UAV);
- participarea la analiza proiectelor de reglementări trimise spre consultare de către AACR, MT precum și la analiza proiectelor de documente elaborate de organizațiile internaționale la care România este parte – EASA, EUROCONTROL, ICAO etc.

Managementul Activității de Terminal

Principalele activități desfășurate în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2016, în domeniul Managementului Activității de Terminal, au fost:

- coordonarea proiectului de implementare TMA NAPOC – proiectul a fost implementat cu succes cu data efectivă de 10.11.2016

Descrierea activităților premergătoare implementării:

- coordonarea implementării rutei de plecare/sosire instrumentală standard (SID/STAR) convențională și PRNAV (DME/DME) a unor noi proceduri de apropiere instrumentală sau a unora revizuite – actualizare baze de amendament pentru publicare în AIP România;
- actualizarea documentelor specifice:
 - manuale operaționale TWR Cluj, TWR Sibiu, TWR Târgu Mureș
 - raport de evaluare și reducerea riscurilor de implementare a TMA

- raport de evaluare și reducerea riscurilor pentru implementarea conceptului PRNAV
- raport de evaluare și reducerea riscurilor pentru implementarea rutelor SID/STAR
- Letter of Agreement între unitățile ATS implicate
- plan pentru implementarea activității în sala operațională APP din CDZ București
- proceduri de colaborare cu operatori VFR
- proceduri LVP Cluj Napoca, Tg. Mureș, Sibiu
- Grup Management al Transferului
 - asigurarea suportului pentru elaborarea planului de implementare APP București/sector NAPOC
 - participarea la activitatea de testare a modificărilor de mediu aferente implementării
 - evaluarea deficiențelor constatate post-implementare
- elaborarea documentației pentru solicitarea aprobării de către AACR privind modificarea sistemului ATM ROMATSA și coordonarea clarificărilor.
- coordonarea implementării proiectului de sectorizare TMA București
 - coordonarea cu APP București pentru implementarea sectorizării în TMA București (elaborarea documentației, solicitarea acceptării modificării sistemului ATM)-implementarea sectorului DIRECTOR
 - elaborarea bazei de amendament pentru publicarea în AIP România a noii sectorizări în TMA București
 - coordonarea, împreună cu AACR, în vederea obținerii aprobărilor.
- optimizarea structurii spațiului aerian
 - elaborarea propunerii de optimizare a rutelor în regiunea Iași- colaborarea pentru stabilirea configurației rutelor noi (niveluri minime, puncte noi, distanțe etc.)
 - optimizarea structurii de rute în FIR București în contextul extinderii limitelor orizontale ale unor CTR pentru a realiza interfața între structura de rute și CTR și pentru a include traiectele procedurilor de zbor instrumental – experții managementului activității de terminal au participat la elaborarea documentelor corespunzătoare pe linia obiectului de activitate: amendare LoAs, elaborare bază de amendament pentru extinderea CTR-urilor etc.
- optimizarea procedurilor de zbor instrumental
 - coordonarea implementării sau optimizării procedurii de zbor instrumental (analiză studii teren și obstacolare, coordonare formulare cerințe operaționale ale CTA/operatori aerieni/SMFA, coordonare proces aprobare AACR și proces publicare)
 - elaborarea propunerilor de implementare de rute SID în TMA București prin OSTAL (elaborare bază amendament, transmitere documentație la AACR)
 - demararea procesului de proiectare a procedurilor instrumentale de zbor pentru:
 - LRTC – revizia procedurilor existente și proiectarea rutelor SID/STAR și procedurilor GNSS
 - LRAR – revizia procedurilor existente și proiectarea procedurilor GNSS
 - LRBM – proiectarea ILS RWY 10, SID RWY 10/28
 - coordonarea cu AACR - cerințele implementării procedurilor de apropiere instrumentală GNSS/LNAV
 - coordonarea cu SMFA și Direcția Topografică Militară privind elaborarea și implementarea procedurilor de apropiere instrumentală la Boboc și Câmpia Turzii
 - colaborarea cu Aeroportul Oradea pentru reproiectarea procedurilor de apropiere instrumentală
 - coordonarea în vederea proiectării/implementării procedurilor de zbor instrumental:
 - LRSB ILS CAT II RWY 27
 - LROD NDB RWY 19
 - LRSV ILS RWY 34 LRSV
 - LRCK ILS și VOR RWY 36 (2,5 grade), VOR 18, SID/STAR RWY 18/36

- LROD NDB RWY 01/19, ILS RWY 19
- LRSV VOR RWY 16/34, SID RWY 16/34, proiectare ILS RWY 34 LRSV
- LROD ILS RWY 19 si NDB RWY 01/19
- Remote and Virtual TWR
 - participarea la grupul de lucru ROMATSA și EUROCAE/EUROCONTROL și formularea cerințelor operaționale
 - participarea la site surveys
- proiecte modernizare aeroporturi
 - coordonarea/elaborarea documentelor specifice pentru proiectele de modernizare a unor aeroporturi (proceduri de apropiere instrumentală, analize de risc, coordonări plan etapizare etc.)
 - AIHCB/Otopeni – analiza proiectului de reamplasare praguri
 - Aeroport Oradea (prelungire pista 19/01)
 - analiza studiului de fezabilitate și a certificatului de urbanism aferente proiectului de extindere și modernizare a suprafețelor aeroportuare la aeroportul Baia Mare
 - refacerea pistei aeroportului Tulcea
- coordonări aeroporturi – aplicare Regulament 139/2014
 - participarea la grupul de lucru pentru implementarea regulamentului
 - elaborarea draft-ului de acord între ROMATSA și aeroporturi
 - coordonarea finalizării draft-ului de acord cu Aeroportul Timișoara și Aeroportul

Arad

- proiect ATM 2015+
 - participarea la grupul de lucru ATM 2015+
 - completarea adaptation data pentru configurarea sistemului
 - participarea la sesiuni de testare a sistemului
- centralizarea situației mișcărilor în FIR București și în zona terminală
 - centralizarea lunară a situației mișcărilor pe toate aeroporturile din România
 - centralizarea lunară a situației mișcărilor în FIR București
 - elaborarea unor situații statistice care să reflecte evoluția traficului
 - transmiterea trimestrială a datelor către AACR
- pregătirea și informarea CTA
 - informarea CTA privind intrarea în vigoare a unor noi reglementări sau modificarea acestora, stabilire nivel pregătire CTA
 - informarea CTA privind intrarea în vigoare a unor modificări operaționale, stabilirea nivelului MBI
 - asigurarea examinării teoretice și practice pentru candidații CTA
 - participarea în comisiile de evaluare pentru avansarea sau promovarea CTA
- inspecții operaționale
 - monitorizarea aplicării planurilor de măsuri stabilite în urma auditurilor sau inspecțiilor operaționale efectuate de către AACR, experții în siguranță și calitate și cei ai activității de terminal din cadrul ROMATSA
- coordonarea pregătirii ab-initio la Centrul de pregătire Constanța
 - asigurarea cursurilor teoretice și simulatorului
- elaborarea documentației specifice domeniului de activitate
 - întocmirea rapoartelor de evaluare și reducere a riscurilor pentru instalarea de noi echipamente de radionavigație sau înlocuirea acestora (înlocuirea echipamentelor VOR/DME)
 - formularea cerințelor operaționale pentru instalarea unor noi echipamente de radionavigație de sol
 - coordonarea elaborării bazelor amendamentului AIP
 - emiterea bazei NOTAM
 - coordonarea aeroporturilor - implementarea/actualizarea procedurilor LVP (Târgu Mureș, Timișoara, Cluj, Sibiu, Arad și Suceava)
 - actualizarea Manualelor Operaționale TWR și APP

- participarea la consultări privind modificările legislative și propunerile de amendamente (RACR-CPPZI Ediția 2.0, PIAC-SSNA partea a II-a)
- coordonarea elaborării amendamentelor LoA interne, între unități de trafic aerian din FIR București și unități de trafic aerian din statele învecinate
- coordonarea în vederea elaborării procedurilor de colaborare cu aerocluburi locale, operatori aerieni privați (protocol Iacării Acrobați – SIAB, protocol Becker Aviation – fotogrametrie, protocol Skydive Transilvania)
- coordonarea pentru întocmirea procedurilor de colaborare între subunitățile DSNA și aeroporturi
- coordonarea privind elaborarea procedurilor de colaborare în vederea organizării de spectacole/concursuri aeriene și lansări de baloane
- participarea la elaborarea procedurilor de colaborare pentru exercițiile militare care au loc în spațiul aerian terminal
- coordonarea pentru elaborarea Planului Național pentru Implementarea PBN în România
- alte activități operaționale
 - monitorizarea riscurilor aferente activității specifice turnurilor de control de aerodrom (TWR) și unităților de control de apropiere (APP), analiza Raportării Evenimentelor de Aviație Civilă (REAC), formulare de cerințe sau recomandări pentru reducerea riscurilor
 - consultarea cu operatori aerieni:
 - organizarea întâlnirii periodice TAROM, WIZZAIR și BLUEAIR, implicarea operatorilor în formularea cerințelor operaționale pentru proceduri de zbor instrumental (participarea la ședințele de stabilire a cerințelor operaționale de proiectare LRTC și LRAR)
 - participarea sau elaborarea de propuneri pentru mandatul de participare la întâlniri ale Asociației Aeroporturilor din România
 - întâlniri AOPA, AROPA
 - întâlniri cu Aeroclubul României
 - participarea în cadrul comisiilor de examinare avansare/promovare CTA TWR/APP
 - corelarea obiectivelor LSSIP cu obiectivele definite în Planul de Afaceri Strategic și analiza impactului și stadiului de implementare a prevederilor Regulamentelor Europene
 - pregătirea documentelor și amendamentelor acestora pentru introducerea în sistemul NIDS (sistem operativ de afișare informații și date)
 - consultarea cu operatorii aerieni, AACR și experții pentru siguranță și calitate în privința sesizărilor privind zgomotul în zona aeroporturilor- formulare răspunsuri către petenți
- alte activități
 - activități de îndrumare pentru studenții Facultății de Inginerie Aerospațială aflați în stagiul de practică la ROMATSA (perioada iulie-septembrie).

Managementul Informațiilor Aeronautice

Managementul AIS

- coordonarea, îndrumarea și controlul tuturor activităților specifice domeniului de activitate al serviciului privind informarea aeronautică, în vederea realizării obiectivelor operaționale angajate
- pregătirea în vederea auditurilor pe linie de QMS, SMS și a inspecțiilor din partea AACR și a DSC din partea ROMATSA
- coordonarea activităților operaționale ale unităților ARO/Briefing și Biroului NOTAM Internațional pentru activitățile curente

- actualizarea procedurilor de lucru pentru activitățile executive de informare aeronautică, aplicabile în serviciul AIM, unitățile ARO/Briefing și Biroul NOTAM Internațional
- analiza și urmărirea actualizării Manualelor Operaționale ale unităților ARO/Briefing și Biroului NOTAM Internațional
- asigurarea funcției de Client Security Officer (CSO) pentru ROMATSA în legătură cu Baza Europeană de date AIS – EAD, gestionarea utilizatorilor și drepturile acestora în lucrul cu EAD, modulele SDO, PAMS, INO; pregătirea în vederea inspecțiilor și auditurilor AACR
- desfășurarea activităților de dezvoltare și întreținere aplicații IT pentru serviciile de informare aeronautică
- analiza proiectelor de PIAC-BA și PIAC-LCITA și transmiterea punctului de vedere la AACR
- urmărirea și coordonarea activității de școlarizare/perfecționare prin cursuri interne și externe a personalului AIS
- elaborarea referatului de necesitate și estimare a valorii pentru contractarea serviciilor de școlarizare pentru cursul intensiv de limbă engleză generală și de specialitate (refresher) pentru personalul de informare și participarea în comisia de negociere pentru atribuirea contractului
- organizarea cursului de pregătire recurentă pentru CITA instructor
- susținerea temelor din domeniul AIS la cursurile de pregătire CTA și PMO, organizate în cadrul ROMATSA
- verificarea planurilor de pregătire locală la unitățile de ARO/Briefing și Biroul NOTAM Internațional
- coordonarea acțiunilor necesare implementării măsurilor rezultate în urma auditurilor și inspecțiilor din domeniul AIS
- efectuarea inspecțiilor interne operaționale la unitățile AIS, în concordanță cu planificarea anuală a acestora
- în vederea realizării obiectivului INF 01 – Modernizare sisteme pentru serviciile de informare aeronautică au fost derulate următoarele activități:
 - elaborarea studiului de fezabilitate pentru achiziția unui sistem computerizat integrat AIS în vederea implementării cerințelor Regulamentului (UE) 73/2010
 - obținerea avizului CTE ROMATSA, cu observații
 - invitarea reprezentanților principalelor companii europene producătoare să prezinte sistemele AIM și capacitățile acestora
 - elaborarea proiectului de specificații funcționale – parte a caietului de sarcini necesar pentru demararea procesului de achiziție.

Furnizare AIS

- primirea și analiza bazelor AIS de la originatori, transmiterea de observații în vederea corectării de către originatori și transmiterea bazelor AIS spre aprobarea AACR în vederea publicării informațiilor aeronautice
- publicarea hărților de rută pentru spațiul aerian inferior, superior și harta FRA, ediția 10 noiembrie 2016 (implementare TMA NAPOC)
- publicarea hărților pentru rute VFR în TMA NAPOC (South part, North Part)
- publicarea următoarelor documente de informare aeronautică:
 - 11 amendamente AIRAC la AIP România
 - 1 amendament la AIP România
 - 1 supliment AIRAC la AIP România
 - 8 circulare de informare aeronautică
- menținerea datelor aeronautice în Baza de date AIS europeană – EAD, modulele SDO (Static Data Operations) și PAMS (Published AIP Management System)
- postarea pe site-ul propriu www.aisro.ro, a elementelor Pachetului Integrat de Informare Aeronautică publicate.

Managementul Informațiilor Meteorologice

Principalele activități desfășurate în domeniul Managementului Informațiilor Meteorologice, în cursul anului 2016, au fost diferențiate pe următoarele domenii de interes, cu scopul final de a îndeplini în bune condiții responsabilitățile regiei privind realizarea informării meteorologice a transportatorilor aerieni români și străini în spațiul aerian național:

- coordonarea activităților operaționale de meteorologie aeronautică
- asigurarea, prin experții managementului informațiilor meteorologice, a expertizei de specialitate solicitate de diverși beneficiari sau organizații externe, precum și în relația acestora cu experții ROMATSA din diferite domenii în derularea unor proiecte
- pregătirea personalului meteorologic, precum și a altor categorii de personal aeronautic, la disciplinele de specialitate specifice domeniului meteorologic aeronautic
- asigurarea bazei materiale necesare desfășurării activităților de meteorologie aeronautică, prin achiziția de sisteme, echipamente și instrumente de profil
- participarea la activități externe, în calitate de experți în domeniu, în principal pentru pregătirea personalului de specialitate și managementul datelor și informațiilor meteorologice
- participarea la proiecte finanțate din fonduri ale UE

Specific fiecărui domeniu menționat, activitățile desfășurate s-au concretizat în următoarele:

Coordonare:

- organizarea și desfășurarea inspecțiilor operaționale interne planificate pentru anul 2016
- coordonarea activităților operaționale ale CNPMNA (Centrul Național de Protecție Meteorologică a Navigației Aeriene) și Birourilor meteorologice de aerodrom pentru activitățile curente (amendare proceduri, gestionare situații indisponibilități personal, dotări etc)
- coordonarea acțiunilor necesare punerii în aplicare a planurilor de măsuri rezultate în urma auditurilor și inspecțiilor operaționale în domeniul MET
- pregătirea în vederea auditurilor pe linie de QMS, SMS și a inspecțiilor din partea AACR și a experților de siguranță și calitate din cadrul ROMATSA
- coordonarea, pe linie de specialitate, a acțiunilor necesare mutării Biroului meteo de aerodrom de la locația sa de lângă cap de pistă la noua sa locație amenajată în clădirea principală a aeroportului Baia Mare
- este important de menționat lipsa oricărui eveniment ATM (incident, accident) cauzat de serviciile meteorologice aeronautice furnizate de ROMATSA ca urmare a unei bune coordonări, îndrumări și control al tuturor activităților operaționale de meteorologie aeronautică desfășurate în vederea realizării obiectivelor operaționale angajate.

Expertiza de specialitate:

- implementarea operațională a cerințelor amd. 77/Anexa 3 ICAO, aplicabile din noiembrie 2016, facilitată prin achiziția noului sistem de procesare date meteorologice (IBL) și modificarea procedurilor actuale
- asigurarea, în continuare, a expertizei de specialitate pentru domeniul MET necesară implementării Sistemului ATM 2015+
- darea în exploatare a noului sistem VOLMET pentru FIR Bucuresti
- up-gradarea și implementarea software-ului pentru sistemul ROMAWOS la versiunea 4.0 pentru sistemele semi-automate de observații meteorologice ROMATSA existente pe aeroporturile din România
- participarea experților MET în derularea proiectului „PILOT Platform for access services to OPMET (worldwide/ECAC) data (METAR, TAF, SIGMET) în WXXM format” în cadrul programului SESAR Deployment, proiect care a fost inclus în lista de proiecte europene înaintate de grupul SDA către INEA CALL, precum și la proiectul eGAFOR, ce urmează a fi finanțat tot din fonduri europene

- înaintarea în exploatare operațională a noului sistem de procesare date meteorologice (IBL), recent achiziționat, ocazie cu care s-au realizat următoarele activități:
 - preluarea întregului flux de date meteorologice de pe serverul Messir COMM pe serverele IBL Visual Weather
 - configurarea sistemului Visual Weather pentru optimizarea fluxului de date meteorologice și a produselor livrate de către acesta
 - transmiterea imaginilor satelitare și a datelor de vânt în altitudine de la sistemul Visual Weather către sistemul NIDS
 - preluarea imaginilor radar meteo de la ANM și implementarea lor pe noul sistem de procesare date meteorologice IBL, respectiv pentru generarea hărților radar individuale și integrate pentru cele două produse „Base Reflectivity” și „Echo Top”
 - preluarea datelor GRIB de la modelul ALARO al ANM în sistemul IBL și procesarea corespunzătoare a tuturor parametrilor recepționați (conform noului contract încheiat cu ANM)
 - dezvoltarea și implementarea unei aplicații pentru preluarea prin internet a datelor GRIB 2 de la modelul ARPEGE al Meteo France în sistemul IBL și procesarea corespunzătoare a tuturor parametrilor recepționați
 - dezvoltarea și implementarea unei aplicații pentru preluarea datelor SODAR de la echipamentul instalat la DSNA București (Aeroportul Henri Coandă) în sistemul IBL, stocarea lor în baza de date și afișarea pe stațiile de lucru meteorolog
 - dezvoltarea interfeței utilizator pentru afișarea în cadrul sistemului de procesare date meteorologice (IBL) a hărților de concentrație cenușă vulcanică recepționate de la WAFC Londra

Activități de pregătire profesională:

- coordonarea activității aferente funcționării Centrului de Pregătire în Meteorologie Aeronautică din cadrul ROMATSA, în părțile de responsabilitate ce revin experților în domeniul meteorologic
- participarea experților serviciului, în calitate de lectori, la susținerea cursurilor refresher în domeniul MET, în cadrul ROMATSA, pentru personalul MET AERO PROG, precum și pentru personalul METEO AERO TEHN și personalul ATS, inclusiv pentru personalul ATCo (curs Ab Initio la Constanța București)
- participarea experților serviciului, în calitate de lectori, la susținerea cursurilor în domeniul tehnicii predării la clasă (TTI), în cadrul regiei, pentru personalul CNS și ATS
- participarea experților meteo la activitățile online ale echipei de experți OMM pentru educație, pregătire și competențe
- participarea, în calitate de lectori, la cursuri externe în domeniul competențelor MET (training, assessing) la solicitarea Croatia Control.

Alte activități:

- monitorizarea curentă a funcționării sistemelor PBS-MET/Lotus și Self-Briefing MET, utilizate pentru obținerea documentației meteorologice de zbor în cadrul birourilor de auto-informare (Self-Briefing) de pe aeroporturile din România
- prelucrarea statistică a datelor meteorologice pentru realizarea studiului climatologic al aeroporturilor din Arad, Iași, Târgu Mureș, Oradea, Sibiu și Timișoara
- organizarea asistenței meteorologice a taberei de zbor fără motor în curenții ondulatorii, organizată și desfășurată de Aeroclubul României în luna noiembrie 2016, la Sânpetru-Brașov
- participarea la Expoziția mondială de echipamente meteorologice de la Madrid, ocazie cu care au fost identificați potențiali furnizori pentru echipamentele prevăzute în planul de investiții ROMATSA pentru 2016 și 2017
- participarea la cursul „Using satellite data in weather forecasting” organizat de către BULATSA, la Sofia, în perioada 14-17 martie 2016
- participarea la workshop-ul ECARS – Good Practices in LIDAR Operation, organizat de către INOE în perioada 23-27.05.2016.

Colaborarea civil-militară

În cursul anului 2016, activitățile specifice colaborării civil-militare în domeniul managementului traficului aerian au asigurat continuitatea și coerența necesare aplicării constatate a reglementărilor SES în planificarea și desfășurarea unor activități complexe, în scopul îndeplinirii atribuțiilor generale și specifice stabilite, în conformitate cu legislația și reglementările aeronautice naționale și internaționale. În acest context, unitățile civile de trafic aerian au asigurat, în condiții de siguranță, controlul segmentar GAT al zborurilor militare, suportul operațional pentru unele misiuni speciale (zbor în formație, tactici speciale) și, împreună cu unitățile de trafic militar, au realizat coordonarea zborurilor GAT-OAT și managementul pre-tactic și tactic al spațiului aerian.

În contextul evoluțiilor politico-militare din regiune, în acest an, a fost menținut nivelul ridicat al intensității și complexității zborurilor militare în spațiul aerian al României. În acest sens, au continuat dislocările în România a unor detașamente ale forțelor NATO, pe perioade de două-patru luni, care au efectuat zboruri intense cu avioane de luptă în zone cu trafic aerian civil semnificativ. De asemenea, aeronavele NATO E-3A AWACS au executat zboruri aproape zilnic în spațiul aerian al României, majoritatea misiunilor fiind efectuate și cu alimentare în aer. Faptul că aceste activități militare complexe au fost desfășurate fără evenimente de trafic majore, demonstrează eficiența întregului mecanism de colaborare civil-militară, care a cuprins managementul spațiului aerian, prin alocarea zonelor specifice și gestionarea lor în dinamică, precum și coordonarea traficului civil și militar în timp real, prin intermediul structurilor dedicate.

În categoria activităților militare complexe sunt considerate și exercițiile, antrenamentele, zborurile demonstrative sau cele efectuate cu ocazia zilei naționale sau a altor sărbători. În acest sens, în anul 2016, a fost asigurată coordonarea civil-militară pentru 22 activități complexe, care au necesitat elaborarea unor protocoale dedicate, prin care au fost agreate elementele concrete de rezerve și utilizare flexibilă a spațiului aerian și de coordonare tactică a traficului aerian general cu cel operațional. Principalele activități militare complexe care au necesitat elaborarea de protocoale au fost:

- exercițiul româno-canadian „DACIAN ARROW 2016” (01.03-31.12.2016)
- executarea zborurilor aerofotogrammetrice în TMA București (15.03-15.12.2016)
- dislocarea aeronavelor MIG-21 pe aerodromul Bacău (01.04.-30.06.2016)
- exercițiul comun româno-francez „BLUE DANUBE” (18-30.04 și 06-30.06.2016)
- exercițiul USAF „CARPATHIAN SPRING 2016” (06-25.05.2016)
- exercițiul NATO „BLACK SEA ROTATION FORCE 16” (06-17.05.2016)
- executarea zborurilor demonstrative din cadrul „BLACK SEA DEFENCE & AEROSPACE 2016 (17-21.05.2016)
- zborurile de calibrare pentru unitatea AEGIS de la Deveselu (22-30.06.2016)
- exercițiul româno-american „DACIAN EAGLE 2016) (01.07.-08.10.2016)
- antrenamentele și zborurile demonstrative efectuate cu ocazia Zilei Aviației Române și a Forțelor Aeriene (14-20.07.2016)
- exercițiul USAF „CARPATHIAN SUMMER 2016” (22.07-10.08.2016)
- antrenamentele și zborurile demonstrative executate în cadrul Bucharest International Air Show 2016
- antrenamentele și zborurile demonstrative executate cu ocazia Zilei Marinei (11-15.08.2016)
- exercițiul NATO „JUNCTION STRIKE” (05-21.09.2016)
- exercițiul NATO de război electronic „RAMSTEIN GUARD 8” (12-16.09.2016)
- exercițiul militar național „ISTRIA 2016” (13-23.09.2016)
- exercițiul româno-bulgar de poliție aeriană cross-border „BLUE BRIDGE 2016” (26.09-07.10.2016)
- antrenamentele și zborurile demonstrative executate cu ocazia Zilei Aematei Române (24-25.10.2016)

- zborurile de verificare a capabilităților de apărare aeriană din poligonul Capu Midia (07-09.11.2016)
- zborurile de calibrare pentru unitatea AEGIS de la Deveselu (22-26.11.2016)
- antrenamentele și zborurile efectuate cu ocazia Zilei Naționale a României (21.11-01.12.2016).

În vederea asigurării condițiilor de desfășurare a unor activități de zbor sportive fără afectarea cerințelor operaționale militare, în prima parte a anului 2016 au fost încheiate trei protocoale între ROMATSA, Aeroclubul României și Statul Major al Forțelor Aeriene dedicate zborurilor cu planeare în curenții ondulatorii, zborurilor cu balonul cu aer cald pentru stabilirea recordurilor de înălțime și Campionatului Național de Planorism.

Pentru îndeplinirea cerințelor privind coordonarea civil-militară a unor zboruri cu caracter special, au fost încheiate patru protocoale între ROMATSA, Statul Major al Forțelor Aeriene și operatorii aerieni privați privind desfășurarea unor zboruri aerofotogrammetrice și de măsurare a parametrilor atmosferici.

În perioada 02-03.06.2016, la Arad, s-a desfășurat Convocarea anuală de analiză a colaborării civil-militare în managementului traficului aerian. Convocarea, a fost organizată sub coordonarea departamentului operațional, cu participarea reprezentanților direcției tehnice și direcției siguranță și calitate, a direcțiilor regionale ROMATSA, precum și a reprezentanților Autorității Aeronautice Civile Române și Aeroclubului României. Din partea militară au participat reprezentanți ai Statului Major al Forțelor Aeriene, Statului Major al Forțelor Navale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Român de Informații și Centrului de Încercări în Zbor Craiova.

De asemenea, în anul 2016, experții în colaborare civil-militară au desfășurat următoarele activități:

- continuarea sprijinului acordat în implementarea Local and Sub-Regional Airspace Management, system LARA, relațiile ROMATSA-SMFA în domeniul tehnic, precum și îmbunătățirea colaborării civil-militare prin continuarea activităților de operaționalizare a Centrului de Rezervă al ROMATSA (CR-2) colocat cu Centrul de Operații Aeriene
- pregătirea implementării TMA NAPOC prin revizuirea documentației privind zonele rezervate pentru activități de zbor militare și aspectele specifice coordonării civil-militare în zona de interes comun, respectiv Cluj
- organizarea a două reuniuni ale grupului de lucru ROMATSA-SMFA pentru redefinirea zonelor militare, în contextul implementării FRA și intrării în operare a noului tip de avion de luptă
- pregătirea propunerilor și pozițiilor ROMATSA pentru deciziile Consiliului de Management al Spațiului Aerian
- relaționarea ROMATSA cu operatorii aeronavelor fără pilot la bord. În cursul Semestrului II 2016, în coordonarea CCM au fost încheiate sau prelungite patru protocoale între ROMATSA, SMFA și operatorii acestui tip de aeronave
- participarea la reuniunile Grupului de Lucru ICAO privind facilitarea normalizării traficului în spațiul aerian din zona Mării Negre și stabilirea unui mecanism de coordonare între țările riverane
- reprezentarea ROMATSA în cadrul comitetelor relevante pentru colaborarea civil-militară organizate la nivelul EUROCONTROL și NATO.

Sisteme ATM

Implementarea SEEN FRA (South East Europe Night FRA)

Experții Sistem ATM asigură coordonarea proiectului SEEN FRA pe domeniul său de activitate. SEEN FRA (South East Europe Night FRA) presupune implementarea FRA pe timp de noapte în CTA Sofia, CTA București și CTA Budapesta. BULATSA, ROMATSA și HUNGAROCNTROL beneficiază de suportul NM în procesul de implementare.

În cadrul reuniunilor Danube FAB ANSP Board și Governing Council, desfășurate în Bulgaria pe 26-27 octombrie 2016, a fost confirmată implementarea SEEN FRA (South East Europe Night FRA) începând cu data de 30.03.2017 (data de ciclu AIRAC).

Activități desfășurate:

- a fost realizată evaluarea inițială a interoperabilității sistemelor ATM – s-a realizat prin interconectarea sistemelor ATM de test. Testele au fost finalizate cu succes astfel că activitățile identificate în Planul de implementare și-au păstrat planificarea inițială.
- au fost elaborate Conceptul Operațional SEEN FRA și Planul de implementare SEEN FRA (documente trilaterale) iar ulterior a fost actualizat Conceptul Operațional SEEN FRA ca urmare a deciziei Bulgariei de a coborî nivelul minim de la care se operează FRA în CTA Sofia de la FL245 la FL175 – finalizat în luna decembrie 2016
- a fost elaborat SEEN FRA Safety Case, document agreat trilateral, finalizat în trimestrul IV 2016
- pe data de 15 septembrie 2016 a fost publicată circulara aeronautică referitoare la implementarea SEEN FRA. Documentul a fost agreat de cele 3 părți, având conținut identic în toate cele trei versiuni (BULATSA, ROMATSA și HUNGAROCNTROL) fiind destinat, în principal, familiarizării operatorilor aerieni cu noul concept (AO awareness)
- a fost elaborată și finalizată baza de amendament AIP referitoare la implementarea SEEN FRA, fiind transmisă spre aprobare către AACR în luna decembrie 2016
- au fost revizuite restricțiile RAD în contextul implementării SEEN FRA
- în luna octombrie, a avut loc Prevalidarea operațională a ENV SEEN FRA în timpul NMOC. În cadrul acestei activități s-a verificat procesarea planurilor de zbor de către NMOC, având la bază scenariile descrise în documentul SEEN FRA Prevalidation Plan, document comun ROMATSA, BULATSA și HUNGAROCNTROL. O a doua sesiune de Prevalidare NMOC va avea loc după finalizarea amendamentelor AIP România, AIP Bulgaria și AIP Ungaria, urmând verificarea implementării modificărilor aferent SEEN FRA în ENV NMOC, conform AIP
- a fost inițiat procesul de revizuire a LoA cu partenerii SEEN FRA, în luna noiembrie, finalizarea fiind programată în luna februarie 2017
- au fost inițiate demersurile în vederea obținerii aprobării CMSA și a acceptării modificării sistemului ATM de către AACR

Trebuie precizat faptul că, în calendarul de implementare inițial agreat de partenerii Danube FAB, faza a II-a (FRA pe timp de noapte în cadrul Danube FAB), a fost prevăzută pentru Q1 2016 însă, acest termen s-a amânat ca urmare a modificărilor de rute implementate în vara anului 2016 în spațiul aerian al Danube FAB.

Implementarea GOFRA

În cadrul întâlnirii Gate One, la nivel CEO (GOCEO/5), din noiembrie 2015, ca urmare a inițiativei Hungaro Control, a fost agreată de către toți participanții analiza oportunității participării ANSP-urilor membre Gate One la elaborarea unui studiu privind posibilitatea implementării conceptului Free Routes (FRA) în spațiul Gate One (GO FRA) și aplicarea pentru obținerea unei finanțări din fonduri europene (CEF) prin intermediul SESAR Deployment Manager (SDM). Ulterior, toți membrii Gate One și-au exprimat, prin corespondență la nivel CEO, intenția de participare la Studiul GO FRA. Pentru formalizarea intenției de participare la Studiul GO FRA, fiecare membru interesat va trebui să semneze o Scrisoare de Intenție ce va face parte din pachetul aplicației de finanțare. Varianta finală a Scrisorii de Intenție a fost supusă coordonării și agreării ulterior întâlnirii kick-off din 19 mai. Experții ATM asigură coordonarea proiectului și punctul de contact pentru aspecte operaționale.

Participarea la derularea Programului de Dezvoltare și Implementare a Noului Sistem ATM ROMATSA 2015+

Experții ATM au participat la activitățile de revizuire din punct de vedere operațional a documentației sistemului și a documentației de testare. În anul 2016 au avut loc activități de testare în care au fost implicați specialiști ATM, ca membri în comisia de testare, dar și în calitate de coordonatori de pachete de testare. Totodată, au fost realizate: pregătirea, introducerea, actualizarea, verificarea în sistem a datelor de configurare (Adaption Data). Experții ATM asigură managementul configurației proiectului ATM 2015+, al datelor de configurație (adaption data) și al documentației. Următoarele activități de coordonare a proiectului a avut loc în anul 2016: managementul, monitorizarea și controlul nemijlocit al Proiectului, avizarea tuturor documentelor din cadrul proiectului, întocmirea rapoartelor de stadiu și a rapoartelor de sfârșit de etapă ale proiectului și autorizarea demarării noilor etape, managementul riscurilor (împreună cu managerii de proiect ai grupurilor de lucru), organizarea mai multor sesiuni de pretestare a Sistemului ATM 2015+, planificarea pregătirii personalului ROMATSA și finalizarea cursurilor de pregătire a personalului implicat în testarea SAT a Sistemului. Au avut loc activități în comun cu furnizorul pentru: definirea datelor de setare a sistemului din cadrul Adaption Data, integrarea cu celelalte sisteme operative ale ROMATSA (VCSS, NICE, PASACT, A-SMGCS etc.). De asemenea, specialiștii ATM au participat la cele 6 sesiuni de testare intermediară (Check Points), desfășurate în cursul anului 2016. Experții ATM au participat la activitățile de testare SAT, desfășurate începând cu 30.01.2017.

Implementarea Sectorului Director TMA București

Experții ATM au participat la implementarea sectorului director TMA București, împreună cu APP București și experții managementului de terminal.

Activități sistem operațional (Leonardo)

- îmbunătățire sistem Leonardo

Experții ATM au participat la activitățile de revizuire a documentației sistemului și de testare a versiunilor software Leonardo. Aceste activități au loc atunci când se realizează corecții software ce vizează funcționalitățile implementate. În prezent, sunt în derulare activitățile aferente contractului de mentenanță încheiat cu firma Leonardo, participând la faza de implementare. În 2016, în semestrul I, au avut loc următoarele activități legate de implementarea funcționalităților menționate mai sus: testare FAT la sediul furnizorului, testare SAT în TDS și instalare în regim operațional. AACR și-a dat acceptul pentru introducerea în mediul operațional a unei versiuni software care rezolvă, punctual, problemele reclamate prin Rol și REAC, după instalarea din aprilie 2016. Experții au formulat cerințele operaționale referitoare la corecții DSP pentru APP și corecții aduse implementării Mod S în sistemul SELEX (FDP, CWP, FPPS), soft instalată în luna aprilie 2016.

- testare și implementare geografie aferentă implementării noilor fluxuri de trafic (AIRAC)

Activitatea a constat în testarea modificărilor referite mai sus, atât pentru FIR București cât și pentru aria de interes FDP. În anul 2016 au avut loc două sesiuni de testare, după cum urmează: în martie, testarea modificărilor din FIR București, cu intrare în vigoare la 26 mai 2016 și mai, testarea modificării din FIR București și aria de interes FDP – pentru aceasta din urmă – modificările aferente AIRAC aprilie și mai 2016, necunoscute la momentul testelor din martie.

Pentru FIR București, noua versiune de geografie a inclus, pe lângă modificări de rute și puncte, și modificări de CTR-uri, SID-uri și STAR-uri la LRCK. În plus, au fost modificate hărțile CWP, inclusiv harta FRA.

Instalarea în mediul operațional s-a realizat cu succes pe 26 mai 2016, neconstatându-se probleme post instalare.

- actualizare environment sisteme procesare date implementare concept operațional TMA NAPOC

În perioada 10-24 august 2016, s-a efectuat testarea TDS a modificărilor de environment sisteme F4 TDS ciclu AIRAC 11/2016 aferente implementării TMA NAPOC.

Pe parcursul sesiunii de testare în TDS nu s-au constatat probleme de natură a nu recomanda implementarea TMA NAPOC în mediul operațional. În urma testelor efectuate, comisia de testare a recomandat implementarea unei serii de propuneri conținute în raportul de testare spre a fi verificate și testate în cadrul următoarelor sesiuni de testare TDS, dedicate TMA NAPOC.

Având în vedere rezultatele testelor precum și faptul că, până la data finalizării testelor nu au fost publicate modificările care afectează Aol, comisia de testare a propus desfășurarea unei a doua sesiuni de teste premergătoare implementării în care să se verifice și să se testeze propunerile conținute în raportul de testare. De asemenea, comisia a propus ca o ultimă sesiune de testare, înaintea implementării, să aibă loc în luna noiembrie. La această sesiune de testare s-a urmărit și verificarea modificărilor corespunzătoare Aol, aferente Ciclurilor AIRAC 09, 10, 11/2016. Testarea a fost finalizată cu succes, permițând implementarea TMA NAPOC.

- testare geografie aferentă implementării sector Director TMA București (AIRAC 10/2016)

Activitatea a constat în testarea în TDS a modificărilor referite mai sus. Instalarea în mediul operațional s-a realizat cu succes în octombrie 2016, neconstatându-se probleme post instalare.

Implementare TMA NAPOC

În semestrul al II-lea al anului 2016, activitatea a constat în:

- implementare sectorizare FDP-FPPS
- actualizare geografie sisteme FDP/FPPS
- implementarea modificării configurației sistemului TCA/MSAW
- implementare hărți CWP pentru TMA NAPOC
- testare în TDS – modificări environment aferente TMA NAPOC
- actualizare documentație: Concept Operațional Tehnic, Plan de Implementare
- participare la activități GMT

A-SMGCS

Expertii ATM asigură, pe domeniul său de activitate, coordonarea activităților pentru punerea în exploatare operațională a sistemului de supraveghere a mișcărilor pe suprafața de mișcare a aerodromului AIHCB. Sistemul a fost autorizat de către AACR din punct de vedere tehnic. În semestrul II din 2016 a fost obținută autorizarea GMS pentru CTA de la TWR Otopeni pentru utilizarea sistemului ATM prin introducerea în exploatare operațională a sistemului de supraveghere a mișcărilor pe suprafața de mișcare a aerodromului AIHCB.

Au fost efectuate demersurile în vederea încheierii cu firma AviBit a contractului de asistență tehnică și a celui pentru implementarea mesajelor OLDI customizate (pentru interfațarea cu Indra). Ambele contracte au fost încheiate în luna noiembrie 2016.

SESAR

Expertii ATM participă la lucrările grupului de lucru ROMATSA (GL SESAR) pentru pregătirea participării regiei la faza de dezvoltare și la nivelurile de management și de implementare ale fazei de punere în practică a Programului SESAR. În cadrul grupului de lucru, specialiștii participă la SESAR Development/PJ16 CWP/HMI. Activitățile sunt

concretizate prin participarea la întâlniri, workshop-uri și seminarii pe subiect, elaborarea documentelor necesare pentru pregătirea participării ROMATSA la cele două faze și fundamentarea deciziilor de management în acest sens.

Îmbunătățire NIDS

Experții ATM elaborează cerințele operaționale și coordonează activitățile privind modificarea/îmbunătățirea/testarea NIDS. Aceste activități au loc atunci când apare necesitatea personalizării NIDS/implementării unor îmbunătățiri propuse de către utilizatorul final (CTA) și evaluate operațional ca fiind fezabile. În anul 2016 au fost personalizate domeniul documente și pagina CTR.

e-Management

Specialiștii participă la realizarea acestui proiect fiind responsabili pe domeniul operațional. La sfârșitul anului 2015 și începutul anului 2016 au fost introduse datele cu caracter operațional.

Coordonarea elaborării documentului LSSIP România

A fost asigurată coordonarea elaborării edițiilor anuale ale documentului LSSIP România. Aceasta este o activitate permanentă care presupune atât coordonarea activităților specifice din cadrul ROMATSA cât și colaborarea cu celelalte instituții (MT, AACR, SMFA și AIHCB). În luna martie 2016 au fost finalizate activitățile specifice pentru elaborarea LSSIP România 2015 (activitate încheiată). Au fost desfășurate activități de analiză în consultarea lansată de EUROCONTROL în procesul de aprobare a European ATM Master Plan Level 3 – Implementation Plan 2016. Analiza vizează impactul modificărilor care vor apărea în ediția finală a European ATM Master Plan Level 3 – Implementation Plan 2016 (referitor la obiective noi, schimbări substanțiale ale obiectivelor de implementare) asupra angajamentelor în cadrul proiectelor interne ROMATSA, proiectelor naționale sau regionale. În trimestrul IV 2016 au demarat activitățile specifice pentru elaborarea LSSIP România 2016, cu finalizare în trimestrul I 2017.

Participarea la elaborarea Planului de Afaceri Strategic ROMATSA și a Planului de Afaceri Anual

Experții ATM participă la corelarea obiectivelor LSSIP cu obiectivele definite în Planul de Afaceri Strategic și la analiza impactului și stadiului de implementare a prevederilor Regulamentelor Europene.

Danube FAB

Se participă constant la activitățile Danube FAB, pe parte operațională: ATM development, ConOps, OSC. De asemenea, se participă la corelarea termenelor obiectivelor conținute în edițiile naționale ale LSSIP România și respectiv LSSIP Bulgaria cu angajamentele și obiectivele definite la nivelul Danube FAB, în cadrul Danube FAB Strategic Programme și respectiv Annual Plan.

Implementarea supravegherii Mod S

Începând cu data de 25.06.2015 au fost activate volume din FIR București (peste FL245, TMA București conectat la FL245) ca spațiu Mode S, în coordonare cu EUROCONTROL. În prezent, este monitorizată acoperirea Mod S în vederea rafinării definirii volumelor Mod S și se lucrează la extinderea acestei acoperiri. Activitatea este în derulare, finalizare, în funcție de extinderea acoperirii Mod S depinzând de punerea în operare a noilor radare, extinderea

WAM. A fost finalizată, cu sprijinul DT, analiza privind posibilitatea definirii unui nivel minim de la care este asigurată acoperirea dublă Mod S în FIR București mai mic decât cel definit în prezent (acest nivel este FL245, declarat de EUROCONTROL în scopul marcării de către IFPS a zborurilor eligibile pentru alocarea A 1000).

Rezerva SUR

S-a coordonat, de către specialiștii ATM, activitatea de testare operațională a sistemului Rezerva SUR care implementează Modul S, activitate finalizată cu succes. Au fost elaborate instrucțiunile de lucru cu SRS la unitățile TWR și pentru furnizarea serviciului de control de apropiere TWR Cluj. S-au efectuat demersurile necesare, pe domeniul de activitate, în vederea acceptării modificării sistemului ATM prin punerea în funcțiune a SRS Mod S. Astfel, în primul trimestru al anului 2016, SRS Mod S a devenit operațional la toate unitățile de trafic.

Evaluarea performanței

Experții ATM participă la lucrările grupului de lucru, desemnat prin Decizia Directorului General ROMATSA, pentru elaborarea procedurii privind evaluarea performanței personalului ROMATSA.

Alte activități

- ITT Exelis

A fost coordonat răspunsul ROMATSA în procesul de evaluare periodică a stadiului de implementare a recomandărilor cuprinse în Studiul de modernizare a sistemelor de supraveghere „Romania: Aviation Surveillance Modernization”, elaborat în perioada ianuarie- august 2013 în cadrul contractului de asistență tehnică cu compania americană ITT Exelis. În conformitate cu prevederile Grantului USTDA, ROMATSA are obligația de a răspunde în procesul de evaluare a implementării recomandărilor formulate de experții Exelis în Studiul de modernizare a sistemelor de supraveghere „Romania: Aviation Surveillance Modernization” pe o perioadă de 5 ani de la data finalizării Raportului Final.

- Cursuri

Experții ATM au elaborat și susținut cursuri interne de reconversie profesională la materiile aeronave, navigație aeriană, echipamente de bord, proceduri de urgență pentru cursul CTA Ab-initio și rating 2016/2017 în desfășurare la DSNAR Constanța și SSAvC.

- activități curente

- elaborarea procedurilor, normelor, instrucțiunilor (PIN-uri), manuale specifice activității serviciului și proceselor derulate în cadrul acestuia sau specifice operării sistemului ATM
- analiza și avizarea documentațiilor privind obiective de investiții ROMATSA cu impact operațional
- menținerea evidenței implementării măsurilor din domeniul operațional stabilite în urma inspecțiilor și auditurilor
- actualizarea bazei de date de aeronave
- actualizarea bazelor de date ale sistemului ATM
- revizuirea Planului general de acțiune în situații speciale
- participarea la LSSIP Group
- SESAR C.02 Task 007 – European Deployment Reports & Assessments – elaborarea Raportului ESSIP anual
- GAMMA
- participarea la CANSO EASA Task Force
- participarea la ODSG ATFCM Operations and Development Sub-Group
- managementul codurilor SSR

- pregătirea documentelor și amendamentelor acestora pentru introducerea în sistemul NIDS
- analizarea din punct de vedere operațional a proiectelor de reglementări emise de Comisia Europeană.

Activitatea tehnică

Coordonare programe

În anul 2016 s-a urmărit furnizarea continuă a serviciilor de comunicație, navigație și supraveghere pentru navigația aeriană la nivelul de siguranță prevăzut de standardele aplicabile și, de asemenea, realizarea programelor de investiții în conformitate cu obiectivele de modernizare aprobate.

Astfel, din punct de vedere tehnic, s-au întreprins următoarele acțiuni:

- elaborarea și aprobarea documentelor de planificare strategică a regiei:
 - Planul de Afaceri Strategic (SBP) 2016 – 2020, ed. 9.0;
 - Planul de Afaceri Anual (ABP) 2016, ed. 10.0;
 - Calendarul pentru Elaborarea și Aprobarea Planului de Afaceri Strategic 2017 – 2021 și a Planului de Afaceri Anual 2017.
- participarea la grupul de lucru ROMATSA – BULATSA la activitățile specifice pentru elaborarea Programului Strategic pentru Danube FAB 2017 – 2021 și a Planului Anual pentru Danube FAB 2017;
- participarea la activitățile echipei de management al Programului „Dezvoltare și Implementare Sistem ROMATSA ATM 2015+”:
 - modernizare sală ACC, etaj 2, din CDZ București pentru crearea condițiilor operaționale, tehnice și de infrastructură necesare implementării Sistemului ATM 2015+ în scopul asigurării interoperabilității depline în raport cu cerințele SES aplicabile;
 - modernizare sală tehnică extinsă 2 (STE 2) care va susține, din punct de vedere tehnic, activitatea operațională care se va desfășura în sala ACC etaj 2;
 - amenajare sală Simulator ACC, pentru funcționare ca TDS/CR1/SIM, pentru asigurarea următoarelor funcționalități: TDS pentru sistemul SELEX Faza 4, TDS pentru sistemul INDRA, Simulator ACC (ROMATSA), Simulator INDRA și contingență CR1;
 - amenajare sală APP Arad și APP Constanța pentru asigurarea condițiilor operaționale și tehnice necesare controlului traficului aerian de apropiere în zonele terminale Arad și Timișoara, și pentru TMA/TWR Constanța, precum și pentru instalarea și punerea în funcțiune a componentelor noului sistem ATM 2015+;
 - participare la activități suport pentru Program Manager Support Office pentru managementul proiectelor din cadrul Programului ATM 2015+.
- participarea la activitățile echipei de management al Proiectului „Dezvoltarea și Implementarea Sistemului e-management” precum și în echipele experților cheie privind dezvoltarea modulelor referitoare la planificarea și execuția proiectelor precum și a modului ECM;
- managerierea altor proiecte cum ar fi:
 - realizarea unei noi infrastructuri TWR amplasate în perimetrul aeroportului din Cluj;
 - echiparea și relocarea TWR Bacău;
 - simulator CDZ Constanța;
- planificarea proiectului A-CDM (Airport Collaborative Decision Making) la Aeroportul Internațional Henri Coandă.

Cer Unic European și SESAR

Context european

Inițiativa privind Cerul European Unic (SES) are drept scop consolidarea normelor actuale de siguranță a traficului aerian, contribuția la dezvoltarea durabilă a sistemului de transport aerian și îmbunătățirea performanțelor generale ale managementului traficului aerian (ATM) și ale serviciilor de navigație aeriană (ANS) pentru traficul aerian general din Europa, prin conformarea cu cerințele tuturor utilizatorilor spațiului aerian.

Programul SESAR are ca obiectiv implementarea, până în anul 2030, a unei infrastructuri ATM de înaltă performanță, care să permită dezvoltarea sigură și ecologică a transportului aerian în Uniunea Europeană.

Proiectul SESAR este organizat pe 3 procese de colaborare interdependente, continue și evolutive:

- SESAR Definition (2004 – 2008): definiția conținutului și a priorităților;
 - SESAR Development (2008 – 2024): dezvoltarea noilor sisteme tehnologice, componente și proceduri operaționale – proces gestionat de un parteneriat public-privat (PPP) SESAR Joint Undertaking (SESAR JU);
 - SESAR Deployment (2014 – 2024): punerea în practică a planurilor privind noua generație de sisteme ATM – proces gestionat de Consorțiul SDA (SESAR Deployment Alliance) cu rol de SESAR Deployment Manager (SDM) în baza DP (SESAR Deployment Programme).
- Planul de implementare (Implementation View) sau nivelul 3 al ATM MP, cunoscut ca Planul ESSIP (European Single Sky Implementation) este actualizat anual. Ediția 2016 a avut 2 obiective principale și anume: să se actualizeze planificarea punerii în practică (deployment) a scenariului de bază SESAR (SESAR baseline) și a premizelor proiectului comun pilot (PCP) și să asigure o acoperire completă a funcționalităților ATM conținute în PCP.

SESAR Development

ROMATSA participă la Programul SESAR 2020, în cadrul proiectelor PJ.16-04 – Solution Workstation Controller Productivity și PJ.17-08 – SWIM-TI Common Runtime Registry, în calitate de terț susținător al INDRA, membru tutelar al SJU.

În data de 21.11.2016 ROMATSA a semnat, pentru cele două proiecte, Declarațiile de responsabilitate comună a terților susținători (reprezentând anexe la documentul Grant Agreement semnate de INDRA cu SJU), ca documente premergătoare contractului de colaborare dintre ROMATSA și INDRA.

Proiectul PJ.16-04 are drept scop reducerea costurilor de dezvoltare și operare a furnizorilor de servicii de navigație aeriană. Acest lucru se realizează prin atingerea obiectivelor ATM Master Plan pentru implementarea mai eficientă a resurselor umane, creșterea progresivă a suportului automatizat, implementarea tehnicilor de virtualizare și utilizarea unor sisteme flexibile, standardizate și interoperabile, toate ducând la creșterea nivelului de siguranță.

Proiectul PJ.17-08 – SWIM-TI Common Runtime Registry are ca scop creșterea vizibilității și accesibilității informațiilor și serviciilor ATM disponibile prin SWIM.

SESAR Deployment

Comisia Europeană a organizat guvernanta SESAR Deployment Phase, fiind responsabilă pentru nivelul politic, nivelul de management fiind asigurat de Deployment Manager (DM) în baza programului SESAR Deployment (DP).

Stabilit în baza Regulamentului UE nr. 409/2013¹, Deployment Programme, în versiunea curentă DP2016, este planul de lucru, cuprinzător și structurat al tuturor activităților necesare pentru implementarea proiectelor comune definite la nivelul UE.

De asemenea, DP2016 reprezintă viziunea prin care SESAR Deployment Manager definește cum va fi organizată implementarea primului proiect comun (PCP- Pilot Common Project) prevăzut în Regulamentul UE nr. 716/2014².

¹ Regulamentul de punere în aplicare UE nr. 409/2013 privind definirea proiectelor comune, instituirea guvernantei și identificarea stimulentei pentru sprijinirea implementării Planului General European de Management al Traficului Aerian

Conformarea cu cerințele Regulamentului UE nr. 1035/2011

În anul 2016, ROMATSA și-a îndeplinit obligațiile ce i-au revenit ca furnizor de servicii de navigație aeriană certificat, conformându-se continuu cu prevederile Regulamentului de punere în aplicare UE nr. 1035/2011 de stabilire a cerințelor comune pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană și de modificare a Regulamentelor CE nr. 482/2008 și UE nr. 691/2010.

În acest sens, atunci când a fost necesară introducerea unor modificări ale serviciilor furnizate, ale sistemelor sau au intervenit modificări în organizarea și funcționarea sa, ROMATSA a îndeplinit procedurile aplicabile în vederea acceptării modificărilor de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română (AACR), ca autoritate națională de supervizare, în conformitate cu Regulamentul de punere în aplicare UE nr. 1034/2011 al Comisiei din 17 octombrie 2011 privind supravegherea siguranței și managementul traficului aerian și serviciile de navigație aeriană și de modificare a Regulamentului UE nr. 691/2011.

Expozeul R.A. ROMATSA pentru documentarea certificării ca furnizor de servicii de navigație aeriană

Documentul DGR-SES-INF 4504-ROE/CERT a fost revizuit și amendat continuu.

Astfel, în cursul anului 2016, au fost elaborate două ediții ale expozeului, ediții care au preluat modificări datorate, în principal:

- informațiilor cu privire la personalul ROMATSA și în raport cu titularii posturilor de conducere;
- scoaterii din funcțiune a sistemului RADAR PSR-MSSR Otopeni;
- introducerii radarului MSSR Mod S Cluj, în regim operativ, în DPS ROMATSA;
- implementării TMA NAPOC și modificărilor asociate.

Obiective pentru anul 2017

În contextul implementării prevederilor legislației SES, ROMATSA își propune, ca obiectiv strategic în procesul de implementare a conceptului, asigurarea condițiilor privind valorificarea optimă și promovarea în interesul ROMATSA a potențialului operațional, tehnic și uman în calitatea de furnizor național al serviciilor de navigație aeriană.

De asemenea, întreprinderea acțiunilor necesare de planificare corespunzătoare și de implementare la nivelul regiei a cerințelor SES aplicabile furnizorilor de servicii de navigație aeriană, reprezintă un alt obiectiv major al regiei menit să asigure o poziție stabilă de actor principal în regiune, cu o identitate puternică, bine conturată.

Nu în ultimul rând, conformarea continuă cu cerințele comune de certificare pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană, conform prevederilor Regulamentului UE nr. 1035/2011 de stabilire a cerințelor comune pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană reprezintă un obiectiv principal pentru organizație.

Se vor continua eforturile demarate în anul 2016 în vederea participării la proiectele europene privind programele Fazelor de dezvoltare și punere în practică SESAR și serviciile centralizate.

Dezvoltare sisteme

² Regulamentul de punere în aplicare nr. 716/2017 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) 2016/1012 al Parlamentului European și al Consiliului cu privire la modelele de formulare care trebuie utilizate pentru informațiile ce urmează să fie incluse în listele cu societățile de ameliorare și exploatațiile de ameliorare recunoscute

În ceea ce privește activitatea tehnică legată de dezvoltarea sistemelor, ROMATSA a întreprins următoarele acțiuni:

a) Activități legate de implementarea proiectului ATM 2015+

- Managementul Tehnic al Proiectului ATM 2015+:

- finalizarea specificațiilor Sistemului ATM 2015+ rezultate în urma SAT (Site Acceptance Test);
- validarea procedurilor de testare (STD) actualizate în urma SAT;
- validarea procedurilor de testare preliminară post SAT (Checkpoints 1-6) precum și a procedurilor pentru SAT 1.2;
- coordonarea activității și participarea la procedura de testare preliminară post SAT – Checkpoints 1-6;

- Managementul Securității Informatice:

- validarea specificațiilor de implementare a măsurilor de securitate informatică și a procedurilor de testare aferente rezultate în urma SAT;
- testarea componentei de securitate informatică în cadrul procedurii de testare preliminară post SAT – Checkpoint 5;
- modificarea aplicațiilor ROMATSA pentru valorificarea datelor transmise de Sistemul INDRA prin intermediul Sistemului ROMATSA Gateway;
- participarea la testarea interoperabilității între Sistemul ATM 2015+ (INDRA) și Sistemul ASMGCS Otopeni (Avibit);
- participarea la testarea interoperabilității OLDI între Sistemul ATM 2015+ (INDRA) și sistemele partenerilor externi HungaroControl (Budapesta) și BULATSA (Sofia);
- colaborarea cu specialiștii INDRA pentru remediarea problemelor constatate la testele de interoperabilitate OLDI;
- modificarea modului PASACT pentru transmiterea automată a autorizării Planurilor de Zbor către Sistemul ATM 2015+ în vederea funcționării cu mai mulți clienți conectați simultan.

b) Proiecte interne

- upgradarea (la noua versiune autorizată la sfârșitul anului 2015) a Sistemului SRS utilizat de toate unitățile de trafic ROMATSA ca sistem back-up sau ca sistem de informare CTA TWR asupra situației de trafic;
- finalizarea versiunii Sistemului SRS (Sistem Rezervă SUR) cu funcționalități specifice FIC (hartă fizică, localitate, căi de comunicație, hartă administrativă). Aplicația a fost instalată la poziția FIC ACC București cu scopul evaluării și monitorizării operaționale;
- înlocuirea platformei hard și soft utilizată în regim operațional pentru aplicațiile ROMATSA Gateway și PASACT;
- actualizarea aplicației de afișare a informațiilor de supraveghere RSUR-CWP (componentă a Sistemului de Rezervă SUR) pentru afișarea corectă a datelor furnizate de noile radare Mod S de la Cluj la Bacău;
- adaptarea geografiei modulului RSUR-CWP pentru utilizarea în cadrul noului organ de dirijare TMA Cluj;
- actualizarea modulului SRS – Supervizare (componentă a Sistemului de Rezervă SUR);
- finalizarea noii versiuni a aplicației PASACT-FIC (afișare informații plan de zbor la poziția FIC, pentru zborurile VFR).

c) Cooperări internaționale

- participarea la elaborarea studiului privind interoperabilitatea OLDI între sistemele ATM ROMATSA, HungaroControl și BULATSA pentru implementarea Free Routes Airspace (FRA) în spațiul FIR București, FIR Budapesta și FIR Sofia;
- asigurarea suportului tehnic la elaborarea planului de testare a interoperabilității FRA pentru mesajele OLDI, în colaborare cu specialiștii HungaroControl și BULATSA;
- participarea la configurarea sistemului de test SELEX pentru testele OLDI FRA trilaterale;
- participarea la testele FRA trilaterale de interoperabilitate OLDI între sistemele ATM ale ROMATSA, HungaroControl și BULATSA;
- testarea protocolului de comunicație FMTP între sistemul ATM ROMATSA și sistemul ATM din FIR Lvov (Ucraina);

- colaborarea cu INDRA în vederea participării comune la proiectul PJ 16.04 (CWP-HMI) din cadrul Programului SESAR 2020;

- participarea, din partea ROMATSA, la lucrările Consorțiului European GAMMA pentru realizarea unui proiect de Management Global al Securității în ATM.

d) Activități desfășurate pe linia securității informatice:

- implementarea Sistemului de Management al Securității Informatice pentru sistemele operaționale.

e) Activități legate de alte proiecte ROMATSA:

- participarea la testarea noilor versiuni software ale Sistemului ATM SELEX împreună cu alte compartimente ROMATSA;

- participarea la testarea Sistemului ATM operațional SELEX cu noua geografie TMA Cluj;

- coordonarea tehnică la actualizarea geografiei pentru TMA Cluj;

- evaluarea oportunității implementării Remote TWR și elaborarea caietului de sarcini în vederea achiziției serviciilor de consultanță pentru elaborarea studiului de fezabilitate Remote TWR;

- elaborarea și analiza specificațiilor pentru suplimentarea mesajelor OLDI în cadrul sistemului ASMGCS Otopeni;

- participarea la proiectul de implementare a A-CDM împreună cu celelalte entități interesate din cadrul Aeroportului Internațional Henri Coandă București.

Domeniul tehnic

În anul 2016 s-a urmărit furnizarea continuă a serviciilor de comunicație, navigație și supraveghere pentru navigația aeriană la nivelul de siguranță prevăzut de standardele aplicabile și, de asemenea, realizarea programelor de investiții în conformitate cu obiectivele de modernizare aprobate.

Principalele activități, în domeniul tehnic, au fost următoarele:

- s-au depus la Autoritatea Aeronautică Civilă Română dosare de autorizare pentru sistemele CNS (Communication, Navigation, Surveillance), inclusiv cu declarațiile de verificare a acestora;

- s-au depus la Agenția Națională de Comunicații (ANCOM) cereri de autorizare frecvențe pentru echipamentele noi instalate, precum și de prelungire licențe și autorizații existente;

- s-a obținut autorizația și acceptarea modificării sistemului EATMN ROMATSA în urma întocmirii și depunerii la AACR a documentelor necesare;

- au fost instalate 13 sisteme de înregistrare vocală ATIS-UHER;

- s-au desfășurat activități pentru reamplasarea centrelor de emisie și recepție VHF rută de la DSNA Timișoara și DSNA Oradea;

- a fost trecut în regim de exploatare operațională sistemul VCS Frequentis de la CDZ București;

- s-a finalizat contractul cu Rohde Schwarz România pentru livrarea stațiilor radio VHF compatibile VoIP și 8,33 kHz și au continuat lucrările de instalare precum și elaborarea documentelor pentru dosarul de autorizare;

- sistemul operațional de înregistrare vocală pentru TWR-uri, respectiv toate cele 13 sisteme redundante de înregistrare vocală, au fost autorizate de către AACR și puse în serviciu operativ prin acceptarea modificării sistemului ATM ROMATSA;

- au fost instalate sisteme VCS la 8 unități ATS: TWR Cluj, TWR Târgu Mureș, TWR Sibiu, TWR Satu Mare, TWR Baia Mare, TWR Suceava, TWR Timișoara și TWR Iași și au fost elaborate Dosarele Tehnice în vederea autorizării; în decembrie 2016 s-au primit patru autorizări pentru Târgu Mureș, Satu Mare, Timișoara și Cluj, precum și acceptarea modificării sistemului ATM ROMATSA;

- în urma autorizării de către AACR a infrastructurii Data Link s-a avut în vedere încheierea contractului de servicii de comunicații cu CSP SITA pentru conectarea, într-o primă etapă, a mesajelor D-ATIS;

- a fost desfășurată activitatea de raportare lunară la AMC (ATS Messaging management Centre) EUROCONTROL de către CCC (Cooperating COM Centre) Operator pentru România, în conformitate cu documentațiile EUROCONTROL în vigoare;
- a avut loc, sub coordonarea EUROCONTROL AMC (ATS Messaging Management Centre), integrarea SITA în Rețeaua Globală ICAO AFS (AFTN/CIDIN/AMHS). S-au realizat conexiunile AFTN între:
 - Sistemul de Contingență AFTN/AMHS ROMATSA instalat la Otopeni și Sistemul Operațional BULATSA din Sofia;
 - Sistemul de Contingență AFTN/AMHS BULATSA instalat la Varna și Sistemul Operațional ROMATSA din CDZ București;
- s-au realizat simulări de acoperire radio și planul de acțiune în vederea introducerii în exploatare operațională a noului sistem DVOR/DME Constanța; s-au realizat reglajele finale și a fost introdus în exploatare operațională;
- s-a elaborat documentația pentru scoaterea din funcțiune a sistemului CVOR/DME Constanța;
- s-a întocmit și depus la AACR dosarul de autorizare pentru sistemul DVOR/DME Deva;
- s-a depus documentația tehnică pentru activitatea de proiectare de proceduri APV pentru aeroporturile din România și s-a îmbunătățit infrastructura P-RNAV în TMA-uri în cadrul programului european SPICE (Synchronised PBN Implementation Cohesion Europe), coordonat de către EUROCONTROL, pentru obținerea finanțării, în cuantum de 85%, din fonduri europene puse la dispoziție de către Comisia Europeană în cadrul programului INEA Call 2015;
- s-au finalizat lucrările de instalare a sistemului ILS/DME și vizibilimetru la DSNA Suceava;
- s-a demarat studiul de acoperire pentru amplasarea DME-urilor pentru îmbunătățirea performanțelor RNAV1 în zona aeroportului Iași, în cadrul proiectului SPICE;
- s-a elaborat documentația tehnică și s-a obținut autorizația de punere în funcțiune operațională a sistemului ILS/DME la DSNA Suceava;
- s-a semnat și derulat contractul de achiziție a sistemului ILS/DME la aeroportul din Craiova;
- s-a elaborat documentația specifică pentru un contract de achiziție a unui sistem ILS/DME la Otopeni 08L și negocierea pentru achiziție;
- s-au realizat lucrări de instalări/reglaje specifice la sol pentru sistemul ILS/DME la DSNA Tulcea în urma modernizării pistei aeroportului și s-a obținut încadrarea acestui sistem la Cat. II tehnic la verificarea din zbor. S-a elaborat documentația tehnică și s-a transmis la AACR pentru autorizația de punere în funcțiune la Cat II tehnic a sistemului ILS/DME la DSNA Tulcea;
- s-a elaborat documentația tehnică specifică și s-a obținut avizul AACR pentru instalarea sistemului ILS/DME la DSNAR Constanța, inclusiv pentru obținerea autorizației de construcție;
- s-au instalat noile echipamente DVOR/DME Brașov - Postăvaru și s-a depus la AACR documentația pentru autorizarea noului sistem, inclusiv acceptarea modificării sistemului ATM ROMATSA prin introducerea în exploatare operațională a acestuia;
- în urma autorizării sistemului SRS Mod S și acceptării modificării Sistemului ATM ROMATSA de către AACR, au fost finalizate procedurile de implementare în vederea utilizării operaționale a noii versiuni SRS utilizate la toate pozițiile de lucru ACC București, APP București, APP Arad, APP Constanța, toate unitățile TWR, CR 2 și la nivelul serverelor SRS din CDZ București, CDZ Arad, CDZ Constanța și TWR Otopeni. De asemenea, au fost actualizate aplicațiile SRS utilizate în afara regiei (SMFA, SRI, IGSU, Aeroport Otopeni). Activitatea a fost finalizată iar noua versiune a aplicației procesează informațiile Mod S și este operațională;
- s-au reconfigurat stațiile SRS-CWP în vederea implementării TMA NAPOC: implementarea unei versiuni a aplicației SRS-CWP dedicată activității FIC, aplicație care permite afișarea hărților fizice și administrative ale României. Aplicația este instalată la poziția FIC ACC București și APP București pentru evaluare și monitorizare operațională;

- s-a testat FAT și SAT Planul Sectorial Dual (DSP) APP implementat în sistemul SELEX și software-ului Faza 4 reparat. S-a realizat transferul în sistemul DSP operativ, locațiile București, Arad și Constanța, a software-ului Leonardo (fosta SELEX) care extinde funcționalitatea DSP și pentru APP București, asigurând astfel alocarea codului de conspicuitate în zonele declarate Mod S și aducând îmbunătățiri ale funcțiilor DCT, OLDI și HMI;
- s-a întocmit documentația necesară și s-a obținut autorizarea de la AACR pentru radarul Mod S Bacău și s-a acceptat modificarea prin introducerea acestui radar în regim operativ;
- s-a întocmit și depus la AACR dosarul tehnic și declarația de verificare în vederea autorizării sistemului WAM ROM SUD. S-a autorizat de către AACR sistemul și s-a acceptat modificarea prin introducerea acestuia în regim operativ. S-a implementat WAM ROMATSA cu aria de acoperire mărită (Rută);
- s-a întocmit documentația de donare a sistemului radar RP-4G către SMFA (Statul Major al Forțelor Aeriene);
- s-a întocmit SLA (Service Level Agreement) pentru schimbul datelor radar între ROMATSA și SMATSA;
- s-a efectuat un curs de pregătire radar Mod S INDRA pentru personalul tehnic de la Bacău, Cluj și DSN București, cu participarea reprezentanților de la AACR. S-a realizat instruirea personalului tehnic PNA/CNS de la DR București – Secția Bacău cu privire la sistemul radar Mod S tip INDRA;
- s-a întocmit documentația necesară și s-a obținut din partea AACR acceptarea modificării sistemului ATM prin introducerea datelor furnizate de noul radar PSR/MSSR Mod S Vitosha (Sofia) în regim operativ;
- după întocmirea și depunerea la AACR a dosarului tehnic și a declarației de verificare s-a obținut autorizația pentru noul radar MSSR Mod S Cluj produs de INDRA și acceptarea modificării pentru introducerea datelor radar în sistemul operativ ROMATSA;
- s-a finalizat instalarea pentru sistemul radar PSR/MSSR Mod S Otopeni și s-au efectuat, cu rezultate pozitive, activitățile OJT (On the Job Training) și SAT precum și verificarea din zbor. S-a întocmit dosarul tehnic și s-a transmis către AACR;
- s-au efectuat cursuri de pregătire Ab Initio pentru personalul CTA;
- s-au efectuat analize ale înregistrărilor MICCA de la DR București privind eventualele conflicte apărute la sistemul radar Raytheon;
- s-a realizat analiza tehnică și instalarea modulului auxiliar GPS pentru sistemele radar Raytheon;
- s-au efectuat evaluări SASS C pentru senzorii de supraveghere;
- pentru sistemul A-SMGCS s-au realizat următoarele activități:
 - derularea procesului de autorizare GMS pentru CTA TWR Otopeni;
 - demararea procedurii de achiziție pentru contractele de interfațare AviBit – INDRA și SLA sistem AviBit;
 - continuarea demersurilor pentru acceptarea modificării sistemului ATM în vederea utilizării operaționale a sistemului de supraveghere a mișcărilor pe suprafața de mișcare a a/d AIHCB;
- s-a consolidat infrastructura rețelei administrative ROMATSA;
- s-au dezvoltat aplicațiile de uz general în rețeaua administrativă pentru creșterea eficienței în toate compartimentele de activitate ROMATSA;
- s-au dezvoltat și întreținut sistemele NIDS, ROMAWOS, FLIGHT PLAN, INTRANET;
- s-au administrat și întreținut echipamentele serverelor;
- s-a participat la punerea în funcțiune a Sistemului E-Management.

Domeniul investiții

În activitatea de investiții s-au desfășurat următoarele activități cu caracter permanent:

- s-au organizat și derulat activități de achiziție de servicii de proiectare, lucrări de construcții montaj și de produse (dotări independente) din „Lista cheltuielilor de capital pentru investiții în anul 2016;

- s-au finalizat și urmărit contractele încheiate cu furnizorii din țară și străinătate pentru obiectivele de investiții. S-a asigurat membrii în comisiile de evaluare pentru procedurile de achiziție aferente obiectivelor de investiții;
- s-au efectuat activități de predare de amplasamente pentru lucrările de construcții montaj și s-au inspectat obiectivele de investiții în vederea urmăririi și coordonării realizării lucrărilor conform proiectelor aprobate;
- s-au organizat și realizat recepții pentru obiectivele de investiții la finalizarea lor;
- s-au organizat și derulat activități ale consiliului tehnico-economic al ROMATSA;
- a transmis spre avizare temele de proiectare, proiectele și documentele de achiziții aferente obiectivelor de investiții;
- s-a urmărit derularea lucrărilor conform termenelor din graficele de execuție, anexă la contractele cu antreprenorul general, subantreprenori și alte contracte și s-au aplicat, când a fost cazul, prevederile clauzelor contractuale (penalități, daune și altele), în cazul nerespectării acestor termene;
- s-a urmărit implementarea planului de măsuri de îmbunătățire a activității regiei.

Lista cheltuielilor de capital pe anul 2016, aprobată de către Consiliul de Administrație al ROMATSA, este defalcată pe capitole astfel:

- Capitolul A – Obiective de investiții în continuare: 154.226.223 lei
- Capitolul B – Obiective de investiții noi: 22.495.763 lei
- Capitolul C – Dotări și alte cheltuieli de investiții: 25.045.100 lei
- Capitolul D – Rambursări credite: 0 lei.

În cele ce urmează, prezentăm situația realizărilor, pentru fiecare obiectiv în parte, pe capitolele componente ale programului de investiții:

Nr. crt.	Nominalizare obiective de investiții	Termen finalizare	Valoare totală deviz	Din care C+M	Valoare aprobată plan în anul 2016
A	TOTAL CAP. A – Obiective în continuare, din care:		283.999.845	52.346.883	154.226.223
1	Implementarea unui sistem de e-management pentru R.A. ROMATSA	feb. 19	16.870.000		6.729.947
2	Sistem detecție vânt de forfecare la AIHCB (LIDAR)	dec. 17	10.163.861		2.187.440
3	Protecția echipamentelor PNA la DSNA Craiova împotriva trăsnetelor	iun. 16	269.845	196.310	243.574
4	Protecția echipamentelor PNA la DSNA Timișoara împotriva trăsnetelor	dec. 16	269.845	76.905	257.629
5	Turn control nou pe Aeroportul Cluj-Napoca	dec. 17	32.240.350	26.300.603	9.693.986
6	Protecția echipamentelor PNA la DR Buc – secția Bacău împotriva trăsnetelor	mar. 16	209.000	185.000	185.000
7	Dezvoltare și implementare Sistem ATM 2015+ ROMATSA				
7.1	Sistem ATM 2015+ (SW, HW)	feb. 19	140.196.704		69.289.718
8	Protecția echipamentelor PNA la DSNA Oradea împotriva trăsnetelor	dec. 16	170.902	150.181	160.180
9	Sistem radiant VHF la Coștila	dec. 16	72.915		72.915
10	Instalare ILS/DME Cat. II RWY 34 și senzor meteo și vizibilometru la mijlocul pistei la Aeroportul Suceava	iun. 16	4.346.792	1.162.016	1.476.002
11	Echipare anexă clădire CDZ Constanța	dec. 16	715.950		712.737
12	Platforme betonate la Centrul de Emisie	dec. 16	926.551	673.970	848.728

	1, Centrul de Emisie 2, Centrul de recepție VHF din incinta AIHCB				
13	Sistem radar MSSR Mod S Cluj	aug. 16	4.207.276		4.184.087
14	Modernizare împrejmuire și porți acces la DSNA Sibiu	dec. 16	500.197	436.118	500.197
15	Sistem radar PSR colocat cu MSSR Mod S - Otopeni	dec. 16	12.874.889		12.817.404
16	Sistem VCSS la TWR Sibiu, Cluj, Timișoara, Târgu Mureș, Satu Mare, Baia Mare, Iași și Suceava	dec. 16	3.972.744		3.658.791
17	Sistem operațional de înregistrare vocală (TWR-uri)	iun. 16	2.695.633		2.321.402
18	Instalare echipament ILS/DME la Constanța	dec. 16	3.520.854	957.369	1.367.802
19	Implementare sistem WAM la TMA București zona sud extracarpatică (WAM ROM-SUD)	apr. 16	3.793.484		478.236
20	Stații radio VHF compatibile VoIP și 8,33 kHz	dec. 16	3.525.600		3.525.600
21	Interconectarea stațiilor R&S la sistemul VCSIP TOPEX pentru comunicații VoiP	dec. 16	782.928		727.399
22	Extindere sistem ROMAWOS pentru compatibilitate Cat II la Aerodromul Tulcea	dec. 16	190.459	64.438	101.057
23	Înlocuire echipament ILS/DME 08L Otopeni	dec. 17	3.248.016	889.462	3.248.016
24	Echipeare turn control nou la Aeroportul Suceava	dec. 16	700.000	700.000	700.000
25	Amenajare turn control Băneasa	dec. 16	753.893	610.434	663.263
26	Modernizare APP Arad	dec. 16	3.076.840	1.067.970	176.763
27	Modernizare APP Constanța	dec. 16	2.356.650	1.368.790	88.381
28	Linii radioreleu Arad și Cluj	dec. 16	1.458.293		1.458.293
29	Amenajare sală simulator ACC pentru funcționare ca TDS/CR1/SIM	dec. 16	6.037.660	2.878.550	2.632.535
30	Sala Tehnică Extinsă 2	oct. 17	14.141.024	14.008.452	14.008.452
31	Amenajare acces auto clădire radiofar îndepărtat DSNA Sibiu	dec. 16	710.689	620.316	710.689
32	Aplicație SAR pentru CC-SAR ROMATSA	dec. 17	9.000.000		9.000.000
B	TOTAL CAP. B – Obiective noi, din care:				
1	Sistem de semnalizare luminoasă pentru traversarea controlată a căilor de rulare N și C de la AIHCB	dec. 16	1.137.595	538.182	1.089.503
2	Interconectare sistem A-SMGCS cu sistemul de balizaj al AIHCB	iun. 16	89.575		89.575
3	Reconfigurare sistem ROMAWOS Oradea pentru compatibilitate cu operațiuni de apropiere și aterizare de precizie – Cat. II	dec. 16	217.124	74.724	187.124
4	Modernizare sală ACC din CDZ București (amenajare sală, în vederea implementării Sistemului ATM 2015+, contract INDRA în derulare)	dec. 17	15.707.934	3.174.760	12.820.461
5	Amenajare și irigare spații verzi CDZ	dec. 16	121.800	96.000	121.800

	Arad				
6	Modernizare sistem ILS/DME Craiova (Cat. II)	dec. 16	1.850.000		1.850.000
7	Sistem DVOR/DME Postăvaru	dec. 16	1.900.000		1.900.000
8	Sistem COM/VHF Centru de pregătire Cluj	dec. 16	1.250.000		1.250.000
9	Promovare studii, regularizări taxe, etc.	dec. 16	2.000.000		2.000.000
10	Sistem monitorizare profil vertical vânt bazat pe SODAR la AIHCB	dec. 16	450.000		450.000
11	Mutare locație birou meteo de aerodrom Baia Mare (SF)	dec. 16	200.000	142.018	200.000
12	Extensie electroalimentare DSNS Tg. Mureș	dec. 16	341.000	324.870	341.000
13	Modernizare spațiu tehnic Stația Meteo de Aerodrom Băneasa	dec. 16	66.300	61.442	66.300
14	Realizare tavan fals atelier electric CDZ București	dec. 16	130.000	114.405	130.000
C	TOTAL CAP. C – Dotări independente și alte cheltuieli, din care:				25.045.100
1	Dotări independente	dec. 16			24.000
2	Alte cheltuieli – studii	dec. 16			1.045.100
	TOTAL CAP. A + CAP. B + CAP. C				201.767.086
D	TOTAL CAP D. – Rambursări de rate aferente creditelor pentru investiții, din care:				0
1	Interne				0
2	Externe				0
	TOTAL GENERAL				201.767.086

Diferența dintre valoarea aprobată și valoarea realizată este cauzată de imposibilitatea obținerii autorizărilor de construire la anumite obiective de investiții precum și întocmirii unor acte adiționale de decalare de termene de finalizare din rațiuni tehnico-operaționale.

De asemenea, s-au întâmpinat greutăți la validarea documentațiilor în SEAP, cauzate de modificările legislative în domeniul achizițiilor. Totodată, o serie de proceduri pentru obiective de investiții cu valori foarte mari au fost anulate și reluate din cauza ofertelor neconforme sau neprezentării ofertanților.

Domeniul logistic

Din punct de vedere logistic, în 2016, au fost desfășurate următoarele activități:

- participarea la elaborarea programului anual de achiziții atât pentru produsele și serviciile din țară cât și pentru cele din import, în conformitate cu necesarul întocmit de serviciile din Administrația centrală ROMATSA și subunitățile din teritoriu;
- efectuarea de studii de piață (furnizor, calitate, preț, alte condiții de livrare și plată etc.) atât pentru aprovizionarea din țară cât și din import;
- realizarea de achiziții directe pentru produse și servicii cuprinse în programul de achiziții aprobate pe anul în curs, cu respectarea legislației în vigoare și a reglementărilor interne în vigoare;
- coordonarea și organizarea procedurilor de achiziție centralizată pentru produsele și serviciile aprobate în Programul Anual de Achiziții pe anul în curs și participarea în comisiile de evaluare a ofertelor, precum și la negocierea contractelor pentru achiziții de produse și servicii, altele decât cele menționate anterior;
- păstrarea evidențelor livrărilor și urmărirea derulării și finalizării contractelor încheiate cu furnizorii din țară și din străinătate;

- colaborarea cu serviciile financiar-contabile pentru îndeplinirea obligațiilor de plată ale ROMATSA și pentru gestionarea instrumentelor bancare de garantare;
- efectuarea, împreună cu serviciile de specialitate, a recepției materialelor, componentelor, pieselor de schimb și echipamentelor achiziționate din țară și din import;
- urmărirea derulării contractelor de service în garanție pentru echipamentele achiziționate, împreună cu utilizatorul;
- trimiterea la furnizorii interni sau externi a echipamentelor defecte și perioada de garanție și post garanție;
- acordarea suportului, verificarea și, când este cazul, participarea efectiv la efectuarea formalităților vamale pentru mărfurile importate/exportate de ROMATSA;
- urmărirea și coordonarea formalităților de vămuire care se fac de subunitățile ROMATSA;
- centralizarea și transmiterea periodică a declarației de Intrastat către Institutul Național de Statistică;
- întreținerea, în mod continuu, a Nomenclatorului de articole implementat atât în sistemul GESMAT cât și E-management prin alocarea și verificarea codurilor asociate echipamentelor, materialelor, consumabilelor și pieselor de schimb achiziționate de ROMATSA și recepționate la magazinele administrației centrale și ale subunităților;
- întocmirea și derularea de comenzi și contracte pentru achiziționarea directă de produse și servicii necesare derulării în bune condiții a activității ROMATSA;
- monitorizarea și derularea contractelor cu termen de finalizare în anul 2016, cum ar fi:
 - livrarea, instalarea și punerea în funcțiune a unui DVOR/DME la Brașov-Postăvaru;
 - livrarea, instalarea și punere în funcțiune a opt sisteme VCS, câte unul pentru fiecare TWR – contract încheiat cu Rohde & Schwarz Topex;
 - livrarea, instalarea și punerea în funcțiune de Stații Radio VHF Compatibile VoIP – contract încheiat cu Rohde & Schwarz România;
 - up-gradarea Sistemului EAD ROMATSA – contract încheiat cu Kapsch România;
 - derularea contractelor de furnizare de tehnică de calcul încheiate cu firmele ExpertissaHQ, Maguay Computers, Stream Networks, Pro Sys, 2net, Corsar Online și Elsaco Solutions;
 - livrarea, instalarea și punerea în funcțiune a trei sisteme radar la Otopeni, Bacău și Cluj – contract încheiat cu INDRA Sistemas;
 - livrarea echipamentelor și modulelor CISCO, contract încheiat cu DATANET SYSTEMS.

Siguranța, Calitatea, Mediul și Securitatea

Obiectivul principal pentru anul 2016 al activităților din domeniul siguranță și calitate l-a constituit îmbunătățirea și consolidarea Sistemului de Management al Siguranței și Sistemului de Management al Calității și de Mediu pentru a asigura menținerea valabilității certificatelor care atestă conformarea la cerințele Regulamentului UE nr. 1.035/2011, standardelor ISO 9001:2008 și ISO 14001:2004, în condițiile realizării indicatorilor din Planul Național de Performanță.

Obiectivele specifice pe domenii de activitate au fost subordonate îmbunătățirii continue a Sistemelor de Management al Siguranței, al Calității și de Mediu, implementării în ROMATSA a Sistemului de Management al Securității (aeronautice și informatice) și funcționării corespunzătoare a Danube FAB.

Domeniul Siguranță

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2016 în domeniul managementului siguranței au fost:

- îmbunătățirea Sistemului de Management al Siguranței, în conformitate cu recomandările AACR, EASA, EUROCONTROL și ICAO, în vederea creșterii nivelului de siguranță a serviciilor de navigație aeriană furnizate de ROMATSA;
- auditarea internă de siguranță a tuturor subunităților regiei (au fost efectuate 16 misiuni planificate de audit intern de siguranță);
- elaborarea planurilor de măsuri în urma auditurilor interne de siguranță și auditurilor de supraveghere efectuate de AACR și Bureau Veritas precum și urmărirea stadiului de implementare a acestor măsuri;
- introducerea și supravegherea aplicării ediției 12.0 a Manualului de Management al Siguranței, precum și elaborarea ediției 13.0 a Manualului de Management al Siguranței și amendarea procedurilor PIN 1210, PIN 1211, PIN 1212, PIN 1213, PIN 1220, PIN 1250, PIN 1280 și Regulamentul de Organizare și Funcționare (ROF) Comitete Locale de Siguranță;
- elaborarea primei ediții a Politicii de Cultură Justă, document semnat tripartit de către RATCA, ATSR și ROMATSA;
- pregătirea regiei pentru auditurile externe de supraveghere din partea AACR în vederea menținerii certificării ca furnizor de servicii de navigație aeriană, conform cu Regulamentul UE nr. 1035/2011;
- evaluarea riscurilor privind siguranța și stabilirea măsurilor de reducere a acestora pentru proiecte importante ale ROMATSA;
- colectarea informațiilor referitoare la evenimentele de siguranță raportate, investigarea lor și urmărirea stadiului de implementare (atât continuu și dedicat precum și în cadrul vizitelor de audit intern de siguranță) a măsurilor corective și preventive necesare;
- monitorizarea și raportarea indicatorilor de performanță în domeniul siguranță în conformitate cu cerințele din Planul Național de Performanță;
- pregătirea personalului din structura de siguranță ROMATSA și a celui a cărui activitate are implicații asupra siguranței (în cadrul activităților de audit intern de siguranță o parte din timp a fost alocată instruirii specifice a Coordonatorilor Locali de Siguranță – CoLS – și a șefilor de compartimente) în vederea menținerii unui nivel corespunzător de competență în domeniu;
- organizarea și desfășurarea ședinței Consiliului de Supraveghere a Siguranței CSS 2016/1, în urma căreia s-au stabilit măsurile corespunzătoare legate de îmbunătățirea proceselor specifice Sistemului de Management al Siguranței;
- organizarea și desfășurarea ședinței Consiliului de Supraveghere a Siguranței CSS 2016/2, în cadrul Analizei Efectuate de Management, în care a fost analizat nivelul de siguranță a serviciilor de navigație aeriană furnizate de ROMATSA și au fost stabilite măsuri de creștere a acestuia;
- asigurarea prezentării și contribuției ROMATSA, pe domeniul siguranță, în grupurile de lucru pe specialități la EUROCONTROL, CANSO și Danube FAB.

Nivelul siguranței serviciilor furnizate

Monitorizarea siguranței a avut ca rezultat, în anul 2016, înregistrarea și investigarea a 1.171 evenimente de aviație civilă (față de 1.061 în anul 2015).

Cele 1.171 de evenimente de aviație civilă raportate au cuprins 975 de evenimente ATM de siguranță, din care: 614 de evenimente de siguranță de natură operațională și 361 de evenimente de siguranță de natură tehnică.

În anul 2016, ROMATSA nu a avut contribuție la producerea niciunui eveniment de siguranță de tip „accident”.

Domeniile Calitate și Mediu

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2016 în domeniul managementului calității și de mediu au fost:

- elaborarea și introducerea procedurilor privind „Managementul Riscurilor” și actualizarea Manualului Procedurilor SMC la nivelul ediției 8.0 și a Manualului Procedurilor SMM la nivelul ediției 6.0 pentru domeniile managementului calității și managementului mediului;
- elaborarea și introducerea Manualului Sistemului de Control Intern Managerial, care descrie structura organizatorică și Sistemul de Control Intern Managerial, autoritatea și responsabilitatea în domeniul Sistemului de Control Intern Managerial în cadrul R.A. ROMATSA, conform cerințelor OSGG 400/2015 și OSGG 200/2016;
- elaborarea Manualului Sistemului de Management Integrat Calitate și Mediu conform cerințelor noilor standarde ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 și cerințelor OSGG 400/2015 și OSGG 200/2016 prin introducerea noțiunilor de Managementul Riscurilor;
- auditarea internă de calitate și mediu a tuturor subunităților regiei (au fost efectuate 16 misiuni de audit intern de calitate și mediu);
- monitorizarea satisfacției clienților interni (salariați) și externi, realizată prin colectarea, centralizarea și prelucrarea datelor din chestionarele specifice;
- monitorizarea și evaluarea, pe parcursul auditului intern de calitate și mediu, a gradului de maturitate și a punctelor slabe ale Sistemului de Management de Mediu din R.A. ROMATSA, ca suport pentru management în procesul de îmbunătățire continuă;
- realizarea Analizei Efectuate de Management, la cel mai înalt nivel, a Sistemului de Management al Calității și de Mediu R.A. ROMATSA în vederea îmbunătățirii acestor sisteme;
- implementarea Managementului Riscurilor, gândirea bazată pe risc, pentru fiecare proces/activitate, în vederea realizării tranziției către noul Standard ISO 9001:2015;
- instruirea personalului propriu și a Coordonatorilor Locali de Calitate și Mediu, pe probleme specifice de calitate și mediu, în vederea menținerii unui nivel corespunzător de competență în domeniu. În cadrul activităților de audit intern de calitate și mediu și cu ocazia întâlnirii anuale a Coordonatorilor Locali de Siguranță și a Coordonatorilor Locali de Calitate și Mediu din Administrația Centrală și subunități, o parte din timp a fost alocată instruirii specifice în domeniul calității și mediului;
- diseminarea, în cadrul întregii structuri SMC/SMM ROMATSA, pe parcursul activităților de audit intern de siguranță, calitate și mediu, precum și a celor legate de menținerea certificatelor regiei conform EU nr. 1035/2011, ISO 9001:2008 și ISO 14001:2004, a informațiilor și recomandărilor conținute în rapoartele de audit și supraveghere AACR, Bureau Veritas și în rapoartele de audit intern de siguranță, calitate și mediu;
- participarea la desfășurarea auditului de supraveghere de către firma Bureau Veritas Certification, în vederea reconfirmării pentru ROMATSA a certificatului ISO 9001:2008 (domeniul: calitate – inclusiv pentru formarea personalului de specialitate pentru domeniul serviciilor de navigație aeriană) și a certificatului ISO 14001:2004 (domeniul: mediu), în Administrația Centrală și în următoarele subunități ale regiei: DR București, DSNA București, DSNA Cluj, DSNA Sibiu și DSNA Târgu Mureș;
- asigurarea reprezentării R.A. ROMATSA pe domeniile calitate și mediu în grupurile de lucru pe specialități la EUROCONTROL, CANSO și Danube FAB.

Nivelul calității serviciilor furnizate

Nivelul calității serviciilor furnizate este atestat și de menținerea certificării Sistemului de Management al Calității ROMATSA în urma auditului de supraveghere realizate de către firma Bureau Veritas Certification.

De remarcat este faptul că, în cadrul auditului de supraveghere nu au fost identificate neconformități și Sistemul de Management al Calității R.A. ROMATSA a fost apreciat ca fiind matur, conform cu cerințele ISO 9001:2008, corelat și cu cerințele de siguranță impuse de regulamentele operaționale aplicabile și a demonstrat capacitatea de îmbunătățire continuă.

Nivelul calității serviciilor este monitorizat anual prin „indicatori pentru calitatea serviciilor” și anume:

- fluidizarea traficului – măsurat prin minute întârziere;
- capacitatea per FIR;
- satisfacția clienților;
- disponibilitatea funcțiilor CNS.

Acești indicatori au fost realizați în anul 2016 la nivelul întregii regii, analiza acestora realizându-se în cadrul Analizei Efectuate de Management.

Domeniul Securitate Aeronautică și Informatică

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2016 în domeniul managementului aeronautice și informatice au fost:

- realizarea activităților de supraveghere/monitorizare pe domeniul securitate aeronautică și informatică la DSNAR Arad și DSNAR Constanța;
- urmărirea stadiului de implementare a planurilor de măsuri rezultate în urma auditurilor interne de securitate aeronautică și informatică din anul 2016;
- continuarea pregătirii specifice domeniului securitate aeronautică a personalului propriu și cel desemnat din subunități;
- pregătirea dosarelor și finalizarea procesului de certificare la AACR a Responsabililor Locali de Securitate Aeronautică din subunitățile R.A. ROMATSA ca „Instructori Securitate Aeronautică – AVSEC Instructor”;
- elaborarea unei noi ediții a Programului de Securitate Aeronautică – PSA al regiei (document clasificat);
- elaborarea documentului „Ghid certificare subunități R.A. ROMATSA ca furnizor cunoscut de provizii de aeroport” ed. 1.0;
- elaborarea și introducerea documentului „Program de Pregătire în Domeniul Securității Aeronautice” ed. 3.0;
- elaborarea și introducerea unei noi ediții a Politicii de Securitate Aeronautică și Informatică;
- evaluarea riscurilor privind securitatea aeronautică/informatică și stabilirea măsurilor de reducere a acestora pentru proiecte importante ale R.A. ROMATSA;
- efectuarea de instruirii de securitate aeronautică pentru Responsabilii Locali de Securitate Aeronautică din cadrul subunităților R.A. ROMATSA, salariații regiei și personalul altor firme care desfășoară activități în incinta CDZ București;
- asigurarea reprezentării și contribuției R.A. ROMATSA pe domeniul securitate aeronautică și informatică la grupurile de lucru, pe specialități, la EUROCONTROL și Danube FAB.

Indicatorii de performanță

Indicatorii de performanță în domeniul siguranței

Tabelul următor prezintă comparativ obiectivul de siguranță planificat și nivelul de siguranță realizat de către ROMATSA pentru anul 2016.

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	PLANIFICAT Obiectiv de siguranță anual	REALIZAT Nivel de siguranță
---------------------------	---	--------------------------------

	(valori anuale maxim acceptabile)	(realizat 2016)
Număr accidente cu contribuție ROMATSA	0	0
Număr incidente grave cu contribuție ROMATSA	max. 1	0
Număr incidente majore cu contribuție ROMATSA	max. 9	1

Obiectivul de siguranță R.A. ROMATSA pentru anul 2016 a fost îndeplinit.

Indicatorii de performanță în domeniul calității serviciilor

OBIECTIVE		INDICATORI	ȚINTE (valori anuale maxim acceptabile)	STADIUL DE REALIZARE 2016	
Creșterea nivelului calității serviciilor de trafic aerian	Fluidizarea traficului	Minute întârziere pe rută din cauza serviciului prestat	max. 1 min	0	Realizat
	Capacitatea per FIR	Număr de aeronave/oră/FIR	max. 178	< 178	Realizat
	Satisfacția clienților	Număr de reclamații cu relevanță în ATM	max. 6	1	Realizat
Disponibilitatea funcțiilor CNS (indicator din fișa de proces)		Nr. de ore de funcționare /nr. total de ore declarat (%)	min. 95%	> 95%	Realizat

PROIECTUL Danube FAB

Cadru general

Danube FAB reprezintă blocul funcțional de spațiu aerian înființat prin „Acordul între România și Republica Bulgaria privind instituirea Blocului Funcțional de Spațiu Aerian Danube FAB” (Acordul Danube FAB), semnat la Bruxelles la 12 decembrie 2011 și ratificat prin Legea nr. 192/2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 741 din 2 noiembrie 2012.

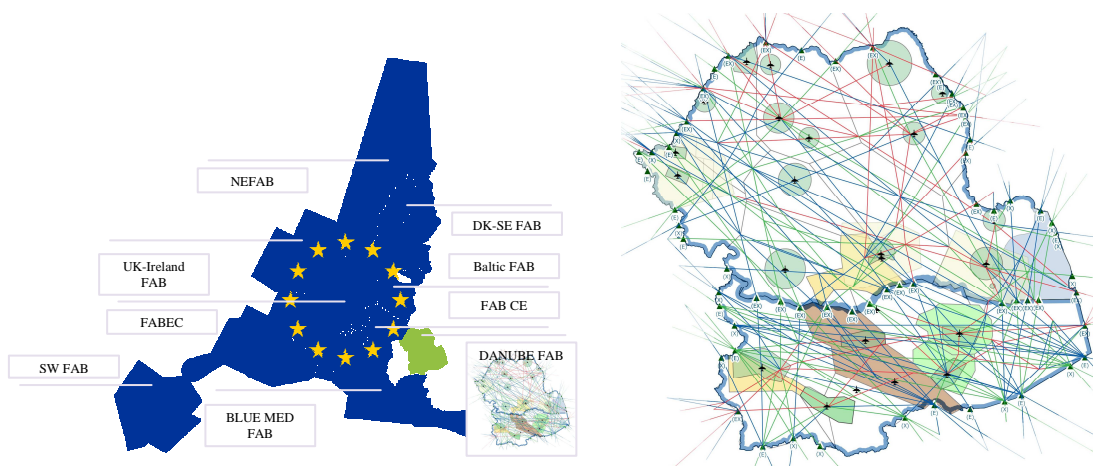

Figura 1 – Danube FAB

Subsecvent Acordului Danube FAB, s-au semnat Acordul de Cooperare dintre cele două Autorități Naționale de Supervizare și Acordul de Cooperare dintre cei doi Furnizori de Servicii de Navigație Aeriană, ROMATSA și BULATSA.

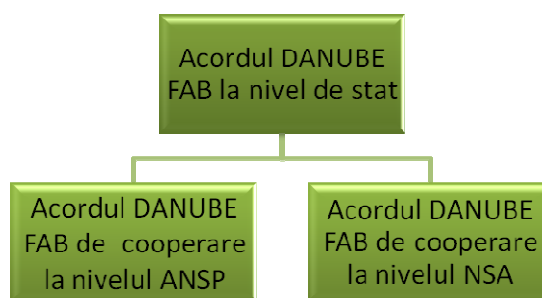

Figura 2 – Structura cadrului principal de reglementare Danube FAB

Intrarea în vigoare a acestui document a condus la stabilirea organismelor care guvernează Danube FAB, astfel: Consiliul de Guvernanță (Governing Council), Comitetul autorităților naționale de supervizare (NSA Board) și Comitetul furnizorilor de servicii de navigație aeriană (ANSP Board).

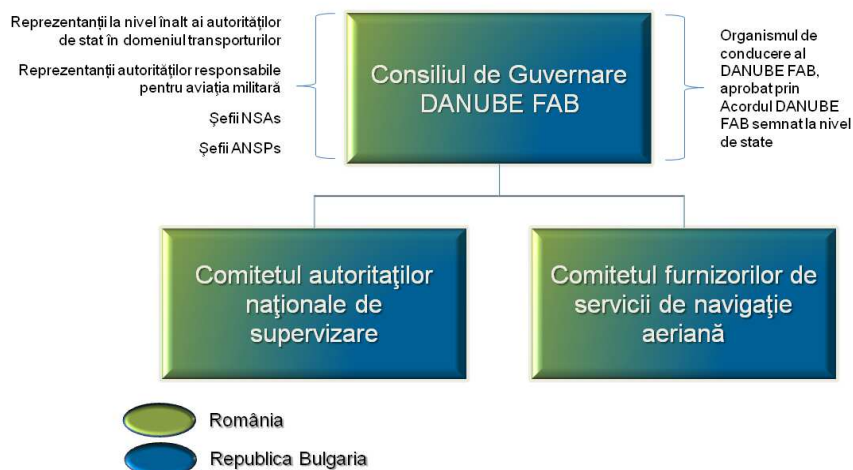

Figura 3 – Structura organizatorică Danube FAB

Totodată, în conformitate cu prevederile Acordului Danube FAB, pentru a-și îndeplini atribuțiile, Comitetul furnizorilor de servicii de navigație aeriană a înființat Comitetul permanent pentru strategii și planificare (SAPSC) care, la rândul său, a înființat alte două comitete permanente suport: Comitetul permanent operațional (OSC) și Comitetul permanent pentru siguranță, calitate, mediu și securitate (SQSESC).

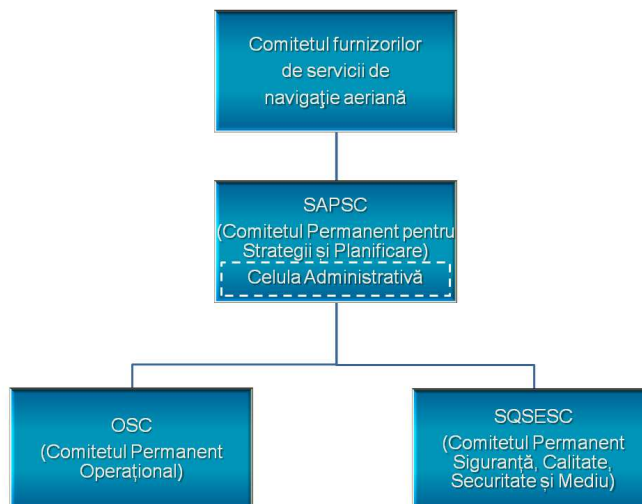

Figura 4 – Organismele suport create la nivelul ANSP Board

Structuri de guvernare Danube FAB

Pe parcursul anului 2016 au avut loc două întâlniri ale Consiliului de guvernare Danube FAB în data de 21 aprilie 2016, în România și respectiv în data de 27 octombrie 2016 în Republica Bulgaria.

De asemenea, pe parcursul anului 2016 au avut loc două întâlniri ale Comitetului furnizorilor de servicii de navigație aeriană (ANSP Board), astfel: în data de 20 aprilie 2016, în România și în data de 26 octombrie 2016 în Republica Bulgaria.

Planificare strategică

În cadrul Consiliului de guvernare Danube FAB, din aprilie 2016, au fost adoptate documentele „Danube FAB Strategic Programme 2016-2020”, „Danube FAB Annual Plan 2016” și a „Danube FAB Annual Report 2015”, documente realizate de către partenerii Danube FAB în conformitate cu prevederile Acordului Danube FAB și disponibile pe www.danubefab.eu.

Consultare cu partenerii sociali

Procesul de consultare cu partenerii sociali în cadrul Danube FAB este asigurat prin organizarea, în mod regulat, a Forumului de Consultare Socială (SCF), în conformitate cu prevederile Acordului de cooperare semnat la nivelul ROMATSA și BULATSA.

Pe parcursul anului 2016 a avut loc o întâlnire SCF, în 26 mai în România. Această întâlnire a fost prezidată de către directorii generali ai ROMATSA și BULATSA, prezentându-se reprezentanților sindicatelor și ai organizațiilor profesionale principalele proiecte operaționale implementate sau în curs de implementare în cadrul Danube FAB, alte proiecte prioritare precum și dezvoltările legislative la nivel european cu impact asupra furnizorilor de servicii de navigație aeriană.

Activități cu privire la finanțarea europeană

În anul 2016 a fost elaborat, coordonat și transmis către INEA Raportul Final al Acțiunii finanțate din fonduri TEN-T în perioada 2013-2015, pentru punerea în aplicare a următoarelor pachete de lucru din cadrul IDP: Airspace Management Improvements and Data Sharing (Free Routes) și Air-Ground Data Link Projects (DLS – CPDLC). De asemenea, a avut o întâlnire cu INEA pentru prezentarea rezultatelor studiilor Danube FAB finanțate iar în luna decembrie, INEA a acceptat Raportul Final, finanțarea fiind închisă.

Alte activități importante

- pregătirea implementării, începând cu 30 martie 2017, a conceptului Free Routes Airspace (FRA), pe timp de noapte, între Danube FAB și HungaroControl, prin extinderea inițiativelor Danube FAB FRA (ROMATSA – BULATSA) și N-FRAB (ROMATSA – HungaroControl), inclusiv stabilirea conceptului operațional, a detaliilor de testare și a calendarului de implementare pentru acest proiect (SEEN FRA);
- participarea la o serie de discuții și întâlniri în vederea elaborării unui studiu referitor la implementarea FRA în cadrul Gate One (GO FRA);
- elaborarea unei propuneri pentru Strategia de Comunicare Inter-FAB și distribuirea acesteia în vederea coordonării cu celelalte FAB-uri.

Activități de comunicare

- participarea în luna martie la World ATM Congress Madrid 2016;
- pregătirea documentației în vederea demarării procesului de achiziție, în comun, pentru realizarea unui nou website Danube FAB;
- pregătirea și distribuirea unui newsletter, care a cuprins informații privind cele mai importante acțiuni în derulare sau implementare în cadrul Danube FAB.

AUDIT INTERN

Activitatea de audit intern în cursul anului 2016 s-a desfășurat în baza Planului Anual de Audit Intern pentru acest an.

Astfel, s-au derulat un număr de patru misiuni de audit intern, misiuni care au fost atât asigurate, cât și de ad-hoc și de consiliere.

Misiunile au avut ca tematică următoarele domenii de activitate:

1. Activitatea de achiziții derulată de Administrația Centrală, prin Serviciul Proceduri și Monitorizare Achiziții și de către structurile cu atribuții în acest domeniu de la nivelul DR București și DSN București;
2. Încheierea și derularea contractelor de asistență juridică între societăți civile de avocați sau cabinete de avocați (în speță casele de avocatură Rațiu & Rațiu și Țucă, Zbârcea & Asociații) în calitate de furnizori de servicii juridice și ROMATSA, în calitate de beneficiar;
3. Evaluarea modului de acordare a drepturilor salariale în perioada 28.08.2015 – 25.08.2016, de care a beneficiat angajatul R.A. ROMATSA care a preluat atribuțiile de conducere executivă – Director General și competența de reprezentare a regiei, conform HCA nr. 12/28.08.2015;
4. Sistemul de luare a deciziilor în cadrul R.A. ROMATSA.

Rezultatele acestor misiuni au fost prezentate conducerii regiei pentru avizare și aprobarea recomandărilor formulate în rapoartele de audit intern și transmise, în final, structurilor auditate. S-au propus un număr de 14 recomandări adresate structurilor auditate, ele vizând creșterea nivelului de eficiență a activităților respective, nivelul de control intern al acestora, corelarea unor atribuții și responsabilități specifice domeniului auditat, etc.

Alte activități desfășurate în anul 2016 au fost:

- asigurarea Secretariatului Comitetului de Audit al Consiliului de Administrație al ROMATSA, organ constituit conform prevederilor OUG nr. 109/2011 privind guvernarea întreprinderilor publice, cu completările și modificările ulterioare;
- participarea la ședințele Comisiei de monitorizare, coordonare și îndrumare metodologică a implementării și dezvoltării Sistemului de Control Intern Managerial din cadrul ROMATSA, în calitate de invitat, și acordare de consiliere specifică pe problemele dezbătute în acest domeniu;
- participarea la activități de pregătire/perfecționare profesională incluse în PFP (Planul de Pregătire Profesională) pe domeniul auditului intern, controlului intern, managementului riscurilor;
- formularea de puncte de vedere, împreună cu compartimentele specializate, pe tema derulării procedurilor de achiziție în cadrul regiei;
- implicarea, în ultima parte a semestrului II, în derularea etapelor în vederea organizării și desfășurării examenului/concursului intern pentru ocuparea postului de Șef Executiv Audit Intern;
- activitatea specifică de asigurare a activităților în cadrul Secretariatului Comitetului de Audit din cadrul Consiliului de Administrație al R.A. ROMATSA.

EVOLUȚIA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ ÎN ANUL 2016

Evoluția indicatorilor de performanță conform cerințelor Regulamentului (UE) nr. 390/2013

La nivelul anului 2016, evoluția indicatorilor de performanță stabiliți pentru ROMATSA prin Planul de Performanță Danube FAB pentru perioada 2015-2019, se prezintă astfel:

1. Domeniul cheie de performanță privind siguranța

a) Nivelul de eficacitate al managementului siguranței

ROMATSA	2016 Țintă	2016 Realizat
Nivelul de eficacitate al managementului siguranței – Cultura de siguranță	Nivel C	Nivel D
Nivelul de eficacitate al managementului siguranței – Alte obiective de management al siguranței	Nivel C	Nivel C

b) Aplicarea clasificării privind severitatea pe baza metodologiei instrumentului de analiză a riscurilor (RAT)

ROMATSA	2016 Țintă	2016 Realizat
Raportarea nerespectării distanței minime de separare (SMI)	80%	100%
Raportarea pătrunderilor neautorizate pe pistă (RI)	80%	100%
Raportarea evenimentelor specifice ATM (ATMs)	80%	100%

Aplicarea metodologiei RAT s-a efectuat în proporție de 100% pentru toate încălcările eșalonării minime, incursiunile pe pistă și evenimentele specifice ATM.

c) Just culture

Domeniu	Da	Nu
Politici și implementarea acestora	11	2
Legal/Juridic	2	1
Raportarea incidentelor și investigații	6	2

2. Domeniul cheie de performanță privind mediul

În cadrul domeniului cheie privind mediul indicatorul cheie de performanță – KEA – eficiența medie a zborului de rută pe orizontală corespunzătoare traiectoriei efective se stabilește și se monitorizează la nivel de FAB

Danube FAB	2016 Țintă	2016 Realizat
KEA	1,50%	1,60%

3. Domeniul cheie de performanță privind capacitatea

Tabelul următor prezintă situația indicatorului privind numărul mediu de minute de întârziere ATFM (managementul fluxului de trafic aerian) pe ruta per zbor:

ROMATSA	2016 Țintă	2016 Realizat
Numărul minim de minute de întârziere ATFM (managementul fluxului de trafic aerian) pe rută per zbor	0 min/zbor	0,00 min/zbor

4. Domeniul cheie de performanță privind eficiența costurilor

Evoluția costurilor totale de rută, a inflației, precum și tariful unitar determinat de rută la nivelul anului 2016 în raport cu Planul de Performanță pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019) este prezentată în tabelul de mai jos:

ROMATSA	Monedă	Determinat 2016	Actual 2016
Costuri totale ANS (servicii de navigație aeriană) exprimate în termeni nominali	MII RON	656.413,61	679.570,44
Inflație		3,0	-1,1
Index inflație (100 în 2009)		130,75	119,65
Costuri totale ANS (servicii de navigație aeriană) exprimate în termeni reali (prețuri la nivelul anului 2009)	MII RON	502.044,31	569.988,59
Numărul total de unități de servicii pentru activitatea de rută	MII	4.117,02	4.442,94
Tarif unitar determinat exprimat în termeni reali (prețuri la nivelul anului 2009)	RON	121,94	127,84

Tabelul următor prezintă costurile aferente activității de rută înregistrate la nivelul anului 2016 defalcate per tip de costuri în raport cu costurile determinate conform Planului de Performanță pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019).

Perioada Costuri	Determinat	Actual	Diferență (valoric)	Diferență (%)
Personal	461.113	472.544	11.431	2,48
Alte costuri de funcționare	89.826	87.338	-2.488	-2,77
Amortizare	54.142	32.379	-21.764	-40,20
Costul capitalului	51.331	43.351	-7.981	-15,55
Costuri excepționale	0	43.959	43.959	N/A
Costuri totale	656.414	679.570	23.157	3,53

(valori exprimate în mii lei)

Procesul de consultare formală a utilizatorilor spațiului aerian

În conformitate cu prevederile reglementărilor europene (Regulamentul de punere în aplicare nr. 391/2013 de stabilire a unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană) precum și cu reglementările naționale, ROMATSA asigură anual consultarea reprezentanților utilizatorilor cu privire la diferențele dintre realizările anului anterior pentru activitatea de rută și elementele determinate prin Planul de Performanță aprobat. Consultările sunt organizate de două ori pe an, la nivelul ansamblului statelor membre EUROCONTROL, în cadrul Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL. Informațiile detaliate privind evoluția costurilor și a traficului precum și aplicarea mecanismelor de împărțire a riscurilor privind traficul și costurile sunt puse la dispoziția reprezentanților utilizatorilor, a EUROCONTROL și a Comisiei Europene la termenele și în conformitate cu tabelele de raportare și informațiile suplimentare prevăzute în Regulamentul privind schema comună de tarifare precum și în procedurile și documentele EUROCONTROL.

Pentru serviciile de navigație aeriană terminală prestate pe aeroporturile supuse legislației europene (Regulamentul de punere în aplicare nr. 391/2013 de stabilire a unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană), consultarea reprezentanților utilizatorilor se efectuează, de regulă, anual, pentru toate statele membre UE, în organizarea Comisiei Europene, cu sprijinul EUROCONTROL-PRU. Și pentru aceste consultări, informațiile detaliate privind costurile și traficul, sunt puse la dispoziția reprezentanților utilizatorilor, a EUROCONTROL și a Comisiei Europene la termenele și în conformitate cu tabelele de raportare și informațiile suplimentare prevăzute în Regulamentul privind schema comună de tarifare.

În anul 2016 au avut loc următoarele sesiuni de consultări:

- 29-30 iunie, în cadrul celei de-a 106-a sesiuni a Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL- consultări multilaterale asupra estimărilor inițiale privind bazele de cost și tarifele unitare de rută pentru anul 2017;
- 23-24 noiembrie, au fost planificate consultările multilaterale asupra estimărilor finale privind bazele de cost și tarifele unitare de rută pentru anul 2017 în cadrul celei de-a 107-a sesiuni a Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL;
- 3 noiembrie, au fost organizate consultări la București privind tarifele pentru serviciile de navigație aeriană terminală prestate zborurilor IFR pe aeroporturile exceptate de la aplicarea prevederilor Regulamentului (UE) nr. 391/2013 și tarifele pentru serviciile de navigație aeriană prestate zborurilor VFR pe toate aeroporturile din România.

În cadrul ședințelor de consultare organizate de către EUROCONTROL, reprezentanții ROMATSA au informat participanții asupra înregistrării unor deviații semnificative ale

principalelor ipoteze și prognoze utilizate la elaborarea Planului de Performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019) și a efectelor negative, generate de aceste deviații asupra situației financiare a regiei. De asemenea, a fost adusă la cunoștința celor interesați necesitatea revizuirii obiectivelor de performanță stabilite prin Planul de Performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019).

În cursul anului 2016, Comisia Europeană nu a organizat consultări multilaterale asupra bazelor de cost și tarifelor unitare pentru serviciile de navigație aeriană terminală pentru anul 2017. De asemenea, reprezentanții utilizatorilor nu au solicitat alte consultări față de cele descrise mai sus.

În conformitate cu prevederile regulamentelor europene, Comisia Europeană analizează datele și informațiile incluse în bazele de cost pentru serviciile de navigație aeriană de rută.

Evoluția indicatorilor de performanță conform metodologiei SEID (Specification for Economic Disclosure) a EUROCONTROL – PRU (Performance Review Body) în anul 2016

Ipotezele de lucru utilizate în proiecția indicatorilor de performanță pentru anul 2016 sunt următoarele:

- în conformitate cu datele publicate de serviciului de statistici și prognoze STATFOR din cadrul EUROCONTROL numărul total de zboruri IFR a scăzut cu aproximativ 2% comparativ cu anul 2015 pentru activitatea de rută și s-a majorat cu aproximativ 16% pentru activitatea de terminal;
- în costurile totale ATM/CNS gate-to-gate nu sunt incluse costurile EUROCONTROL, plățile către autorități guvernamentale și de reglementare, costurile MET și cele privind TVA;
- numărul de personal utilizat în calculul indicatorilor de performanță reprezintă media personalului din anul respectiv, atât în privința personalului ATCO, cât și pentru personalul suport;
- eliminarea efectelor inflației în proiecția indicatorilor de performanță, în conformitate cu practica PRU EUROCONTROL, prin transformarea elementelor financiare aferente performanței în EURO 2016 (utilizând cursul de schimb EURO/RON aferent anului 2016) și prin adăugarea inflației (conform datelor furnizate de EUROSTAT).

Tabelul de mai jos cuprinde evoluția principalilor indicatori de eficiență a costurilor:

Indicatori eficiența costurilor (valori exprimate în EURO 2016)	2015 A	2016A	2016A/2015A
Eficiența financiară a costurilor totale „gate-to-gate” per oră zbor compozită	416,36	448,11	7,63
Eficiența financiară a costurilor pentru activitatea de rută per oră zbor IFR	387,96	423,42	9,14
Eficiența financiară a costurilor pentru activitatea de terminal per mișcare IFR	178,14	169,25	-4,99
Rata costurilor suport	3,12	3,27	4,72
Costuri suport per oră zbor compozită	282,98	311,04	9,91
Costuri salarii personal suport per oră zbor compozită fără efectul PPP	158,64	172,85	8,96

Analizând valorile indicatorilor de eficiență a costurilor, realizați în anul 2016, în comparație cu cei din anul 2015, au rezultat următoarele:

- indicatorul privind eficiența financiară a costurilor totale „gate-to-gate” a înregistrat o evoluție negativă ca urmare a majorării costurilor anului 2016 și menținerii unor valori constante ale numărului de ore de zbor compozite. La nivelul activității de rută, evoluția indicatorului eficiența financiară per oră de zbor IFR, înregistrează o evoluție negativă ca

urmare a majorării costurilor prin comparație cu anul 2015 și diminuării numărului de ore de zbor IFR. În cazul activității de terminal, efectul negativ determinat de majorarea costurilor este compensat de majorarea numărului de zboruri IFR, în final determinând o îmbunătățire a indicatorului eficiența financiară a activității de terminal per mișcare IFR;

- costurile suport per oră zbor compozită în anul 2016 au înregistrat o majorare de 4,72% față de valoarea înregistrată în anul 2015. Majorarea valorii înregistrate de acest indicator se datorează, pe de o parte, creșterii costurilor totale ATM/CNS și implicit a costurilor suport și, pe de altă parte, menținerii unor valori constante ale numărului de ore de zbor compozite;

- costurile salariilor personalului suport per oră zbor compozită fără efectul puterii de cumpărare (PPP – Purchase Power Parity) au înregistrat o majorare în raport cu valoarea realizată în anul 2015 pe fondul majorării costurilor cu salariile personalului suport.

COOPERARE INTERNĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ

În anul 2016, ROMATSA a acordat o importanță deosebită creării și întăririi relațiilor cu autoritățile și organismele naționale și internaționale.

Pe tot parcursul anului, regia a colaborat cu toate direcțiile de specialitate din Ministerul Transporturilor (Direcția Generală Aviație Civilă, Direcția Securitate și Infrastructură Transport Aerian, Direcția Comunicare, Relația cu Sindicatele, Patronatele și Organizațiile Neguvernamentale), cu Autoritatea Aeronautică Civilă Română, Compania Tarom, Ministerul Apărării Naționale, Statul Major al Forțelor Aeriene, Asociația Aeroporturilor din România, etc.

Aceste colaborări au avut ca rezultat dezvoltarea și perfecționarea relațiilor și eforturilor ce au ca obiectiv principal armonizarea și integrarea României în sistemul specializat european (EUROCONTROL, Uniunea Europeană, etc.) și asigurarea, împreună cu MApN, a utilizării coordonate a spațiului aerian al României de către aviația civilă și militară.

Pe parcursul anului precedent, specialiștii ROMATSA au participat activ la grupurile de lucru și, prin specialiștii detașați, la acțiunile de specialitate desfășurate de către organizații din domeniul traficului aerian.

În colaborare cu DGAvC și cu alte direcții de specialitate din MTI, AACR și MApN, regia a participat logistic la organizarea în România a unor acțiuni de cooperare internațională, benefice interesului țării, de integrare în structurile euroatlantice.

În perioada de referință, relațiile ROMATSA cu organizațiile aeriene internaționale din profilul său (ICAO, EUROCONTROL, CANSO, EASA) și cu furnizorii de servicii de navigație aeriană din alte state europene s-au intensificat, unul din principalele motive fiind necesitatea cooperării pe plan regional și asigurarea unui lobby la nivel european în vederea asigurării unei poziții avantajoase a României în cadrul structurilor ATM viitoare, rezultate prin aplicarea conceptului Cer Unic European.

ROMATSA nu și-a promovat imaginea prin machete publicitare.

Totodată, în consens cu cerințele standardelor internaționale de contabilitate, în anul 2016 a fost publicată a 15-a ediție (atât în limba română cât și în limba engleză) a Raportului Anual ROMATSA, al cărui conținut realizează un câștig în acțiunea de promovare a imaginii regiei fiind difuzat, prin site-ul regiei, către organismele interne și internaționale de profil, companii aeriene, alți furnizori de servicii de trafic aerian, ministere, bănci și alți operatori cu care colaborează ROMATSA.

MANAGEMENTUL RESURSELOR UMANE

În anul 2016, ROMATSA a funcționat cu un număr maxim de 1.613 posturi.

Pe parcursul anului 2016, numărul de posturi al regiei a scăzut, cu aprobarea Consiliului de Administrație, de la 1.613 la 1.607 ca urmare a reducerii a șase posturi.

De asemenea, au fost angajați 59 de noi salariați,

Puncte de reper în activitatea de recrutare pentru anul 2016:

Total recrutări: 59 de persoane, din care:

- 3 PNA (personal protecția navigației aeriene)

- 5 PAD (personal administrație)

înregistrându-se la sfârșitul anului un număr de 1.537 salariați. - 51 CTA ab initio (viitori CTA)

Activitatea de recrutare a viitorilor controlori de trafic aerian stagiați TWR, APP și ACC, demarată în anul 2015, s-a concretizat prin selecționarea unui număr de 51 de persoane din exteriorul regiei care, începând cu luna octombrie 2016, au început pregătirea ab-initio (basic & rating) în cadrul Simulatorului de la DSNAR Constanța.

În cursul anului 2016 s-a demarat un nou proces de recrutare și selecție, pe plan local, la DSNAR Cluj a personalului care va urma un curs de formare în vederea pregătirii pentru obținerea licenței de CTA stagiar pentru unitățile de trafic: TWR Cluj, TWR Oradea, TWR Satu Mare, TWR Baia Mare, TWR Tg. Mureș și TWR Sibiu.

În vederea asigurării activității din anumite compartimente de muncă, în cursul anului 2016 au fost efectuate schimbări temporare ale locului de muncă pentru un număr de 13 salariați și schimbări definitive ale locului de muncă pentru un număr de 20 de salariați.

De asemenea, în anul 2016 au încetat raporturile de muncă cu regia 52 de persoane, din care 12 prin pensionare la limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare pentru activitate desfășurată în grupe de muncă, 22 prin pensionare pentru limită de vârstă și 18 prin acordul părților, pensionare de invaliditate, deces sau din cauza expirării termenului de angajare.

Structura personalului ROMATSA la data de 31 decembrie 2016 se prezintă astfel:

1.103 personal operativ, din care:

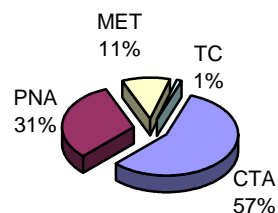
- 58% CTA (controlori de trafic aerian);
- 30% PNA (personal protecția navigației aeriene);
- 11% MET (personal meteorologic aeronautic)
- 1% TC (personal de telecomunicații aeronautice).

Puncte de reper privind adaptarea numărului de personal prin:

- pensionări anticipate/anticipate parțial
- schimbări temporare/definitive ale locului de muncă.

Puncte de reper privind structura de personal:

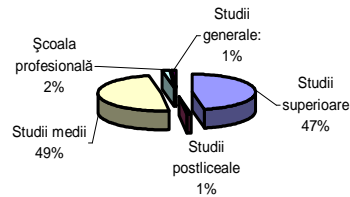
Repartizarea personalului operativ pe categorii profesionale

În funcție de nivelul de pregătire profesională:

- personal cu studii superioare: 728 (47%)
- personal cu studii postliceale: 20 (1%)
- personal cu studii medii: 762 (49%)
- personal cu școala profesională: 23 (2%)
- personal cu studii generale: 5 (1%)

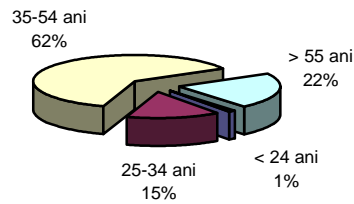
Repartizarea personalului în funcție de nivelul de studii

Pe grupe de vârstă:

- personal cu vârsta până în 24 ani: 17 (1%)
- personal cu vârsta între 25 – 34 ani: 224 (15%)
- personal cu vârsta între 35 – 54 ani: 954 (62%)
- personal cu vârsta peste 55 ani: 343 (22%)

Repartizarea personalului de grupe de vârstă

Pe sex:

- personal de sex masculin: 1.086 (71%)
- personal de sex feminin: 452 (29%)

Repartizarea personalului pe sexe

Repartizarea personalului pe sexe

Formarea profesională a salariaților regiei constituie o direcție de acțiune prioritară, materializată prin planificarea, coordonarea și realizarea unui program complex de pregătire-Planul de Formare Profesională pentru anul 2016. Prioritatea o constituie formarea profesională a personalului operațional (CTA, CITA, PNA, MET) în paralel urmărindu-se asigurarea ritmicității pregătirii personalului suport, în concordanță cu prevederile Legii nr. 53/2003, republicată (Codul Muncii).

Pregătirea profesională a personalului ROMATSA a urmărit atât utilizarea resurselor proprii (cursuri de pregătire pentru care ROMATSA este certificată de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română) cât și participarea la cursurile de specialitate realizate de către furnizorii de servicii de pregătire profesională acreditați (Școala Superioară de Aviație, British Council, CODECS, Inspectoratele Teritoriale de Muncă, KPMG, CISCO, QUASSARO, ORACLE, OK Service Corporation – pe plan intern și IANS, PANAM, IATA, NATS – pe plan extern).

Puncte de reper privind activitatea de formare profesională:

- peste 90 de programe de formare și perfecționare profesională interne, cu participarea a peste 1.400 de salariați;
- peste 80 de programe de formare și perfecționare profesională externe, cu participarea a peste 500 de salariați.

S-a urmărit, în principal:

- menținerea/creșterea competenței personalului aeronautic în vederea prelungirii/revalidării valabilității documentelor nominale de calificare;
- menținerea nivelului 4 ICAO la limba engleză pentru controlorii de trafic aerian;
- pregătirea profesională a stagiariilor, în vederea obținerii calificării minime de bază necesară atestării pe post;
- perfecționarea/specializarea personalului în vederea instalării noilor

echipamente precum și exploatării, întreținerii și reparării echipamentelor existente.

Acțiuni realizate în anul 2016:

- desfășurarea cursurilor de pregătire recurentă, precum și a programelor de pregătire profesională, pentru personalul CTA, CITA, PNA, MET, cursuri/ programe destinate obținerii/revalidării licențelor profesionale, a unor noi calificări și autorizări asociate, precum și pentru extinderea competenței pe sectoare suplimentare;
- continuarea cursurilor de refresher în Statele Unite pentru CTA;
- începerea, din data de 16.10.2016, a cursului de pregătire în vederea obținerii licenței CTA TWR de către 23 CTA Ab-initio/în pregătire/în formare, organizat la DSNAR Constanța cu lectori și instructori ROMATSA;
- începerea, în data de 08.02.2016, a cursului de pregătire în vederea obținerii licenței CTA APP și ACC de către 28 CTA Ab-initio/în pregătire/în formare, organizat la București cu lectori și instructori ROMATSA;
- participarea personalului din administrație (PAD) la cursuri de perfecționare specifice fiecărui domeniu de activitate (economic, juridic, resurse umane, achiziții publice, mediu, sănătate și securitate în muncă, PSI, etc.);
- ca urmare a instalării de noi echipamente (NDB, DVOR, DME) personalul PNA a participat la cursuri de școlarizare organizate de furnizorii de echipamente, pentru cunoașterea, exploatarea și întreținerea echipamentelor nou instalate.

Au fost planificate și monitorizate acțiunile necesare privind controlul pentru revalidarea aptitudinii medicale a personalului ROMATSA cu statut de personal aeronautic nenavigant (din controlul traficului aerian, protecția tehnică și meteorologică a navigației aeriene și de telecomunicații aeronautice), precum și controalele medicale anuale de sănătate pentru ceilalți salariați, prevăzute de lege.

Totodată, au fost planificate și monitorizate acțiunile necesare privind examinarea/evaluarea de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română în vederea obținerii/revalidării licențelor, calificărilor și autorizărilor asociate acestora.

[Puncte de reper privind licențierea personalului aeronautic navigant:](#)

- planificarea și efectuarea vizitelor medicale în cadrul centrelor medicale autorizate de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română (Institutul Național de Medicină Aeronautică și Spațială, AEROMED, policlinicile teritoriale din structura Ministerului Transporturilor);
- Planificarea și susținerea examinărilor la Autoritatea Aeronautică Civilă Română.

ACTIVITATEA ÎN DOMENIUL JURIDIC

În anul 2016, în activitatea din domeniul juridic se regăsesc următoarele:

Activități cu caracter permanent

- identificarea prevederilor legale incidente activităților din ROMATSA și informarea managementului regiei despre obligațiile regiei care decurg din acestea;
- verificarea documentară și urmărirea respectării legalității, sub aspect juridic, a actelor legate de desfășurarea activității regiei;
- acordarea asistenței de specialitate, în domeniul juridic, pentru departamentele/direcțiile/compartimentele din Administrația Centrală și subunitățile ROMATSA;
- reprezentarea, susținerea și apărarea intereselor regiei în fața organelor de jurisdicție, Parchetelor, notarilor, autorităților administrației locale și centrale de stat, Curții de Conturi și executorilor judecătorești;
- întocmirea și susținerea acțiunilor și altor acte prevăzute de lege, în vederea recuperării prejudiciilor materiale suferite de ROMATSA;
- întocmirea și susținerea cererilor de chemare în judecată, la organele de justiție, împotriva persoanelor fizice și juridice care au adus regiei prejudicii de orice natură;
- obținerea titlurilor executorii în vederea recuperării prejudiciilor materiale aduce ROMATSA;
- atacarea, la organele competente, a hotărârilor judecătorești considerate ilegale și neîntemeiate;
- întocmirea, împreună cu departamentul, direcțiile și serviciile din cadrul regiei, obiecțiunile, contestațiile, plângerile la procesele verbale de control realizate de Ministerul Finanțelor;
- participarea în comisiile de evaluare pentru licitații sau concursuri de oferte, negocierea și încheierea contractelor și a convențiilor semnate de ROMATSA;
- verificarea și acordarea de vize, din punctul de vedere al legalității, pentru toate contractele și convențiile în care regia este parte;
- verificarea și avizarea, sub aspectul legalității, a deciziilor emise de directorul general;
- asigurarea înregistrării și evidenței deciziilor emise de directorul general precum și a arhivării exemplarelor originale;
- participarea la elaborarea proiectelor de acte normative inițiate de regie;
- acordarea asistenței juridice departamentului, direcțiilor, compartimentelor și birourilor din ROMATSA;
- organizarea și realizarea de activități de asigurare de viață pentru personalul ROMATSA, cu respectarea prevederilor legale;
- asigurarea acordării certificării în vederea controlului financiar preventiv pentru toate documentele emise în cadrul compartimentului, sau primite de la diverși furnizori și care privesc activitatea compartimentului;
- asigurarea realizării oricăror alte lucrări cu caracter juridic necesare activității sau dispuse de directorul general;
- informarea tuturor structurilor din cadrul ROMATSA privind apariția actelor normative legate de activitatea regiei.

Activități care asigură suportul informațional și documentar de sinteză necesar luării deciziilor de management aferente activităților din domeniul juridic- cu următoarele atribuții subsecvente:

- a asigurat elaborarea materialelor de analiză și sinteză și a pus la dispoziția directorului general, comitetului director și consiliului de administrație al ROMATSA, informațiile care să permită acestora luarea celor mai bune decizii, pe termen scurt, mediu și lung, pe linia domeniului juridic;
- a realizat analiza și sinteza datelor comunicate de structurile regiei și a întocmit rapoarte privind nivelul de performanță înregistrat în ROMATSA, la un moment dat, în domeniul său de activitate;
- a colectat datele necesare elaborării diferitelor rapoarte specifice derulării activităților juridice și administrative și a asigurat întocmirea și transmiterea acestora;

- a coordonat realizarea materialelor documentare de sinteză pentru prezentarea regiei și a activității către consiliul de administrație, Ministerul Transporturilor (sub a cărei autoritate funcționează regia), precum și a altor autorități.

DIFERENȚE ÎNREGISTRATE ÎN RAPORT CU OBIECTIVELE

În ceea ce privește obiectivele propuse pentru anul 2016, acestea au fost îndeplinite astfel:

Nr. Crt.	OBIECTIV	2016 PLANIFICAT	2016 REALIZAT	% REALIZAT/PLANIFICAT 2016
1	Implementare Danube FAB conform reglementărilor europene aplicabile și Acordului dintre România și Republica Bulgaria	Raport I stadiu implementare plan strategic Danube FAB	În derulare ³	100%
2	Dezvoltarea și implementarea sistemului ROMATSA ATM 2015+, în conformitate cu regulamentele europene aplicabile	Derulare Faza I - Step I	În derulare	100%
3	Tariful unitar de rută (lei)	162,62	162,62	100%
4	Nr. mediu de minute de întârziere ATFM pentru activitatea de rută (min/zbor)	0,00	0,00 ⁴	100%

³ Raportul anual Danube FAB 2016 este în coordonare finală cu părțile interesate, urmând a fi avizat de către Danube FAB ANSP Board și aprobat de Danube FAB Governy Council în luna mai 2017

⁴ Indicatorul se calculează, la nivel anual, ca raport între numărul de minute de întârziere și numărul de zboruri. În al doilea semestru al anului 2016, nu au fost înregistrate întârzieri.

EXERCITIUL FINANCIAR

SITUAȚII FINANCIARE ÎNTOCMITE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2016

Raportul auditorului independent

Raport asupra situațiilor financiare

Opinie cu rezerve

- 1 Am auditat situațiile financiare anexate ale Societății R.A. ROMATSA („Societatea”) care cuprind bilanțul la data de 31 decembrie 2016, contul de profit și pierdere, situația modificărilor capitalului propriu și situația fluxurilor de trezorerie pentru exercițiul financiar încheiat la această dată, și note la situațiile financiare, inclusiv un sumar al politicilor contabile semnificative.
- 2 În opinia noastră, cu excepția posibilelor efecte ale aspectului descris în secțiunea „Baza pentru opinia cu rezerve” din raportul nostru, situațiile financiare anexate prezintă fidel, sub toate aspectele semnificative poziția financiară a Societății la data de 31 decembrie 2016, și performanța sa financiară și fluxurile sale de trezorerie aferente exercițiului încheiat la data respectivă, în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare.

Baza pentru opinia cu rezerve

- 3 După cum am descris în nota 8, în cursul anului 2014, R.A. ROMATSA a făcut subiectul unui control al Corpului de Control al Primului Ministru. Raportul corpului de control a fost remis conducerii Regiei iar rezultatele controlului fac referire la o posibilă neconformitate cu reglementările legale în vigoare a modului de utilizare de către angajați a sumelor plătite de Regie către furnizorii de servicii (agenții de turism) pentru asigurarea serviciilor turistice pe durata concediului de recuperare psihologică și concediului de odihnă suplimentar prevăzute de legislația în vigoare pentru a fi efectuate anumite funcții din structura Regiei. Ca urmare a celor menționate mai sus, R.A. ROMATSA a inițiat un litigiu împotriva furnizorilor de servicii (agenții de turism) care au facturat aceste servicii către R.A. ROMATSA. La data raportului nostru, litigiul este în curs și noi nu am putut aplica proceduri alternative pentru a estima impactul asupra cheltuielilor și provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli la data de 31 decembrie 2016.
- 4 Am desfășurat auditul nostru în conformitate cu Standardele de Audit adoptate de Camera Auditorilor Financiarți din România, care sunt Standardele Internaționale de Audit (ISA-uri). Responsabilitățile noastre în baza acestor standarde sunt descrise detaliat în secțiunea „Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare” din raportul nostru. Suntem independenți față de Societate, conform „Codului Etic al Profesioniștilor Contabili (Cod IESBA) emis de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Etică pentru Contabili și ne-am îndeplinit celelalte responsabilități etice, conform Codului IESBA. Credem că probele de audit pe care le-am obținut sunt suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră.

Alte informații – Raportul administratorilor

- 5 Alte informații includ Raportul administratorilor. Administratorii sunt responsabili pentru întocmirea și prezentarea raportului administratorilor în conformitate cu cerințele Ordinului Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare , punctele 489 – 492 care să nu conțină denaturări semnificative și pentru acel control intern pe care conducerea îl consideră necesar pentru a permite întocmirea raportului administratorilor care să nu conțină denaturări semnificative, datorate fraudei sau erorii.

Raportul administratorilor nu face parte din situațiile financiare individuale.

Opinia noastră asupra situațiilor financiare individuale nu acoperă raportul administratorilor.

În legătură cu auditul situațiilor financiare pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2016, responsabilitatea noastră este să citim Raportul administratorilor și, în acest demers, să apreciem dacă există neconcordanțe semnificative între Raportul administratorilor și situațiile financiare, dacă Raportul administratorilor include, în toate aspectele semnificative, informațiile cerute de OMFP nr. 1802/2014, punctele 489 – 492 din Reglementările contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, și dacă în baza cunoștințelor și înțelegerii noastre dobândite în cursul auditului situațiilor financiare cu privire la Societate și la mediul acesteia, informațiile incluse în Raportul administratorilor sunt eronate semnificativ. Ni se solicită să raportăm cu privire la aceste aspecte. În baza activității desfășurate, raportăm că:

- a) în raportul administratorilor nu am identificat informații care să nu fie consecvente, în toate aspectele semnificative, cu informațiile prezentate în situațiile financiare individuale anexate;
- b) raportul administratorilor identificat mai sus include, în toate aspectele semnificative, informațiile cerute de OMFP nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare, punctele 489 – 492, (reglementări contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate);
- c) în baza cunoștințelor și înțelegerii noastre dobândite în cursul auditului situațiilor financiare individuale pentru exercițiul financiar încheiat la data de 31 decembrie 2016 cu privire la Societate și la mediul acesteia, nu am identificat informații incluse în raportul administratorilor care să fie eronate semnificativ.

Responsabilitățile conducerii și ale persoanelor responsabile cu guvernanta pentru situațiile financiare

- 6 Conducerea este responsabilă pentru întocmirea și prezentarea fidelă a situațiilor financiare în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare și pentru acel control intern pe care conducerea îl consideră necesar pentru a permite întocmirea de situații financiare lipsite de denaturări semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare.
- 7 În întocmirea situațiilor financiare, conducerea este responsabilă pentru aprecierea capacității Societății de a-și continua activitatea , prezentând, dacă este cazul, aspectele referitoare la continuitatea activității și utilizând contabilitatea pe baza continuității activității, cu excepția cazului în care conducerea fie intenționează să lichideze Societatea sau să oprească operațiunile, fie nu are nicio altă alternativă realistă în afara acestora.
- 8 Peroanele responsabile cu guvernanta sunt responsabile pentru supravegherea procesului de raportare financiară al Societății.

Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare

- 9 Obiectivele noastre constau în obținerea unei asigurări rezonabile privind măsura în care situațiile financiare, în ansamblu, sunt lipsite de denaturări semnificative,

cauzate fie de fraudă, fie de eroare, precum și emiterea unui raport al auditorului care include opinia noastră.

Asigurarea rezonabilă reprezintă un nivel ridicat de asigurare, dar nu este o garanție a faptului că un audit desfășurat în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit va detecta întotdeauna o denaturare semnificativă, dacă aceasta există. Denaturările pot fi cauzate fie de fraudă, fie de eroare și sunt considerate semnificative dacă se poate preconiza, în mod rezonabil, că acestea, individual sau cumulat, vor influența deciziile economice ale utilizatorilor, luate în baza acestor situații financiare.

Ca parte a unui audit în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit, exercităm raționamentul profesional și menținem scepticismul profesional pe parcursul auditului. De asemenea:

- identificăm și evaluăm riscurile de denaturare semnificativă a situațiilor financiare, cauzată fie de fraudă, fie de eroare, proiectăm și executăm proceduri de audit ca răspuns la respectivele riscuri și obținem probe de audit suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră. Riscul de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de fraudă este mai ridicat decât cel de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de eroare, deoarece fraudă poate presupune înțelegeri secrete, fals, omisiuni intenționate, declarații false și evitarea controlului intern;
 - înțelegem controlul intern relevant pentru audit, în vederea proiectării de proceduri de audit adecvate circumstanțelor, dar fără a avea scopul de a exprima o opinie asupra eficacității controlului intern al Societății;
 - evaluăm gradul de adecvare a politicilor contabile utilizate și caracterul rezonabil al estimărilor contabile și al prezentărilor aferente de informații realizate de către conducere;
 - formulăm o concluzie cu privire la gradul de adecvare a utilizării de către conducere a contabilității pe baza continuității activității și determinăm, pe baza probelor de audit obținute, dacă există o incertitudine semnificativă cu privire la evenimente sau condiții care ar putea genera îndoieli semnificative privind capacitatea Societății de a-și continua activitatea. În cazul în care concluzionăm că există o incertitudine semnificativă, trebuie să atragem atenția în raportul auditorului asupra prezentărilor aferente din situațiile financiare sau, în cazul în care aceste prezentări sunt neadecvate, să ne modificăm opinia. Concluziile noastre se bazează pe probele de audit obținute până la data raportului auditorului. Cu toate acestea, evenimente sau condiții viitoare pot determina Societatea să nu își mai desfășoare activitatea în baza principiului continuității activității;
 - evaluăm prezentarea, structura și conținutul general al situațiilor financiare, inclusiv al prezentărilor de informații și, în măsura în care situațiile financiare reflectă tranzacțiile și evenimentele de bază, într-o manieră care realizează prezentarea fidelă.
- 10 Comunicăm persoanelor responsabile cu guvernarea, printre alte aspecte, aria planificată și programarea în timp a auditului, precum și principalele constatări ale auditului, inclusiv orice deficiențe semnificative ale controlului intern, pe care le identificăm pe parcursul auditului.

DELOITTE AUDIT SRL

Înregistrată la Camera Auditorilor Financieri
din România cu numărul 25/25.06.2001

BILANȚ LA 31 DECEMBRIE 2016

(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

Denumirea elementului	Sold la 01.01.2016	Sold la 31.12.2016
A	1	2
A. ACTIVE IMOBILIZATE		
I. IMOBILIZĂRI NECORPORALE		
3. Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare și alte imobilizări necorporale	5.033.492	7.070.486
6. Avansuri	14.198.704	13.688.862
TOTAL:	19.232.196	20.759.348
II. IMOBILIZĂRI CORPORALE		
1. Terenuri și construcții	194.034.992	225.194.437
2. Instalații tehnice și mașini	125.833.586	145.983.532
3. Alte instalații, utilaje și mobilier	6.967.627	7.017.197
5. Imobilizări corporale în curs de execuție	74.990.322	75.301.944
8. Active biologice productive	10.243	6.552
9. Avansuri	5.201.634	-
TOTAL:	407.038.404	453.503.662
III. IMOBILIZĂRI FINANCIARE		
1. Acțiuni deținute la filiale	4.200.000	-
6. Alte împrumuturi	389.940	136.338.120
TOTAL:	4.589.940	136.338.120
ACTIVE IMOBILIZATE – TOTAL	430.860.539	610.601.129
B. ACTIVE CIRCULANTE		
I. STOCURI		
1. Materii prime și materiale consumabile	11.813.025	13.633.493
4. Avansuri	20.358	16.496
TOTAL:	11.833.383	13.649.992
II. CREANȚE (sumele care urmează să fie încasate după o perioadă mai mare de un an trebuie prezentate separat pentru fiecare element)		
1. Creanțe comerciale	418.811.131	141.893.463
2. Sume de încasat de la entitățile afiliate	-	-
4. Alte creanțe	7.267.268	6.267.301
5. Capital subscris și nevărsat	-	-
TOTAL:	426.078.399	148.160.764
III. INVESTIȚII PE TERMEN SCURT		
TOTAL:	-	-
IV. CASA ȘI CONTURI LA BĂNCI	300.100.857	494.741.131

Denumirea elementului	Sold la 01.01.2016	Sold la 31.12.2016
A	1	2
ACTIVE CIRCULANTE – TOTAL	738.012.639	656.551.887
C. CHELTUIELI ÎN AVANS	11.906.366	13.625.035
Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	11.906.366	12.223.943
Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	-	1.401.092
D. DATORII: SUMELE CARE TREBUIE PLĂTITE ÎNTR-O PERIOADĂ DE PÂNĂ LA UN AN		
3. Avansuri încasate în contul comenzilor	-	-
4. Datorii comerciale – furnizori	29.497.544	22.438.877
6. Sume datorate entităților din grup	2.940.000	-
8. Alte datorii, inclusiv datoriile fiscale și datoriile privind asigurările sociale pentru asigurările sociale	51.770.123	59.990.054
TOTAL:	84.207.667	82.428.931
E. ACTIVE CIRCULANTE NETE/DATORII CURENTE NETE	665.242.694	585.988.531
F. TOTAL ACTIVE MINUS DATORII CURENTE	1.096.103.234	1.197.990.752
G. DATORII: SUMELE CARE TREBUIE PLĂTITE ÎNTR-O PERIOADĂ MAI MARE DE UN AN		
TOTAL:	-	-
H. PROVIZIOANE		
1. Provizioane pentru beneficiile angajaților	272.426.130	303.556.426
3. Alte provizioane	151.773.310	226.756.104
TOTAL:	424.199.440	530.312.530
I. VENITURI ÎN AVANS		
1. Subvenții pentru investiții	886.000	968.419
Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	81.861	139.724
Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	804.139	828.695
2. Venituri înregistrate în avans	386.782	218.644
Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	386.782	218.644
Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	-	-
3. Venituri înregistrate în avans aferente activelor primite prin transfer de la clienți	-	-
TOTAL:	1.272.781	1.187.063
J. CAPITAL ȘI REZERVE		
I. CAPITAL		
3. Patrimoniul regiei	214.684.295	214.684.295

Denumirea elementului	Sold la 01.01.2016	Sold la 31.12.2016
A	1	2
TOTAL:	214.684.295	214.684.295
II. PRIME DE CAPITAL	-	-
III. REZERVE DIN REEVALUARE	257.023.333	281.069.540
IV. REZERVE		
1. Rezerve legale	18.972.159	18.972.159
2. Rezerve statutare sau contractuale	-	-
3. Alte rezerve	112.259.993	112.417.740
TOTAL:	131.232.152	131.389.899
V. PROFITUL SAU PIERDEREA RAPORTATĂ		
Sold C	67.804.946	93.541.616
VI. PROFITUL SAU PIERDEREA EXERCITIULUI FINANCIAR		
Sold C	792.847	-
Sold D	-	53.835.823
Repartizarea profitului	437.918	-
CAPITALURI PROPRII – TOTAL	671.099.655	666.849.527
CAPITALURI – TOTAL	671.099.655	666.849.527

**CONTUL DE PROFIT ȘI PIERDERE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT
LA 31 DECEMBRIE 2016**

(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

Denumirea indicatorilor	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2015	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2016
A	1	2
1. <i>Cifra de afaceri netă</i>	837.472.524	829.144.946
Producția vândută	837.472.524	829.144.946
3. Venituri din producția de imobilizări necorporale și corporale	1.622	-
4. Venituri din reevaluarea imobilizărilor corporale	-	713.871
6. Venituri din subvenții de exploatare	3.408	1.927.170
7. Alte venituri din exploatare	3.277.753	5.394.226

Denumirea indicatorilor	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2015	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2016
A	1	2
- din care, venituri din fondul comercial negativ	-	-
- din care, venituri din subvenții pentru investiții	-	24.701
I VENITURI DIN EXPLOATARE - TOTAL	840.755.307	837.180.213
8. a) Cheltuieli cu materiile prime și materialele consumabile	6.545.163	4.468.237
Alte cheltuieli materiale	1.308.981	1.262.792
b) Alte cheltuieli externe (cu energie și apă)	5.165.498	5.036.681
9. <i>Cheltuieli cu personalul</i>	<i>550.004.390</i>	<i>584.061.054</i>
a) Salarii și indemnizații	430.080.470	451.909.306
b) Cheltuieli cu asigurările și protecția socială	119.923.920	132.151.748
10. a) <i>Ajustări de valoare privind imobilizările corporale și necorporale</i>	<i>51.970.581</i>	<i>40.541.007</i>
a)1. Cheltuieli	51.970.581	40.541.007
b) <i>Ajustări de valoare privind activele circulante</i>	<i>1.935.308</i>	<i>4.218.212</i>
b)1. Cheltuieli	1.970.745	4.865.117
b)2. Venituri	35.437	646.905
11. <i>Alte cheltuieli de exploatare</i>	<i>121.175.263</i>	<i>136.543.005</i>
11.1 Cheltuieli privind prestațiile externe	114.299.728	117.761.173
11.2 Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate; cheltuieli reprezentând transferuri și contribuții datorate în baza unor acte normative speciale	3.567.439	3.063.187
11.4 Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor corporale	-	6.366.782
11.6 Alte cheltuieli	3.308.096	9.351.861
<i>Ajustări privind provizioanele</i>	<i>108.710.232</i>	<i>100.612.018</i>
Cheltuieli	131.408.380	162.422.290
Venituri	22.698.148	61.810.272
II CHELTUIELI DE EXPLOATARE – TOTAL	846.815.416	876.743.006
A. PROFITUL SAU PIERDEREA DIN EXPLOATARE		
- pierdere	6.060.109	39.562.786
12. Venituri din interese de participare	-	-
13. Venituri din dobânzi	8.221.738	1.745.752
- din care, veniturile obținute de la entități afiliate	-	-
14. Venituri din subvenții de exploatare pentru dobânda datorată	-	-
15. Alte venituri financiare	28.202.772	25.127.098
- din care, venituri din alte imobilizări financiare	-	-
I. VENITURI FINANCIARE – TOTAL	36.424.510	26.872.850
16. Ajustări de valoare privind imobilizările financiare și investițiile financiare deținute ca active circulante	-	1.260.000
Cheltuieli	-	1.260.000
17. a) Cheltuieli privind dobânzile	-	-

Denumirea indicatorilor	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2015	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2016
A	1	2
Alte cheltuieli financiare	21.645.478	20.986.339
II. CHELTUIELI FINANCIARE – TOTAL	21.645.478	22.246.343
B. PROFITUL SAU PIERDEREA FINANCIAR(Ă)		
- profit	14.779.032	4.626.511
I. VENITURI TOTALE	877.179.817	864.053.063
II. CHELTUIELI TOTALE	868.460.894	898.989.345
C. PROFITUL SAU PIERDEREA BRUT(Ă)		
- profit	8.718.923	-
- pierdere	-	34.936.282
18. IMPOZITUL PE PROFIT	7.926.076	18.889.541
19. Alte impozite neprezentate la elementele de mai sus	-	-
20. PROFITUL SAU PIERDEREA NET(Ă) A PERIOADEI DE RAPORTARE		
- profit	792.847	-
- pierdere	-	53.835.823

SITUAȚIA FLUXURILOR DE TREZORERIE PENTRU EXERCIȚIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2016
(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

	Exercițiul încheiat la 31 decembrie 2015	Exercițiul încheiat la 31 decembrie 2016
Fluxuri de trezorerie din activități de exploatare		
Profit înaintea impozitării	8.718.923	(53.835.822)
Ajustări pentru:		
Amortizare aferentă imobilizărilor necorporale și corporale	51.970.608	40.541.007
Cheltuieli/(Venituri) aferente ajustărilor de valoare mijloace fixe	-	5.352.734
Cheltuieli/(Venituri) aferente provizioanelor de stocuri	1.938.937	-
Cheltuieli/(Venituri) aferente provizioanelor de clienți	-	1.830.281
Cheltuieli/(Venituri) aferente provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli	108.644.575	106.113.089
(Câștig net)/Pierdere netă din ieșirea de imobilizări corporale	(968.263)	(1.484.746)
Venituri din subvenții	(3.408)	-
Venituri din dobânzi	(8.221.740)	(1.745.753)
Cheltuieli cu impozitul	-	18.899.541
<i>Flux de trezorerie generat din activitatea de exploatare înainte de modificări ale capitalului circulant</i>	<i>162.079.632</i>	<i>115.670.332</i>
(Creșteri)/ Descreșteri de creanțe	(284.006.295)	275.781.969
(Creșteri)/Descreșteri de cheltuieli în avans	-	(1.718.667)
(Creșteri)/Descreșteri de stocuri	322.930	(1.816.602)
(Creșteri)/Descreșteri de datorii	18.755.518	13.815.706
(Creșteri)/Descreșteri de venituri în avans	-	(85.719)

	Exercițiul încheiat la 31 decembrie 2015	Exercițiul încheiat la 31 decembrie 2016
(Creșteri)/Descreșteri de datorii – avansuri furnizori	-	5.711.476
Impozit pe profit plătit	(9.594.945)	(33.380.315)
Numerar net din activități de exploatare	(112.443.160)	373.978.180
Fluxuri de trezorerie din activități de investiție		
Achiziții de active corporale	(49.561.606)	(46.467.683)
Achiziții de active necorporale	-	(4.754.121)
Dobânzi încasate	7.611.370	937.477
Împrumuturi (acordate)/restituite și imobilizări financiare	-	(131.748.179)
(Achiziții de)/Încasări din obligațiuni și titluri de trezorerie, depozite cu scadența peste 3 luni	(42.190.311)	2.694.604
Flux de trezorerie net din activități de investiție	240.076	(179.337.902)
Fluxuri de trezorerie din activități de finanțare		
Vărsăminte către Bugetul Statului	(21.542.423)	-
Subvenții primite	3.408	-
Flux de trezorerie net din activități de finanțare	(21.539.016)	-
(Descreșterea)/Creșterea netă a numerarului și echivalentelor de numerar	(133.742.100)	194.640.278
Numerar și echivalente de numerar la începutul exercițiului financiar	433.842.956	300.100.856
Numerar și echivalente de numerar la sfârșitul exercițiului financiar	300.100.857	494.741.131

**SITUAȚIA MODIFICĂRILOR ÎN CAPITALURILE PROPRII PENTRU EXERCIȚIUL
FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2016**

(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

Element al capitalului propriu	Sold la 1 ianuarie 2015	Creșteri		Reduceri		Sold la 31 decembrie 2015
		Total, din care	Prin transfer	Total, din care	Prin transfer	
0	1	2	3	4	5	6
Patrimoniul regiei	214.684.295	-	-	-	-	214.684.295
Rezerve din reevaluare	262.251.129	-	-	5.227.796	5.227.796	257.023.333
Rezerve legale	18.534.241	437.918	437.918	-	-	18.972.159
Alte rezerve	95.026.055	17.233.938	-	-	-	112.259.993
Rezultatul exercițiului financiar-profit	41.867.120	792.847	-	41.867.120	41.867.120	792.847
Repartizarea profitului	(3.090.758)	(437.918)	(437.918)	(3.090.758)	(3.090.758)	(437.918)
Rezultat reportat reprezentând surplusul	-	-	-	-	-	-
Realizat din rezervele	62.577.150	5.227.796	5.227.796	-	-	67.804.946

de reevaluare						
Rezultat reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită	-	38.776.362	38.776.362	38.776.362	-	-
Total capitaluri proprii	691.849.232	62.030.943	44.004.158	82.780.520	44.004.158	671.099.655

SITUAȚIA MODIFICĂRILOR CAPITALURILOR PROPRII PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2016

(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

Element al capitalului propriu	Sold la 1 ianuarie 2016	Creșteri		Reduceri		Sold la 31 decembrie 2016
		Total, din care	Prin transfer	Total, din care	Prin transfer	
0	1	2	3	4	5	6
Patrimoniul regiei	214.684.295	-	-	-	-	214.684.295
Rezerve din reevaluare	257.023.333	52.796.184	-	28.749.977	-	281.069.539
Rezerve legale	18.972.159	-	-	-	-	18.972.159
Alte rezerve	112.259.993	157.747	-	-	-	112.417.740
Rezultatul exercițiului financiar-profit/(pierdere)	792.847	(53.835.822)	-	792.847	792.847	(53.835.823)
Repartizarea profitului	(437.918)	-	-	(437.918)	(437.918)	-
Rezultat reportat reprezentând surplusul	-	-	-	-	-	-
Realizat din rezervele de reevaluare	67.804.946	25.736.670	-	-	-	93.541.616
Rezultat reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită	-	354.929	354.929	354.929	-	-
Total capitaluri proprii	671.099.655	25.209.708	354.929	29.459.835	354.929	666.849.527

NOTE LA SITUAȚIILE FINANCIARE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2016

(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

1. PREZENTAREA REGIEI

R.A. ROMATSA a fost înființată ca Regie Autonomă la data de 26 ianuarie 1991 ca urmare a Hotărârii Guvernului 74/1991, care are la bază Legea 15/1990 (cu privire la reorganizarea întreprinderilor de stat în Regii Autonome). Actele constitutive au fost ulterior modificate prin Hotărârea de Guvern („HG”) 731/1992, 125/1992, 405/1993, 75/2005, 1090/2006 și 1251/2007. Regia este un agent economic aparținând în întregime statului și care nu poate fi privatizată.

Adresa sediului oficial al Regiei este: Str. Ion Ionescu de la Brad, nr. 10, București, România.

Obiectul principal de activitate al regiei este furnizarea de servicii de navigație aeriană, incluzând servicii de trafic aerian, servicii de comunicații aeronautice, navigație și supraveghere în domeniul aeronautic, servicii meteorologice aeronautice, servicii de informare aeronautică, precum și servicii de căutare și salvare a aeronavelor aflate în pericol.

Regia poate fi delegată de către Ministerul Transporturilor să reprezinte România în relațiile cu Organizația Internațională privind Securitatea Navigației Aeriene EUROCONTROL.

2. PRINCIPII, POLITICI ȘI METODE CONTABILE

2.1. Principii contabile semnificative

Elementele prezentate în situațiile financiare pentru anii încheiați la 31 decembrie 2016 și 31 decembrie 2015 au fost evaluate în conformitate cu următoarele principii contabile:

Principiul continuității activității

Regia își va continua în mod normal funcționarea într-un viitor previzibil, fără a intra în imposibilitatea continuării activității sau fără reducerea semnificativă a acesteia.

Principiul permanenței metodelor

Regia aplică aceleași reguli, metode, norme privind evaluarea, înregistrarea și prezentarea în contabilitate a elementelor patrimoniale, asigurând comparabilitatea în timp a informațiilor contabile.

Principiul prudenței

Evaluarea elementelor incluse în situațiile financiare a fost făcută pe o bază prudentă și, în special:

- a) a fost inclus numai profitul realizat la data bilanțului;
- b) s-a ținut cont de toate datoriile apărute în cursul exercițiului financiar curent sau al unui exercițiu precedent, chiar dacă acestea devin evidente numai între data bilanțului și data întocmirii acestuia;
- c) s-a ținut cont de toate datoriile previzibile și pierderile potențiale apărute în cursul exercițiului financiar curent sau al unui exercițiu financiar precedent, chiar dacă acestea devin evidente numai între data bilanțului și data întocmirii acestuia;
- d) s-a ținut cont de toate deprecierile, indiferent dacă rezultatul exercițiului financiar este pierdere sau profit.

Principiul independenței exercițiului

Au fost luate în considerare toate veniturile și cheltuielile exercițiului financiar, indiferent de data încasării sau efectuării plății.

Principiul evaluării separate a elementelor de activ și pasiv

În vederea stabilirii valorii totale corespunzătoare unei poziții din bilanț s-a determinat separat valoarea fiecărui element individual de activ sau de datorie/capitaluri proprii.

Principiul intangibilității exercițiului

Bilanțul de deschidere al exercițiului corespunde cu bilanțul de închidere al exercițiului precedent.

Principiul necompensării

Elementele de activ nu au fost compensate cu elemente de pasiv, respectiv veniturile cu cheltuielile. Eventualele compensări între creanțe și datorii ale companiei față de aceeași entitate pot fi efectuate cu respectarea prevederilor legale, numai după înregistrarea în contabilitate a veniturilor și cheltuielilor la valoarea integrală.

Principiul prevalenței economicului asupra juridicului

Prezentarea valorilor din cadrul elementelor din bilanț și contul de profit și pierdere s-a făcut ținând seama de fondul economic al tranzacțiilor sau al operațiunilor raportate și nu numai de forma juridică a acestora.

Principiul pragului de semnificație

Elementele care au o valoare semnificativă sunt prezentate distinct în cadrul situațiilor financiare.

2.2. Politici contabile semnificative

A. Bazele întocmirii situațiilor financiare

(1) Informații generale

Aceste situații financiare au fost întocmite în conformitate cu:

- Legea Contabilității 82/1991 republicată în ianuarie 2005 („Legea 82”), modificată cu Legea 259/2007;
- Reglementările contabile conforme cu directivele europene aprobate prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice al României 1802/2014 („OMF 1802”) cu modificările ulterioare, respectiv OMF 2869/2010 și OMF 52/2012;
- politicile contabile descrise în notele la situațiile financiare.

Aceste situații financiare cuprind:

- Bilanț;
- Cont de profit și pierdere;
- Situația fluxurilor de numerar;
- Situația modificării capitalurilor proprii;
- Note explicative la situațiile financiare.

Aceste situații financiare nu sunt menite să prezinte poziția financiară în conformitate cu reglementări și principii contabile acceptate în țări și jurisdicții altele decât România. De asemenea, situațiile financiare nu sunt menite să prezinte rezultatul operațiunilor și un set complet de note la situațiile financiare în conformitate cu reglementări și principii contabile acceptate în țări și jurisdicții altele decât România. De aceea, situațiile financiare anexate nu sunt întocmite pentru uzul persoanelor care nu cunosc reglementările contabile și legale din România inclusiv Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare.

Înregistrările contabile pe baza cărora au fost întocmite aceste situații financiare sunt efectuate în lei ("RON") la cost istoric, cu excepția situațiilor în care a fost utilizată valoarea justă, conform politicilor contabile ale Regiei și conform OMF 1802/2014.

(2) Utilizarea estimărilor contabile

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu OMF 1802/2014, cu modificările ulterioare, presupune efectuarea de către conducere a unor estimări și supoziții care influențează valorile raportate ale activelor și datoriilor și prezentarea activelor și datoriilor contingente la data situațiilor financiare, precum și valorile veniturilor și cheltuielilor din perioada de raportare. Rezultatele reale pot fi diferite de cele estimate. Aceste estimări sunt revizuite periodic și, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada când acestea devin cunoscute.

(3) Continuitatea activității

Prezentele situații financiare au fost întocmite în baza principiului continuității activității, care presupune că Regia își va continua activitatea și în viitorul previzibil. Pentru a evalua aplicabilitatea acestei prezumții, conducerea analizează previziunile referitoare la intrările viitoare de numerar. Pe baza acestor analize, conducerea consideră că Regia va putea să își continue activitatea în viitorul previzibil și prin urmare aplicarea principiului continuității activității în întocmirea situațiilor financiare este justificată.

(4) Moneda de prezentare a situațiilor financiare

Contabilitatea se ține în limba română și în moneda națională („LEI”). Elementele incluse în aceste situații financiare sunt prezentate în lei românești.

B. Conversii valutare

Tranzacțiile Regiei în monedă străină sunt înregistrate la cursurile de schimb comunicate de Banca Națională a României („BNR”) pentru data tranzacțiilor. Soldurile în monedă străină sunt convertite în lei la cursurile de schimb comunicate de BNR pentru data bilanțului. Câștigurile și pierderile rezultate din decontarea tranzacțiilor într-o monedă străină și din conversia activelor și datoriilor monetare exprimate în monedă străină sunt recunoscute în contul de profit și pierdere, în cadrul rezultatului financiar.

Câștigurile și pierderile din diferențele de curs valutar, realizate și nerealizate, sunt înregistrate în contul de profit și pierdere al anului respectiv. Ratele de schimb LEU/USD și LEU/EUR la 31 decembrie 2016 și 31 decembrie 2015, au fost după cum urmează:

	RON/EUR	RON/USD
31 decembrie 2016	4,5411	4,3033
31 decembrie 2015	4,5245	4,1477

C. Imobilizări necorporale

(1) Cost/evaluare

(i) Programe informatice

Costurile pentru dezvoltarea sau întreținerea programelor informatice sunt recunoscute ca și o cheltuială, în momentul în care sunt efectuate.

Costurile care sunt asociate direct unui produs unic și identificabil care este controlat de Regie și este probabil că va genera beneficii economice depășind costul, pe o perioadă mai mare de un an, sunt recunoscute ca imobilizări necorporale. Costurile directe includ cheltuielile cu personalul echipei de dezvoltare și o proporție adecvată din cheltuielile de regie.

Cheltuielile care determină prelungirea duratei de viață și mărirea beneficiilor programelor informatice peste specificațiile inițiale sunt adăugate la costul original al acestora. Aceste cheltuieli sunt capitalizate ca imobilizări necorporale dacă nu sunt parte integrantă a imobilizărilor corporale.

(ii) Alte imobilizări necorporale

Concesiunile, brevetele, licențele, mărcile comerciale, drepturile și activele similare se înregistrează în conturile de imobilizări necorporale la valoarea de aport sau costul de achiziție, după caz. În această situație valoarea de aport se asimilează valorii juste.

(2) Amortizare

(i) Programe informatice

Cheltuielile de dezvoltare ale programelor informatice capitalizate sunt amortizate folosind metoda liniară pe o perioadă maximă de 3 ani.

(ii) Alte imobilizări necorporale

Brevetele, mărcile și alte imobilizări necorporale sunt amortizate folosind metoda liniară pe durata de viață utilă a acestora, dar nu mai mult de 20 ani. Licențele aferente drepturilor de utilizare a programelor informatice sunt amortizate pe o perioadă maximă de 3 ani.

Cheltuielile care permit imobilizărilor necorporale să genereze beneficii economice viitoare peste performanța prevăzută inițial sunt adăugate la costul original al acestora. Aceste cheltuieli sunt capitalizate ca imobilizări necorporale dacă nu sunt parte integrantă a imobilizărilor corporale.

D. Imobilizări corporale

(1) Cost/evaluare

Active proprii

Costul inițial al imobilizărilor corporale constă în prețul de achiziție, incluzând taxele de import sau taxele de achiziție nerecuperabile, cheltuielile de transport, manipulare,

comisioanele, taxele notariale, cheltuielile cu obținerea de autorizații și alte cheltuieli nerecuperabile atribuibile direct imobilizării corporale și orice costuri directe atribuibile aducerii activului la locul și în condițiile de funcționare.

La 31 decembrie 2016, imobilizările corporale ale Regiei au fost reevaluate în conformitate cu OMF 1802/2014. Scopul evaluării a fost aducerea valorilor de inventar existente în evidentele contabile la valoarea justă a acestora, care, conform OMF 1802/2014, se determină pe baza unor evaluări efectuate, de regulă, de profesioniști calificați. Diferența de reevaluare este reflectată în rezerva de reevaluare.

Elementele de imobilizări corporale care sunt casate sau cesionate sunt eliminate din bilanț împreună cu amortizarea cumulată corespunzătoare. Orice profit sau pierdere rezultată dintr-o asemenea operațiune este inclus în contul de profit și pierdere curent.

Costul reparațiilor efectuate la imobilizările corporale, în scopul asigurării utilizării continue a acestora, este recunoscut ca o cheltuială în perioada în care aceste costuri sunt efectuate.

Imobilizările corporale în curs de execuție reprezintă investițiile neterminate efectuate în regie proprie sau în antrepriză. Acestea se evaluează la costul de producție sau costul de achiziție, după caz.

Imobilizările corporale în curs de execuție se trec în categoria imobilizărilor finalizate după recepția, darea în folosință sau punerea în funcțiune a acestora, după caz.

Activele imobilizate de natura obiectelor de inventar, inclusiv uneltele și sculele, sunt trecute pe cheltuieli în momentul achiziționării și nu sunt incluse în valoarea contabilă a imobilizărilor corporale.

Patrimoniul public

Regia a primit în administrare terenuri aflate în patrimoniul public, în conformitate cu HG 1705/2006, HG 758/2008 și HG 624/2010. Terenurile aflate în patrimoniul public au fost prezentate în bilanțul Regiei, începând cu 31 decembrie 2006 la data deschiderii dosarului cadastral în vederea înregistrării în cartea funciară, la valoarea de piață de la acea dată, până la data de 31 martie 2014, când acestea au fost eliminate din evidența bilanțieră ca urmare a adresei Ministerului Transporturilor, prin adresa nr. 53874/27.11.2013, care a solicitat scoaterea acestor terenuri din evidența contabilă a Regiei, concomitent cu evidențierea acestora într-un cont în afara bilanțului în conformitate cu prevederile OMFP 3055/2009, de la data respectivă.

(2) Amortizare

Amortizarea mijloacelor fixe este calculată la valoarea reevaluată prin metoda liniară de-a lungul duratei utile de viață estimată a activelor.

Duratele de viață economică utilizate pentru diverse categorii de mijloace fixe sunt:

Tip	Ani
Clădiri și construcții speciale	10 – 50
Instalații tehnice și mașini	2 – 30
Alte instalații, utilaje și mobilier	2 – 30

Terenurile nu se amortizează deoarece se consideră că au o durată de viață indefinită.

Începând cu 1 ianuarie 2007 sunt recunoscute din punct de vedere fiscal și reevaluările contabile efectuate după această dată precum și partea rămasă neamortizată din reevaluările contabile efectuate după data de 1 ianuarie 2004.

(3) Vânzarea/casarea imobilizărilor corporale

Imobilizările corporale care sunt casate sau vândute sunt eliminate din bilanț împreună cu amortizarea cumulată corespunzătoare. Orice profit sau pierdere rezultat(ă) dintr-o asemenea operațiune este inclus(ă) în contul de profit și pierdere curent.

E. Imobilizări financiare

Imobilizările financiare cuprind acțiunile deținute la entitățile afiliate, împrumuturile acordate entităților afiliate, interesele de participare, împrumuturile acordate entităților de care Regia este legată în virtutea intereselor de participare precum și alte investiții deținute ca imobilizări. Imobilizările financiare sunt recunoscute în bilanț la costul de achiziție sau la valoarea determinată prin contractul de dobândire a acestora, corectat cu valoarea depreciilor de valoare constatate.

F. Stocuri

Costul stocurilor cuprinde toate costurile aferente achiziției precum și alte costuri suportate pentru a aduce stocurile în forma și în locul în care se găsesc.

La ieșirea din gestiune stocurile se evaluează pe baza metodei FIFO.

Acolo unde este cazul se constituie ajustări de valoare pentru stocuri învechite, cu mișcare lentă sau cu defecte.

G. Creanțe comerciale

Creanțele comerciale sunt înregistrate la suma inițială a facturilor minus ajustările pentru depreciere pentru sumele necolectabile. Creanțele necolectabile sunt înregistrate pe cheltuieli când sunt identificate. Ajustările pentru depreciere sunt constituite când există dovezi asupra faptului că Regia nu va fi în măsură să încaseze creanțele la scadența inițială agreată.

Creanțele neîncasabile sunt înregistrate pe cheltuieli când sunt identificate.

H. Investiții financiare pe termen scurt

Acestea includ depozitele pe termen scurt la bănci și alte investiții pe termen scurt cu lichiditate mare. Investițiile pe termen scurt în titluri de participare admise la tranzacționare pe o piață reglementată sunt evaluate la valoarea de cotație din ultima zi de tranzacționare, în timp ce cele netranzacționate sunt înregistrate la valoarea de achiziție mai puțin eventualele ajustări pentru pierdere în valoare.

I. Numerar și echivalente de numerar

Numerarul și echivalentele de numerar sunt evidențiate în bilanț la cost. Pentru situația fluxului de numerar, numerarul și echivalentele acestuia cuprind numerar în casă, conturi la bănci, investiții financiare pe termen scurt, avansuri de trezorerie.

J. Pierderi de valoare

Valoarea contabilă a activelor Regiei, altele decât stocurile, este analizată la data fiecărui bilanț pentru a determina posibilele scăderi de valoare. Dacă o asemenea scădere este probabila, este estimată valoarea recuperabilă a activului în cauză. Dacă este cazul, o ajustare pentru depreciere este recunoscută în contul de profit și pierdere sau în capitalurile proprii când valoarea contabilă a activului este superioară valorii sale recuperabile.

Ajustarea pentru depreciere poate fi reluată dacă s-a produs o schimbare în condițiile existente la momentul determinării valorii recuperabile. Reluarea unei ajustări pentru depreciere poate fi efectuată numai în așa fel încât valoarea netă a activului să nu depășească valoarea sa netă contabilă istorică, ținând cont de amortizare.

K. Rezerve din reevaluare

Rezervele din reevaluare au fost constituite cu scopul de a reflecta surplusul rezultat din reevaluarea imobilizărilor corporale aflate în proprietatea Regiei. Imobilizările corporale aflate în patrimoniul public nu fac obiectul reevaluărilor ulterioare.

Reevaluările trebuie făcute cu suficientă regularitate, astfel încât valoarea contabilă să nu difere substanțial de cea care ar fi determinată folosind valoarea justă de la data bilanțului. În acest sens, Regia a efectuat reevaluarea activelor corporale cu evaluatori independenți la 31 decembrie 2016.

Diferența dintre valoarea rezultată în urma reevaluării și valoarea contabilă netă este prezentată la rezerva din reevaluare, ca un subelement distinct în "Capital și rezerve". Surplusul din reevaluare a fost înregistrat în 1999 și 2000 în patrimoniul Regiei, conform Ordonanței Guvernului 46/1998. Începând cu anul 2001 surplusul de reevaluare a fost înregistrat în contul de rezerve din reevaluare în cadrul capitalurilor proprii.

Dacă rezultatul reevaluării este o creștere față de valoarea contabilă netă, atunci aceasta se tratează astfel:

- ca o creștere a rezervei din reevaluare prezentată în cadrul elementului "Capital și rezerve", dacă nu a existat o descreștere anterioară recunoscută ca o cheltuială aferentă aceluși activ; sau
- ca un venit care să compenseze cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ.

Dacă rezultatul reevaluării este o descreștere a valorii contabile nete, aceasta se tratează astfel:

- ca o cheltuială cu întreaga valoare a deprecierei atunci când în rezerva din reevaluare nu este înregistrată o sumă referitoare la acel activ (surplus din reevaluare); sau
- ca o scădere a rezervei din reevaluare cu minimumul dintre valoarea acelei rezerve și valoarea descreșterii, iar eventuala diferență rămasă neacoperită se înregistrează ca o cheltuială.

Surplusul din reevaluare inclus în rezerva din reevaluare este capitalizat prin transferul direct în rezerve, atunci când acest surplus reprezintă un câștig realizat. Câștigul se consideră realizat la scoaterea din evidență a activului pentru care s-a constituit rezerva din reevaluare. Nicio parte din rezerva din reevaluare nu poate fi distribuită, direct sau indirect, cu excepția cazului în care activul reevaluat a fost valorificat, situație în care surplusul din reevaluare reprezintă câștig efectiv realizat.

Conform legislației fiscale în vigoare (OG 34/2009), începând cu 1 mai 2009 rezerva din reevaluare se impozitează pe măsura deducerii acesteia prin amortizare. Rezerva dedusă până la data de 1 mai 2009 se impozitează în momentul schimbării destinației acesteia, conform legislației anterioare.

L. Rezerve legale

Rezervele legale se constituie în proporție de 5% din profitul brut de la sfârșitul anului până când rezervele legale totale ajung la 20% din patrimoniul Regiei în conformitate cu prevederile legale. Rezervele legale sunt deductibile la calculul impozitului pe profit.

M. Împrumuturi

Împrumuturile pe termen scurt și lung sunt recunoscute inițial la cost, mai puțin costurile aferente tranzacției. Ulterior recunoașterii inițiale, împrumuturile sunt prezentate la valoare amortizată; diferențele între cost și valoarea de răscumpărare sunt recunoscute în contul de profit și pierdere pe durata împrumutului la o rată efectivă a dobânzii.

N. Datorii comerciale

Datoriile comerciale sunt înregistrate la valoarea sumelor care urmează a fi plătite pentru bunurile sau serviciile primite.

O. Provizioane

Provizioanele sunt recunoscute în bilanț atunci când pentru Regie se naște o obligație legală sau constructivă legată de un eveniment trecut și este probabil ca în viitor să fie necesară consumarea unor resurse economice care să stingă această obligație. Provizioanele sunt revizuite la fiecare sfârșit de perioadă și ajustate pentru a reflecta estimarea curentă cea mai adecvată.

Un provizion este recunoscut în momentul în care:

- o entitate are o obligație curentă generată de un eveniment anterior;
- este probabil ca o ieșire de resurse să fie necesară pentru a onora obligația respectivă; și
- poate fi realizată o estimare credibilă a valorii obligației.

Provizioanele se constituie pentru elemente cum sunt: litigii, amenzi și penalități, despăgubiri, daune și alte datorii incerte; cheltuieli legate de activitatea de service în perioada de garanție și alte cheltuieli privind garanția acordată clienților; acțiuni de restructurare; pensii și obligații similare; impozite; alte provizioane.

P. Costuri privind salariații

Drepturile salariaților pe termen scurt includ, în principal, salariile și contribuțiile la asigurările sociale. Drepturile salariaților pe termen scurt sunt recunoscute ca și cheltuieli o dată cu prestarea serviciilor de către aceștia. Anual Regia stabilește prin contractul colectiv de muncă beneficiile care se vor acorda angajaților săi.

În cursul normal al activității, Regia face plăți fondurilor de sănătate, pensii și șomaj de stat în contul angajaților săi la ratele statutare. Toți angajații Regiei sunt membri ai planului de pensii al statului român. Aceste costuri sunt recunoscute în contul de profit și pierdere odată cu recunoașterea salariilor.

Regia acorda salariaților care se pensionează anticipat un număr de salarii echivalent numărului de luni de activitate ramase până la pensionarea la vârsta legală. Regia recunoaște provizioane pentru beneficii la pensionarea anticipată aplicând criteriile generale de recunoaștere a provizioanelor.

Conform contractului colectiv de muncă în vigoare la 31 decembrie 2015, Regia plătește beneficii care sunt reprezentate de un număr variabil de salarii de bază acordate în funcție de categoria profesională a angajatului care se pensionează. De asemenea, angajații primesc bonusuri jubiliare, echivalentul unui salariu de bază, la fiecare 5 ani, începând cu al 10-lea an de vechime în muncă acumulată. La 31 decembrie 2015 Regia a înregistrat provizioane pentru pensii și alte obligații similare.

Q. Impozitare

Impozit pe profit curent

Regia înregistrează impozitul pe profit curent pe baza profitului impozabil din raportările fiscale, conform legislației românești relevante. Sistemul de impozitare din România este într-o fază de consolidare și armonizare cu legislația europeană. În acest sens, încă există interpretări diferite ale legislației fiscale. În anumite situații, autoritățile fiscale pot trata în mod diferit anumite aspecte, procedând la calcularea unor impozite și taxe suplimentare și a dobânzilor și penalităților de întârziere aferente.

Conform legislației fiscale în vigoare, pe parcursul anului 2016, pentru neachitarea la termen de către contribuabili a obligațiilor fiscale, s-au perceput dobânzi și penalități de întârziere.

Astfel, în perioada ianuarie – februarie 2014 nivelul dobânzilor de întârziere a fost de 0,04% pe zi, iar nivelul penalităților de întârziere a fost de 0,02% pe zi pentru fiecare zi de întârziere.

Începând cu martie 2014, nivelul dobânzilor s-a redus, acesta fiind 0,03% pe zi de întârziere la plată; nivelul penalităților a rămas neschimbat, la valoarea de 0,02% pe zi de întârziere la plată.

În România, exercițiul fiscal rămâne deschis pentru verificare fiscală timp de 5 ani. Conducerea Regiei consideră că obligațiile fiscale incluse în aceste situații financiare sunt adecvate.

Regia poate constitui trimestrial un provizion deductibil fiscal, potrivit prevederilor legale din Articolul 26, aliniatul 4 din Legea 227/2015 privind Codul Fiscal emisă de Parlamentul României și Ordonanța de Urgență nr. 18/2012 privind modificarea OG nr. 46/1998 pentru aderarea la Convenția Internațională EUROCONTROL.

Provizionul este determinat ca diferență între rezultatul operațional al activității de rută și partea de venit de rută reprezentând rentabilitatea activelor.

Amortizarea capitalului Regiei, angajat și imobilizat în active corporale și necorporale, se stabilește prin metoda liniară. Valoarea rămasă neamortizată, aferentă mijloacelor fixe ale Regiei, scoase din funcțiune înainte de împlinirea duratei normale de utilizare, diminuată cu sumele rezultate din valorificare, se înregistrează în cheltuielile de exploatare.

Valoarea fiscală rămasă neamortizată aferentă mijloacelor fixe scoase din funcțiune înainte de împlinirea duratei normale de utilizare, diminuată cu sumele rezultate din valorificare este deductibilă din punct de vedere fiscal.

R. Recunoașterea veniturilor

Veniturile se referă în principal la servicii furnizate. Acestea sunt recunoscute pe baza contabilității de angajament.

a) Venituri din activitatea de rută

Prin Legea nr. 44/1996, România a aderat la Convenția Internațională pentru Siguranța Navigației Aeriene (International Convention for the Safety of Air Navigation) și la Acordul Multilateral privind Tarifele pentru Activitatea de Rută (Multilateral Agreement Relating to Route Charges). Pe bază de mandat de la Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Regia reprezintă România la EUROCONTROL. Atribuțiile privind reglementarea, facturarea și colectarea tarifelor pentru serviciile de navigație aeriană de rută sunt exercitate de Organizația Europeană pentru Siguranța Navigației Aeriene (European Organisation for the Safety of Air Navigation) - "EUROCONTROL". Pentru serviciile de facturare și colectare a tarifelor pentru serviciile de navigație aeriană de rută "EUROCONTROL" percepe operatorilor aerieni un tarif unitar numit "tarif administrativ" ce se adaugă fiecărui tarif unitar național.

Realizarea unei transparențe mai mari cu privire la stabilirea, impunerea și perceperea tarifelor pentru utilizatorii spațiului aerian a impus elaborarea unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană.

Astfel, pentru a garanta aplicarea uniformă a schemei comune de tarifare în Cerul Unic European, Comisia Europeană a emis Regulamentul (CE) nr. 1794/2006 de stabilire a unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană.

Conform acestui Regulament costurile serviciilor de rută se finanțează prin tarife de rută impuse utilizatorilor de servicii de navigație aeriană.

Costurile serviciilor de rută sunt defalcate în cheltuieli de personal (remunerație brută, contribuții sociale, costurile cu pensiile și alte beneficii), cheltuielile de operare (materiale, energie, utilități, servicii prestate de terți, cheltuieli de întreținere, cheltuieli pentru asigurări, etc.), cheltuieli de amortizare (activele imobilizate se amortizează în conformitate cu durata lor de viață, utilizându-se metoda liniară) și costul capitalului (reprezintă rezultatul înmulțirii sumei valorii contabile nete medii a activelor imobilizate și a activelor circulante cu media ponderată a ratei dobânzii pentru datorii și a rentabilității capitalului propriu).

Tariful unitar de rută se calculează împărțindu-se costurile preconizate pentru serviciile de rută la numărul preconizat de unități de servicii de rută, tarif care urmează să fie plătit pentru anul de referință.

Pentru protejarea riscurilor de cost, Regulamentul prevede un mecanism de ajustare care presupune că diferența între veniturile și costurile efectiv realizate într-un an se reportează în perioada n+2 până la n+5, când diminuează sau majorează corespunzător costul preconizat al serviciilor de rută, ducând la reducerea sau creșterea tarifelor aplicate în perioadele respective și implicit a veniturilor realizate din prestarea serviciilor de rută.

Evoluția înregistrată în domeniul traficului aerian, precum și accentul pus pe protecția mediului și pe eficiența costurilor a determinat în ultimii ani elaborarea de către Comisia

Europeană a unor noi regulamente printre care Regulamentul (UE) nr. 691/2010 de stabilire a unui sistem de performanță pentru serviciile de navigație aeriană și Regulamentul (UE) nr.1191/2010 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1794/2006 de stabilire a unei scheme comune de tarificare pentru serviciile de navigație aeriană.

Principalele elemente de noutate cuprinse în regulamentele sus menționate sunt:

- instituirea unui sistem de îmbunătățire a performanțelor serviciilor de navigație aeriană care cuprinde obiective de performanță privind siguranța, mediul, capacitatea și eficiența costurilor;
- perioada de referință pentru sistemul de performanță este de cel puțin 3 ani și cel mult 5 ani, prima perioadă de referință acoperind anii calendaristici 2012-2014 inclusiv, iar a doua perioadă de referință acoperind anii calendaristici 2015-2019 inclusiv;
- costul furnizării serviciilor de navigație aeriană este cel stabilit la nivel național la începutul perioadei de referință, pentru fiecare an calendaristic al perioadei de referință. Costurile astfel determinate au un caracter stabil, neputând fi modificate pe parcursul perioadei de referință, anual analizându-se diferența dintre costurile stabilite înainte de perioada de referință și costurile anuale ajustate cu inflația anului în cauză;
- modul de calcul al costurilor capitalului exclude conturile purtătoare de dobânzi din valoarea medie a activelor circulante nete;
- introducerea unui nou mecanism de împărțire a riscurilor de trafic și de cost.

Începând cu anul 2012, prin Decizia Comisiei Europene nr. 121/2011 s-au stabilit obiectivele de performanță la nivelul Uniunii Europene pentru prima perioadă de referință 2012-2014 iar modul în care fiecare prestator de servicii de navigație aeriană contribuie la atingerea obiectivelor de performanță la nivelul UE este prezentat în Planul Național de Performanță. Costurile cuprinse în Planul Național de Performanță, costuri ce trebuie efectuate de prestatorul de servicii de navigație aeriană pentru îndeplinirea serviciilor la nivelul de performanță adecvat stau la baza stabilirii tarifului unitar care, în funcție de numărul unităților de servicii aduce veniturile din serviciile de navigație aeriană. Modul de stabilire a acestora precum și utilizarea mecanismului de împărțire a riscurilor de trafic și de cost urmărește realizarea unui echilibru economic atât pentru prestatorii cât și pentru utilizatorii serviciilor de navigație aeriană.

Contravaloarea serviciilor de navigație aeriană pentru zborurile scutite de la plata tarifului de rută este rambursată de către Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, în conformitate cu Regulamentul CE nr. 1794/2006, OUG nr. 147/2007 și normele metodologice aprobate prin OMT nr. 67/2008 și OMEF nr. 1645/2008.

b) Venituri din activitatea de terminal

Tarifele pentru activitatea de terminal sunt percepute pentru serviciile de navigație aeriană prestate în zonele de control ale aeroporturilor și sunt aprobate de către Consiliul de Administrație al Regiei. Tarifele sunt diferențiate în funcție de aeroport, tipul zborului și greutatea maximă admisă la decolare (MTOW). Tarifele de navigație aeriană terminală prestate în zona de control a Aeroportului Internațional Henri Coandă sunt supuse prevederilor Regulamentului CE nr. 1794/2006. Datele pentru stabilirea tarifului unitar pentru serviciile prestate pe acest aeroport sunt transmise de către Regie Comisei Europene pe bază de Mandat din partea Ministerului Transporturilor și Infrastructurii.

Veniturile din dobânzi sunt recunoscute pro-rata temporis, luând în considerare suma principală constituită ca depozit și rata efectivă a dobânzii pe perioada până la maturitatea depozitului.

În aceste situații financiare, veniturile și cheltuielile sunt prezentate la valoarea brută. În bilanțul contabil, datoriile și creanțele de la aceiași parteneri sunt prezentate la valoarea netă în momentul în care există un drept de compensare.

S. Cifra de afaceri

Cifra de afaceri reprezintă sumele facturate și de facturat, nete de TVA și rabaturi comerciale, pentru bunuri livrate sau servicii prestate terților.

T. Cheltuieli de exploatare

Cheltuielile de exploatare sunt recunoscute în perioada la care se referă.

U. Părți afiliate și alte părți legate

În conformitate cu OMFP 1802/2014, o entitate este afiliată unei Societăți dacă se află sub controlul acelei Societăți.

Controlul există atunci când Societatea - mamă îndeplinește unul din următoarele criterii:

- a) deține majoritatea drepturilor de vot asupra unei Societăți;
- b) este acționar sau asociat al unei Societăți iar majoritatea membrilor organelor de administrație, conducere și de supraveghere ale Societății în cauză, care au îndeplinit aceste funcții în cursul exercițiului financiar, în cursul exercițiului financiar precedent și până în momentul întocmirii situațiilor financiare anuale, au fost numiți doar ca rezultat al exercitării drepturilor sale de vot;
- c) este acționar sau asociat al Societății și deține singură controlul asupra majorității drepturilor de vot ale acționarilor sau asociaților, ca urmare a unui acord încheiat cu alți acționari sau asociați;
- d) este acționar sau asociat al unei Societăți și are dreptul de a exercita o influență dominantă asupra acelei Societăți, în temeiul unui contract încheiat cu entitatea în cauză sau al unei clauze din actul constitutiv sau statut, dacă legislația aplicabilă Societății permite astfel de contracte sau clauze;
- e) Societatea-mamă deține puterea de a exercita sau exercita efectiv, o influență dominantă sau control asupra Societății;
- f) este acționar sau asociat al Societății și are dreptul de a numi sau revoca majoritatea membrilor organelor de administrație, de conducere și de supraveghere ale Societății;
- g) Societatea-mamă și entitatea afiliată sunt conduse pe o bază unificată de către Societatea-mamă.

V. Datorii contingente

O datorie contingentă este:

- a) obligație potențială, apărută ca urmare a unor evenimente trecute, anterior datei bilanțului și a cărei existență va fi confirmată numai de apariția sau neapariția unuia sau mai multor evenimente viitoare incerte, care nu pot fi în totalitate sub controlul entității; sau
- b) o obligație curentă apărută ca urmare a unor evenimente trecute, anterior datei bilanțului, dar care nu este recunoscută deoarece:
 - nu este sigur că vor fi necesare ieșiri de resurse pentru stingerea acestei datorii; sau
 - valoarea datoriei nu poate fi evaluată suficient de credibil.

Datoriile contingente nu sunt recunoscute în bilanț, ele sunt prezentate doar în notele explicative la situațiile financiare.

Datoriile contingente sunt continuu evaluate pentru a determina dacă a devenit probabilă o ieșire de resurse care încorporează beneficiile economice. Dacă se consideră că este necesară ieșirea de resurse, generată de un element considerat anterior datorie contingentă, se va recunoaște, după caz, o datorie sau un provizion în situațiile financiare aferente perioadei în care a intervenit modificarea încadrării evenimentului.

W. Participarea salariaților la profit

Obligațiile referitoare la fondul de participare al salariaților la profit se vor deconta în mai puțin de un an și sunt măsurate la sumele care urmează a fi plătite în momentul decontării.

Participarea salariaților la profit s-a reflectat în situațiile financiare prin constituirea unui provizion pentru participarea salariaților la profit, în cuantum de maxim 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de bază mediu lunar realizat la nivelul Companiei înmulțit cu numărul mediu de personal, conform prevederilor OMFP nr.128/2005 privind unele reglementări contabile aplicabile agenților economici și OMFP nr.144/2005 pentru aprobarea Precizărilor privind determinarea sumelor care fac obiectul repartizării profitului conform OG nr.64/2001 privind repartizarea profitului la societățile naționale, companiile naționale și societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum și la regiile autonome, aprobată cu modificări prin Legea nr.769/2001, cu modificările și completările ulterioare.

Provizionul în sumă de 39.436 lei a fost constituit la sfârșitul exercițiului financiar al anului 2015, această sumă nefiind distribuită personalului în cursul anului 2016.

X. Vărsăminte la bugetul statului

Regia recunoaște vărsămintele de efectuat la bugetul statului ca datorie în perioada în care este aprobată repartizarea lor.

Distribuirea profitului Regiilor Autonome se efectuează în conformitate cu OG 64/2001 cu modificările ulterioare precum și cu Memorandumul Ministerului Finanțelor nr. 2274/17.01.2013.

Pentru exercițiul financiar al anului 2016, regia înregistrează pierdere contabilă și, în consecință, nu poate efectua vărsăminte din profit la bugetul de stat.

Y. Evenimente ulterioare datei bilanțului

Situațiile financiare anexate reflectă evenimentele ulterioare datei sfârșitului de an, evenimente care furnizează informații suplimentare despre poziția Regiei la data încheierii bilanțului sau cele care indică o posibilă încălcare a principiului continuității activității (evenimente ce determina ajustări). Evenimentele ulterioare ce nu constituie evenimente ce determină ajustări sunt prezentate în note atunci când sunt considerate semnificative.

3. ACTIVE IMOBILIZATE

Între 1 ianuarie și 31 decembrie 2016, activele immobilizate au evoluat astfel:

Cost/valoare reevaluată

Elemente de active	Sold la 1 ianuarie 2016	Creșteri	Din care transferuri	Reevaluare	Reduceri	Din care transferuri	Reevaluare	Anulare amortizare cumulată	Sold la 31 decembrie 2016
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9=1+2+4-5-7-8
Imobilizări necorporale									
Alte imobilizări necorporale	71.534.512	4.545.481	2.016.443	-	95.046	-	-	-	75.984.947
Avansuri și imobilizări necorporale	14.198.704	208.641	-	-	718.483	-	-	-	13.688.862
Total imobilizări necorporale	85.733.216	4.754.122	2.016.443	-	813.529	-	-	-	89.673.809
Imobilizări corporale									
Terenuri	5.862.311	-	-	3.247.153	-	-	19.436	-	9.090.028
Construcții	218.546.972	2.284.249	2.282.582	46.131.241	1.308.511	15.000	6.176.471	43.373.072	216.104.409
Instalații tehnice și mașini	169.154.331	43.145.167	43.130.225	4.063.497	1.972.344	2.169.779	3.023.331	65.383.789	145.983.532
Alte instalații, utilaje și mobilier	8.412.178	1.038.266	1.038.266	67.798	69.934	277.414	160.743	2.270.369	7.017.197
Active biologice productive	19.621	-	-	365	-	-	109	13.326	6.551
Imobilizări	74.990.322	48.792.026	2.475.080	-	48.480.403	48.480.403	-	-	75.301.945

corporale în curs									
Avansuri pentru imobilizări corporale	5.201.634	(4.416.558)	-	-	785.076	-	-	-	-
Total imobilizări corporale	482.187.370	90.841.483	48.926.153	53.510.055	52.616.268	50.942.596	9.380.090	111.040.555	453.503.662
Imobilizări financiare									
Alte titluri imobilizate	32.218.045	138.415.527	-	-	5.407.348	-	-	-	165.226.225
Total imobilizări financiare	32.218.045	138.415.527	-	-	5.407.348	-	-	-	165.226.225
Total imobilizări	600.138.630	234.011.132	50.942.596	53.510.055	58.837.145	50.942.596	9.380.090	111.040.555	708.403.696

Amortizare

Elemente de active	Sold la 1 ianuarie 2016	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie 2016
10	11	12	13	14=11+12-13
Imobilizări necorporale				
Alte imobilizări necorporale	-	-	-	-
Concesiuni și alte imobilizări necorporale	66.501.020	2.508.487	95.045	68.914.461
Total imobilizări necorporale	66.501.020	2.508.487	95.045	68.914.461
Imobilizări corporale				
Terenuri	-	-	-	-
Construcții	30.374.291	13.262.294	43.636.585	-
Instalații tehnice și mașini	43.320.745	23.877.587	67.198.332	-
Alte instalații, utilaje și mobilier	1.444.551	888.693	2.333.244	-
Active biologice productive	9.379	3.947	13.326	-
Total imobilizări corporale	75.148.966	38.032.521	113.181.487	-
Total imobilizări	141.649.986	40.541.008	113.276.532	68.914.462
Deprecieri - provizioane	27.628.105	1.260.000	-	28.888.105
Imobilizări financiare				
Alte titluri imobilizate	27.628.105	1.260.000	-	28.888.105
Total active imobilizate	27.628.105	1.260.000	-	28.888.105

Valoarea netă

Elemente de active	Sold la 1 ianuarie	Sold la 31 decembrie
15	16=1-11	17=9-14
Imobilizări necorporale		
Alte imobilizări necorporale	5.033.492	7.070.485
Avansuri și imobilizări necorporale	14.198.704	13.688.862
Total imobilizări necorporale	19.232.196	20.759.347
Imobilizări corporale		
Terenuri	5.862.311	9.090.028
Construcții	188.172.681	216.104.409
Instalații tehnice și mașini	125.833.586	145.983.532
Alte instalații, utilaje și mobilier	6.967.627	7.017.197
Active biologice productive	10.243	6.552
Imobilizări corporale în curs	74.990.322	75.301.944
Avansuri pentru imobilizări corporale	5.201.634	-
Total imobilizări corporale	407.038.404	453.503.662
Imobilizări financiare		
Alte titluri imobilizate	4.200.000	-
Alte împrumuturi	389.940	136.338.120
Total imobilizări financiare	4.589.940	136.338.120
Total imobilizări	430.860.540	610.601.129

(a) Imobilizări necorporale

Imobilizările necorporale sunt prezentate la cost și includ programe informatice.

Cea mai mare parte a imobilizărilor necorporale o constituie avansul pentru sistemul de dirijare ATM 2015+ (20% din valoarea totală a soft-ului conform contract 268/2013, termen estimat de finalizare – februarie 2019) în valoare de 13.508.339 lei.

Din categoria „alte imobilizări necorporale” cele mai importante itemuri sunt upgrade-ul sistemului DPS ACC – 2.042.767 lei, împreună cu software-ul operațional ROUTER ATN G/G – 1.140.220 lei (valori nete la 31 decembrie 2016).

Creșterea imobilizărilor necorporale în cursul perioadei se datorează achiziției celor două itemuri mai sus menționate (upgrade-ul sistemului DPS ACC, respectiv software-ul operațional ROUTER ATN G/G).

(b) Imobilizări corporale proprii

Imobilizările sunt prezentate în bilanț la valoarea reevaluată, rezultatul reevaluării fiind reflectat în contabilitate prin metoda eliminării amortizării cumulate din valoarea brută a activului.

La 31 decembrie 2016 imobilizările corporale (cu excepția avansurilor și imobilizărilor corporale în curs) sunt prezentate în bilanț la valoarea reevaluată, ținându-se cont de amortizarea înregistrată în cursul anului.

La 31 decembrie 2016, imobilizările corporale (cu excepția avansurilor și imobilizărilor corporale în curs) au fost reevaluate la valoarea justă. Reevaluarea a fost efectuată de SC Romanian Expert Consulting SRL, evaluator independent autorizat ANEVAR, în conformitate cu OMFP 1802/2014 cu modificările ulterioare și standardele naționale de evaluare emise de ANEVAR.

Pentru evaluarea imobilizărilor corporale, cu excepția terenurilor și parțial a clădirilor și echipamentelor, a fost utilizată abordarea prin cost utilizând costul de înlocuire net (costul de reconstrucție sau de înlocuire a unui activ). Această abordare este utilizată în condițiile în care pentru bunurile evaluate nu există informații suficiente despre vânzări de bunuri comparabile dar există informații de piață referitoare la costuri.

Pentru evaluarea terenurilor metoda de evaluare folosită a fost abordarea prin piață. Proprietatea evaluată a fost comparată cu proprietăți similare vândute tranzacționate pe o piață deschisă.

Imobilizările corporale sunt prezentate în bilanț la valoarea reevaluată, rezultatul reevaluării fiind reflectat în contabilitate prin anularea amortizării cumulate și prin ajustarea valorii nete contabile. În cursul anului 2016, imobilizările corporale au înregistrat o descreștere netă din reevaluare în sumă de 44.129.965 lei. Aceasta a fost recunoscută prin creșterea rezervei din reevaluare cu suma netă de 49.782.877 lei, iar diferența de 5.652.912 lei a fost reflectată ca o cheltuială netă în contul de profit și pierdere.

La 31 decembrie 2016, terenurile Regiei au înregistrat o creștere din reevaluare în sumă netă de 3.227.717 lei care a fost reflectată atât în contul de rezerve din reevaluare (3.222.738 lei), cât și în contul de profit sau pierdere (venit net de 4.979 lei).

Valorile contabile nete care ar fi fost recunoscute dacă imobilizările corporale ar fi fost prezentate la cost istoric la 31 decembrie 2016 ar fi fost după cum urmează:

	Terenuri și construcții	Instalații tehnice și mașini	Alte instalații, utilaje și mobilier	Total
Cost	116.860.654	412.722.712	14.451.412	544.034.778
Amortizare cumulată	74.278.623	215.205.402	6.874.329	296.358.354
Valoare contabilă netă	42.582.031	197.517.310	7.577.083	247.676.424

Imobilizări în curs

Imobilizările corporale în curs includ sume care se referă în principal la proiecte destinate implementării Conceptului Operațional conform HG 536/2000, suma cea mai semnificativă fiind cea aferentă implementării sistemului ATM 2015+, în colaborare cu societatea Indra Sistemas SA – 25.359.039.

(c) Imobilizări corporale aflate în patrimoniul public

Imobilizările corporale aflate în patrimoniul public în valoare de 129.404.246 lei sunt reprezentate de terenuri aparținând domeniului public al Statului aflate în administrarea Regiei. Aceste terenuri au fost înregistrate în conformitate cu HG 1705/2006, HG 758/2008 și HG 624/2010.

Ministerul Transporturilor, prin adresa nr. 53874/27.11.2013 a solicitat scoaterea acestor terenuri din evidența contabilă a Regiei, concomitent cu evidențierea acestora într-un cont în afara bilanțului în conformitate cu prevederile OMFP 1802/2014, în vigoare la data respectivă.

Regia a procedat la scoaterea din evidență a sumei de 130.404.974 lei la data de 31 martie 2014. În cursul anului 2015, valoarea acestor imobilizări corporale aflate în patrimoniu Public s-a redus la suma de 129.404.246. În 2016, la această sumă s-au adăugat încă două terenuri prin HG 359/11.05.2016 în valoare de 43.743 lei. Ulterior, în urma reevaluării la 31.12.2016 valoarea imobilizărilor corporale aflate în patrimoniul public primite de R.A. ROMATSA în administrare este de 125.508.924 lei.

(d) Imobilizări financiare

Regia deține acțiuni în valoare de 27.628.105 lei la Tarom SA – Societatea Națională de Transport Aerian („Tarom”), reprezentând 1,24% din capitalul social la 31 decembrie 2016 (31 decembrie 2015: 1,26%). Valoarea nominală a acțiunilor este de 2,5 lei, Regia deținând 11.051.242 acțiuni. 2.670.034 de acțiuni au fost obținute în iulie 1998 prin conversia creanțelor de la Tarom la data de 30 septembrie 1997, pe baza Ordonanței Guvernului 45/1997.

În 2001, conform Ordonanței 173 emisă de Guvernul României („OG”) în data de 13 decembrie 2001 și publicată în Monitorul Oficial nr. 831/21 decembrie 2001, Regia a făcut conversia creanței de la Tarom în valoare de 30.224.587 lei (atât creanța ce include taxa pe valoarea adăugată, cât și penalitățile de 8.019.625 lei datorate de Tarom ca urmare a întârzierii de plată) în acțiuni în această Regie.

În 2002, conform Legii 323/27 mai 2002 pentru aprobarea OG 173/13 decembrie 2001, taxa pe valoarea adăugată și penalitățile nu sunt acceptate ca aport la capitalul social al Tarom, Regia reducând astfel valoarea participației la 27.628.105 lei. În conformitate cu legislația în vigoare, Regia nu are dreptul să vândă aceste acțiuni.

Datorită faptului că Regia, în perioada deținerii acțiunilor, nu a primit dividende, Regia a provizionat integral imobilizările financiare deținute la Tarom la 31 decembrie 2016, 31 decembrie 2015 și 31 decembrie 2014.

În plus, Regia deține acțiuni în valoare de 1.260.000 lei la 31.12.2016 în Centrul Regional de Excelență în Aviația Civilă (CREAC).

Participarea R.A. ROMATSA la această societate a fost aprobată în ședința Consiliului de Administrație nr.10 din 28 iulie 2011, punctul 7.3 în baza notei de fundamentare nr. 13109/25.07.2011. CREAC este o societate pe acțiuni de tip închis având un capital social format din 1.050.000 acțiuni nominative în valoare de 10 lei fiecare. R.A. ROMATSA deține 40% din acțiuni respectiv 420.000 de acțiuni cu o valoare totală de 4.200.000 lei diminuată în cursul anului 2016 cu suma de 2.940.000 lei prin anularea obligației de plată pentru 294.000 de acțiuni. Precizăm, de asemenea, că participarea R.A. ROMATSA în cadrul CREAC a fost provizionată integral în anul 2016 astfel că în bilanț sunt prezentate la valoarea lor netă (zero).

4. STOCURI

	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2015
Materii prime și materiale	11.134.840	11.516.707
Materii prime și materiale aflate la terți	383.794	1.553.092
Alte stocuri	294.395	563.694
Avansuri pentru achiziții stocuri	20.358	16.496
Total	11.833.383	13.649.992

Stocurile includ în principal piese de schimb aferente echipamentelor utilizate de Regie. La 31 decembrie 2016 Regia a efectuat analiza specifică stocurilor, în urma căreia nu a fost identificată necesitatea înregistrării unui provizion.

5. CREANȚE

	Sold la 31 decembrie 2015	Termen de lichiditate	
		sub 1 an	peste 1 an
Avansuri către furnizorii de servicii	239	239	-
Clienți și conturi asimilate	439.052.995	419.345.316	19.707.679
Provizioane de depreciere creanțe	(20.242.104)	(20.242.104)	-

– clienți			
TVA neexigibilă	366.257	366.257	-
TVA de recuperat	4.028.060	4.028.060	-
Alte creanțe față de bugetul statului	237.281	237.281	-
Debitori diverși și alte creanțe	7.605.042	7.605.042	-
Provizioane pentru deprecierea debitorilor diverși	(7.106.660)	(7.106.660)	-
Sume în curs de clarificare	1.831.784	1.831.784	-
Total creanțe	425.772.894	406.065.215	19.707.679

	Sold la 31 decembrie 2016	Termen de lichiditate	
		sub 1 an	peste 1 an
Avansuri către furnizorii de servicii	109.062	109.062	-
Clienți și conturi asimilate	163.856.785	163.856.785	-
Provizioane de depreciere creanțe – clienți	(22.072.385)	(22.072.385)	-
TVA neexigibilă	393.484	393.484	-
TVA de recuperat	2.205.040	2.205.040	-
Alte creanțe față de bugetul statului	951.058	951.058	-
Debitori diverși și alte creanțe	2.339.876	2.339.876	-
Provizioane pentru deprecierea debitorilor diverși	(1.605.588)	(1.605.588)	-
Sume în curs de clarificare	1.983.313	1.983.318	-
Total creanțe	148.160.645	148.160.764	-

8. PROVIZIOANE

	Sold la 1 ianuarie 2015	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie 2015
0	1	2	3	4=1+2-3
Provizioane pentru beneficii angajați	272.426.130	31.130.296	-	303.556.426
Alte provizioane	140.500.926	70.161.780	-	210.662.706
Alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli	11.272.384	4.821.013	-	16.093.397
Total provizioane	424.199.440	106.113.089	-	530.312.529

(a) Provizioane pentru beneficii angajați

Provizioane pentru pensii și obligații similare

Conform prevederilor Contractului Colectiv de Muncă în vigoare la 31 decembrie 2016, Regia acordă beneficii în bani în funcție de vechimea în munca și la pensionare pentru salariați. Aceste beneficii sunt reprezentate de un număr variabil de salarii de bază acordate în funcție de categoria profesională a angajatului care se pensionează. De asemenea, angajații primesc bonusuri jubiliare, echivalentul unui salariu de bază, la fiecare 5 ani, începând cu al 10-lea an de

vechime în muncă acumulată. La 31 decembrie 2016 Regia a constituit provizioane pentru aceste beneficii în suma de 303.556.426 lei (272.426.130 la 31 decembrie 2015).

Orice estimare actuarială este subiectivă, iar diferiți experți pot avea abordări diferite și pot utiliza ipoteze diferite în determinarea unei asemenea estimări. Cheltuielile viitoare efective nu vor fi identice cu cele estimate, putând diferi semnificativ față de estimări. Calculele aferente estimării sunt bazate pe anumite ipoteze descrise în aceste situații financiare, iar valorile astfel determinate sunt dependente de concretizarea acestor ipoteze. Ipotezele utilizate sunt responsabilitatea conducerii Regiei.

(b) Provizioane pentru activitatea de rută

În conformitate cu Codul Fiscal – Legea 227/2015 și cu politicile contabile descrise în Situațiile Financiare, Regia poate constitui trimestrial un provizion pentru activitatea de rută, deductibil fiscal. Ordonanța 18/2012 privind modificarea OG 46/1998 pentru aderarea la Convenția Internațională EUROCONTROL a adus importante modificări privind calculul acestui provizion.

Provizionul este determinat ca diferență între rezultatul operațional al activității de rută și partea de venit de rută reprezentând valoarea rentabilității activelor. Scopul provizionului este de a acoperi posibilele pierderi operaționale în exercițiile viitoare în cazurile în care veniturile aferente tarifelor anuale aprobate de EUROCONTROL nu acoperă cheltuielile de exploatare.

Autoritatea de reglementare a tarifelor pentru activitatea de rută și terminal a ROMATSA a stabilit, pentru perioada 2011-2014 respectiv 2015-2019, obligativitatea recuperării supra/sub-tarifărilor rezultate în baza variațiilor dintre volumele de trafic și inflația prognozate, respectiv reale. Efectele acestor supra/sub-tarifări din fiecare perioadă curentă se vor recupera, fie de către EUROCONTROL sau de ROMATSA, prin ajustarea tarifelor practicate la 2 ani după anul care generează variațiile mai sus menționate.

Condițiile politice din Ucraina în ultimii doi ani, precum și reducerea semnificativă a inflației reale, au cauzat variații semnificative față de volumele de trafic respectiv cotele inflației aferente anul 2016. Aceste variații au dus la o supratarifare în cursul perioadei curente, iar Regia se așteaptă ca autoritatea să recupereze aceste sume prin ajustarea tarifului practicat de către Regie în perioadele viitoare, conform prevederilor regulamentului menționat anterior.

(c) Provizioane privind fondul de participare a salariaților la profit

Provizionul privind fondul de participare a salariaților la profit în valoare de 39.436 lei a fost constituit la sfârșitul exercițiului financiar 2015 în conformitate cu prevederile OG 64/2001 pentru a reflecta obligațiile contractuale ale Regiei la 31 decembrie 2015. Suma de 39.436 lei nu a fost distribuită salariaților în cursul anului 2016.

În conformitate cu Art. 1e) din Ordonanța 64/2001, regiile autonome care s-au angajat și au stabilit prin bugetele de venituri și cheltuieli obligația de participare la profit, ca urmare a serviciilor angajaților în relație cu acestea, pot acorda aceste drepturi în limita a 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de baza mediu lunar realizat la nivelul Regiei, în exercițiul financiar de referință.

La finele anului 2016, regia înregistrează pierdere și nu constituie provizion pentru participarea personalului la profit.

(d) Alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli

Alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli includ provizioanele pentru litigii care au fost constituite pentru procese aflate în derulare în instanță cu șanse semnificative de a fi pierdute de către Regie.

Soldul la 31 decembrie 2016 se compune în principal din suma de 4.670.440 lei care a fost provizionată în legătură cu dosarele 1736/33/2011, 1342/R/2011 și 8876/211/2012 în contradictoriu cu persoana fizică Suci Emil, un fost angajat al Regiei.

În cursul anului 2014, Regia a făcut subiectul unui control al Corpului de Control al Primului Ministru. Raportul corpului de control a fost remis conducerii Regiei iar rezultatele controlului fac referire la achitarea unor sume aferente concediilor de recuperare psihologică fără a fi respectate condițiile legale și condițiile prevăzute în contractul colectiv de muncă. Astfel, raportul identifică anumite cheltuieli efectuate de către companie în perioada 2010 – 2014, în numele angajaților, fără a fi îndeplinite toate condițiile conexe pentru efectuarea acestor cheltuieli.

Ca urmare a celor menționate mai sus, Regia a inițiat un litigiu împotriva furnizorilor de servicii (agenții de turism) care au facturat aceste servicii către ROMATSA. Litigiul este în curs și Regia a înregistrat un provizion în sumă de 4.737.811 lei în legătură cu aspectul descris mai sus. În cursul anului 2016 nu au existat modificări semnificative în legătură cu acest litigiu.

Alte sume semnificative incluse în acest provizion sunt:

- Provizion Orest, JETT Aliance (dosar 2105/2010) – 4.775.616 lei;
- Provizion litigiu Aeroportul Timișoara TSR – 1.058.114 lei – în baza unei Decizii a Consiliului Local Timișoara încheiate în mod unilateral, Aeroportul Timișoara a modificat tarifele de închiriere pentru spațiile închiriate de Companie în incinta aeroportului. ROMATSA a continuat să plătească conform contractului inițial contravaloarea chiriei, Aeroportul pretinzând plata diferenței de preș începând cu data deciziei Consiliului Local.

3. REPARTIZAREA PROFITULUI

a) Analiza rezultatului din exploatare

Indicatorul	2015	2016
1. Cifra de afaceri netă	837.472.524	829.144.946
2. Costul bunurilor vândute și al serviciilor prestate	846.815.416	876.743.004
3. Cheltuielile activității de bază	846.815.416	876.743.004
4. Cheltuielile activităților auxiliare	-	-
5. Cheltuielile indirecte de producție	-	-
6. Rezultatul brut aferent cifrei de afaceri nete	(9.342.892)	(47.598.058)
7. Cheltuieli de desfacere	-	-
8. Cheltuieli generale de administrație	-	-
9. Alte venituri din exploatare	3.282.783	8.059.973
10. Rezultatul din exploatare	(6.060.109)	(39.562.786)

5. SITUAȚIA CREAMTELOR ȘI DATORIILOR

Creanțe comerciale

	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
Clienți – părți afiliate	3.555.039	3.587.488
Creanțe reprezentând zboruri exceptate	1.421.200	10.574.454
Clienți	432.467.883	148.706.116
Clienți incerți sau în litigiu	1.608.873	988.728
Ajustări de valoare pentru deprecierea creanțelor – clienți	(20.242.104)	(22.072.385)
Ajustări de valoare pentru deprecierea creanțelor – zboruri exceptate	-	-
Clienți facturi de întocmit	-	-
Furnizori debitori pentru prestări de servicii	239	109.062
Total	418.811.130	141.893.463

Toate serviciile de navigație aeriană de rută prestate clienților interni și externi sunt evidențiate prin contul EUROCONTROL. Soldul contului EUROCONTROL înaintea ajustărilor de valoare pentru deprecierea creanțelor – clienți la 31 decembrie 2016 este de 132.829.100 lei (420.739.034 lei la 31 decembrie 2015). EUROCONTROL reprezintă Organizația Europeană pentru Securitatea Navigației Aeriene, înființată în conformitate cu Convenția Internațională și Acordul multilateral privind tarifele de rută, la care România a aderat în conformitate cu Legea 44/1996.

Valoarea creanțelor reprezentând zboruri exceptate la 31 decembrie 2016 este de 10.574.454 lei (1.421.200 lei la 31 decembrie 2015). Contravaloarea serviciilor de navigație aeriană de rută prestate de furnizorul de servicii de navigație aeriană de rută care sunt scutite de la plata tarifelor pentru aceste servicii se rambursează de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Transporturilor în conformitate cu OUG 147/2007.

Creanțele comerciale nu sunt purtătoare de dobândă și au în general un termen de plată între 30 și 90 de zile.

Alte creanțe

Descriere	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
Alte creanțe cu Bugetul Statului	4.937.106	3.549.582
Dobânzi de încasat	620.640	1.428.916
Avansuri acordate personalului	144.300	78.327
Debitori diverși	6.840.103	832.633
Ajustări de valoare pentru debitori diverși și alte creanțe	(7.106.660)	(1.605.588)
Decontări din operații în curs de clarificare	1.831.778	1.983.318
Total	7.267.267	6.267.301

„Alte creanțe cu Bugetul Statului” la 31 decembrie 2016 cuprind în principal taxa pe valoarea adăugată de încasat în sumă de 2.205.040 lei.

„Decontări din operații în curs de clarificare” la 31 decembrie 2016 includ în principal: taxe de cauțiune, onorarii experți, cheltuieli de executare aferente dosarelor privind litigiile pe care R.A. ROMATSA le are cu fostul salariat al DSNA Cluj, Suci Emil precum și sume aflate în litigiu reprezentând impozite și taxe locale la Primăria Arad.

Soldul „Debitori diverși” la 31 decembrie 2016 este compus în principal din sumele cu care R.A. ROMATSA se află înscrisă la masa credală, în urma falimentului unor agenți economici: SC MAREEA COMTUR SRL cu suma de 79.043 lei, ASTRA SA cu suma de 688.320 lei.

10. CAPITAL ȘI REZERVE

Patrimoniul regiei

Valoarea patrimoniului Regiei la 31 decembrie 2016 era de 214.684.295 lei (31 decembrie 2014: 214.684.295 lei).

Patrimoniul Regiei este deținut în totalitate de stat, fiind administrat de Ministerul Transporturilor. Patrimoniul nu este divizat în acțiuni. Valoarea nominală a patrimoniului include reevaluări statutare făcute în 1999 și 2000 pentru mijloacele fixe. Reevaluarea mijloacelor fixe în conformitate cu OG 46/1998 și Codul Fiscal - Legea 227/2015 realizată în 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2010, 2013 și 2016 a fost înregistrată în rezerve.

12. INFORMAȚII PRIVIND SALARIAȚII, MEMBRII ORGANELOR DE ADMINISTRAȚIE, CONDUCERE ȘI SUPRAVEGHERE

a) Indemnizațiile acordate membrilor organelor de administrație, conducere și supraveghere

	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
Administratori	851.623	621.741
Directori	10.715.490	9.304.301
Total	11.567.113	9.926.042

b) Avansurile și creditele acordate membrilor organelor de administrație, conducere și supraveghere

La 31 decembrie 2016 și 31 decembrie 2015 Administratorii și Directorii nu aveau credite sau avansuri luate de la Regie.

c) Salariați

Explicație	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
<i>Numărul mediu de angajați în timpul anului</i>		
Personal administrativ	401	398
Personal operativ	1.111	1.111

Total	1.518	1.509
<i>Cheltuială cu salariile angajaților</i>	430.080.470	451.426.546
<i>Salarii de plată la sfârșitul perioadei</i>	19.246.343	17.960.354

14.3. Indicatori economico-financiari

	2015	2016	Formula de calcul
1. Indicatori de lichiditate			
Indicatorul lichidității curente	8,91	8,13	Active curente/Datorii curente
Indicatorul lichidității imediate	8,77	7,96	Active curente – Stocuri/Datorii curente
2. Indicatori de activitate			
Numărul de zile de stocare	557,43	811,50	Stoc mediu/Cheltuieli stocuri*365
Viteza de rotație a debitelor-clienți	121,25	123,41	Sold mediu clienți/Cifra de afaceri*365
Viteza de rotație a creditelor-furnizor	10,81	11,52	Sold mediu furnizori /Cheltuieli din exploatare*365
Viteza de rotație a activelor imobilizate	1,94	1,36	Cifra de afaceri/Active imobilizate
Viteza de rotație a activelor totale	0,71	0,65	Cifra de afaceri/Active totale
3. Indicatori de profitabilitate			
Rentabilitatea capitalului angajat	1,30%	-	Profit înaintea plății dobânzii și a impozitului pe profit/Capital angajat*100
Marja brută din vânzări	0%	-	Profit brut din exploatare /Cifra de afaceri*100

14. ALTE INFORMAȚII

14.1. Repartizarea profitului

Prin derogare de la prevederile art. 1 alin. (1) lit. (f) din Ordonanța Guvernului nr. 64/2001 privind repartizarea profitului la societățile naționale, companiile naționale și societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum și la regiile autonome, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 536 din 1 septembrie 2001, aprobată cu modificări prin Legea nr. 769/2001, cu modificările și completările ulterioare, la societățile naționale, companiile naționale și societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum și la regiile autonome, profitul contabil rămas după deducerea impozitului pe profit se repartizează în quantum de minimum 50% sub formă de vărsăminte la bugetul de stat sau local, în cazul regiilor autonome, ori sub formă de dividende, în condițiile legii, în cazul societăților naționale, companiilor naționale și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat.

Întrucât în exercițiul încheiat la 31 decembrie 2016 Regia a înregistrat pierdere în valoare de 53.835.822 lei, nu este cazul de aplicare a prevederilor mai sus menționate.

(b) Informații privind relațiile cu filiale, întreprinderi asociate sau cu alte întreprinderi în care se dețin titluri de participare strategice

Informațiile privind întreprinderile în care se dețin titluri de participare sunt prezentate în Nota 3 (d).

Detaliile privind tranzacțiile cu părțile afiliate și natura relațiilor cu acestea sunt prezentate în Nota 14.4.

14.2. Informații referitoare la impozitul pe profit

Reconcilierea dintre rezultatul exercițiului și rezultatul fiscal, așa cum este prezentat în declarația de impozit:

Nr. crt.	Explicație	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
1	Profit înainte de impozitare	8.718.923	(53.835.823)
2	Rezerva legală deductibilă	437.918	-
3	Amortizare fiscală	51.221.321	40.899.299
4	Elemente asimilate veniturilor (amortizarea rezervelor din reevaluare)	6.996.293	5.593.341
5	Venituri neimpozabile	(22.729.955)	(27.869.077)
6	Cheltuieli nedeductibile în scopul calculării impozitului	128.522.521	244.153.767
7	Pierdere fiscală de recuperat din anii precedenți	-	-
8	Profit impozabil	61.922.468	127.142.909
9	Impozitul pe profit	9.907.595	20.342.865
10	Cheltuieli cu sponsorizări deductibile fiscal	1.981.519	1.443.324
11	Impozitul pe profit datorat	7.926.076	18.899.541
12	Rezultat fiscal (8-11)	53.996.392	108.243.368
13	Profit contabil	792.847	(53.835.822)

(c) Evenimente ulterioare

Conducerea Regiei, pe baza analizei efectuate, consideră că nu există evenimente ulterioare datei bilanțului care să necesite prezentare sau ajustare în situațiile financiare.

(d) Onorariile plătite auditorilor

Onorariul plătit auditorilor pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2016 este stabilit în contractul dintre Regie și auditor (Deloitte Audit SRL).

13. CHELTUIELI DE EXPLOATARE

Nr. crt.	Explicație	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
1	Contribuția la EUROCONTROL	31.649.650	33.935.450
2	Taxa de licență personal	1.487.782	1.118.604
3	Costuri cu întreținerea și reparațiile	3.449.325	2.729.240
4	Cheltuieli cu transportul și deplasarea angajaților	13.327.232	6.866.027
5	Cheltuieli cu serviciile prestate de terți	44.525.732	38.768.590
6	Cheltuieli de protocol	1.213.532	1.059.685

7	Cheltuieli cu poșta și comunicațiile	5.624.615	5.746.521
8	Cheltuieli cu asigurările	9.858.762	6.857.734
9	Cheltuieli cu donațiile acordate	2.065.006	1.443.323
10	Cheltuieli cu școlarizarea	12.000	17.219.450
11	Alte taxe și costuri similare	3.793.543	3.260.517
12	Cheltuieli cu chirii	2.923.580	3.262.560
13	Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor	-	6.366.782
13	Alte cheltuieli	1.242.094	7.908.499
Total		121.171.855	136.542.982

Creșterea altor cheltuieli de exploatare pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2016 este explicată în principal de creșterea cheltuielii cu contribuția către EUROCONTROL, precum și de creșterea cheltuielilor cu pregătirea personalului (variația apare ca urmare a intrării în vigoare a OMF 1802/2014 care prevede folosirea contului 615 pentru înregistrarea cheltuielilor cu pregătirea personalului în locul contului 625, conform OMF 3055/2009), respectiv creșterea cheltuielilor din reevaluarea imobilizărilor.

6. INVESTIȚII FINANCIARE PE TERMEN SCURT, CASA ȘI CONTURI LA BĂNCI

a) Investiții financiare pe termen scurt

Nu este cazul

b) Casa și conturi la bănci

Această poziție financiară include următoarele:

Descriere	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
Conturi la bănci în lei	16.198.736	35.631.117
Conturi curente la bănci în valută	165.246.371	308.399.303
Depozite pentru mai puțin de 3 luni	118.474.348	150.562.876
Acreditiv	-	-
Casa în Lei	47.291	75.398
Casa în valută	130.327	71.064
Alte valori	3.783	1.375
Casa și conturi la bănci	300.100.857	494.741.131

În scopul întocmirii situației fluxurilor de trezorerie, disponibilitățile și elementele asimilate la 31 decembrie 2016 și 31 decembrie 2015, se prezintă după cum urmează:

Descriere	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
Casa și conturi la bănci	300.100.856	494.741.131
Depozite bancare cu scadența sub trei luni	-	-
Total disponibilități și elemente asimilate	300.100.856	494.741.131

7. DATORII

	Sold la 31 decembrie 2015	Termen de exigibilitate	
		sub 1 an	peste 1 an
Alte finanțări pe termen lung	1.169.557	1.169.557	-
Furnizori	27.623.622	27.623.622	-
Furnizori facturi nesosite	1.873.920	1.873.920	-
Datorii față de personal	23.376.893	23.376.893	-
Impozite și taxe aferente salariilor	22.394.012	22.394.012	-
Impozitul pe profit curent	3.546.941	3.546.941	-
Alte datorii față de bugetul statului	435.137	435.137	-
Datorii față de asociați	2.940.000	2.940.000	-
Creditori diverși	847.583	847.583	-
Total datorii	84.207.667	84.207.667	-

	Sold la 31 decembrie 2016	Termen de exigibilitate	
		sub 1 an	peste 1 an
Alte finanțări pe termen lung	183.238	183.238	-
Furnizori	20.172.909	20.172.907	-
Furnizori facturi nesosite	2.265.968	2.265.968	-
Datorii față de personal	22.241.858	22.241.858	-
Impozite și taxe aferente salariilor	25.377.725	25.377.725	-
Impozitul pe profit curent	10.933.833	10.933.833	-
Alte datorii față de bugetul statului	111.064	111.064	-
Datorii față de asociați	-	-	-
Creditori diverși	1.142.218	1.142.220	-
Total datorii	82.428.931	82.428.931	-

Datorii comerciale

Descriere	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
Furnizori – părți afiliate	4.163.086	1.569.612
Furnizori	15.915.508	14.305.903
Furnizori de imobilizări	7.545.029	4.297.392
Furnizori – facturi nesosite	1.873.921	2.265.969
Total	29.497.544	22.438.876

Alte datorii

Descriere	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
Datorii și contribuțiile unității în legătură cu personalul	23.376.892	39.061.487
Impozitul pe salarii	22.394.012	8.538.846
Creditori diverși	4.957.141	1.325.456
Alte datorii față de bugetul de stat	3.982.078	11.064.147
Total	54.710.123	59.990.054

9. ELEMENTE EXTRAORDINARE ȘI VENITURI/CHELTUIELI ÎNREGISTRATE ÎN AVANS

	Sold la 31 decembrie 2015	Termen de lichiditate	
		sub 1 an	peste 1 an
Subvenții pentru investiții	886.000	81.861	804.139
Venituri înregistrate în avans	386.782	386.782	-
Total	1.272.782	468.643	804.139

	Sold la 31 decembrie 2016	Termen de lichiditate	
		sub 1 an	peste 1 an
Subvenții pentru investiții	968.419	139.724	828.695
Venituri înregistrate în avans	218.644	218.644	-
Total	1.187.063	358.368	828.695

10. CIFRA DE AFACERI

Regia prestează servicii numai pe teritoriul României. Cifra de afaceri este compusă din următoarele venituri:

Nr. crt.	Explicație	Sold la 31 decembrie 2015	Sold la 31 decembrie 2016
1	Servicii de rută	754.741.405	722.929.355
2	Servicii de terminal	81.307.208	104.726.031
3	Alte venituri	1.423.911	1.489.560
Total		837.472.524	829.144.946

Pentru anul 2016, Regia a recunoscut venituri în valoare de 9.153.253 lei aferente zborurilor exceptate în cadrul serviciilor de rută.

Conform Convenției Internaționale a EUROCONTROL referitor la Cooperarea pentru Siguranța Spațiului de Navigare, statele membre operează un sistem comun de taxare a rutelor ce presupune o taxare unică a zborului și oferă statelor membre servicii de calculare, facturare și colectare prin intermediul Oficiului Central de Tarife de Rută al EUROCONTROL-ului.

14.4. Relații cu părți afiliate

Părțile afiliate includ societățile ce aparțin de Ministerul Transporturilor. Tranzacțiile și soldurile cu părțile afiliate sunt următoarele:

	Sold creanțe de la		Sold datorie către	
	2015	2016	2015	2016
Tarom	3.487.988	3.538.521	56.698	41.818
Autoritatea Aeronautică Civilă Română	17.998	2.138	4.081.428	1.507.895
CN Aeroporturi București	43.028	42.943	21.736	19.899
Aeroportul Internațional	1.726	1.103	3.225	-

	Sold creanțe de la		Sold datorie către	
	2015	2016	2015	2016
Mihail Kogălniceanu - Constanța				
Aeroport Internațional Timișoara	4.300	2.782	-	-
Total	3.555.039	3.587.488	4.163.086	1.569.612

Regia derulează tranzacții cu Ministerul Transporturilor reprezentând servicii de navigație aeriană exceptate de la plata tarifului de rută. Contravaloarea acestor servicii este rambursată de către Ministerul Transporturilor în conformitate cu OUG 147/2007.

Contravaloarea serviciilor de rută exceptate, prestate de Regie și recunoscute în cadrul cifrei de afaceri în anul 2016, au fost în valoare de 9.153.253 lei (2015: 7.891.261 lei).

Valoarea creanțelor de la Ministerul Transporturilor la 31 decembrie 2016 este de 10.574.454 lei (31 decembrie 2015: 1.421.200 lei).

Ajustările de valoare aferente creanțelor de la Ministerul Transporturilor, la 31 decembrie 2016, sunt în sumă de 0 lei (31 decembrie 2015: 0 lei).

Tranzacțiile Regiei cu părțile afiliate se prezintă astfel:

	Vânzări		Cumpărări	
	2015	2016	2015	2016
Autoritatea Aeronautică Civilă Română	108.189	(433)	19.232.589	22.893.346
Tarom	22.048.728	25.195.474	1.183.141	926.220
CN Aeroporturi București	398.113	442.498	1.947.408	2.369.939
Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu - Constanța	20.338	16.535	168.882	-
Aeroport Internațional Timișoara	20.932	25.422	317.442	422.324
Total	22.596.300	26.654.073	22.849.462	25.778.231

Centrul Regional de Excelență în Aviația Civilă („CREAC”) a devenit parte afiliată în cursul anului 2011, participarea Regiei la această Regie fiind aprobată în ședința Consiliului de Administrație nr.13 din 1 septembrie 2011. CREAC este o Regie pe acțiuni de tip închis având un capital social format din 1.050.000 acțiuni nominative în valoare de 10 lei fiecare; Regia deține 40% din acțiuni. Valoarea investiției Regiei în CREAC la data de 31 decembrie 2016 este de 1.260.000 lei. În cursul exercițiului încheiat la 31 decembrie 2016 nu au existat tranzacții cu entitatea nou creată.

14.5. Alte informații

e) Cadrul legislativ – fiscal

Toate sumele datorate Statului pentru taxe și impozite au fost plătite sau înregistrate la data bilanțului.

Sistemul fiscal din România este în curs de consolidare și armonizare cu legislația europeană, putând exista interpretări diferite ale autorităților în legătură cu legislația fiscală, care pot da naștere la impozite, taxe și penalități suplimentare. În cazul în care autoritățile statului descoperă încălcări ale prevederilor legale din România, acestea pot determina după caz: confiscarea sumelor în cauză, impunerea obligațiilor fiscale suplimentare, aplicarea unor amenzi, aplicarea unor majorări de întârziere (aplicate la sumele de plată efectiv rămase). Prin urmare, sancțiunile fiscale rezultate din încălcări ale prevederilor legale pot ajunge la sume importante de plătit către Stat.

Regia consideră că și-a achitat la timp și în totalitate taxele, impozitele, penalitățile și dobânzile penalizatoare, în măsura în care este cazul.

f) Angajamente, condiționalități și contingente

(i) Programul de investiții

Regia este angajată în continuarea programului de investiții, detaliat pe obiective după cum urmează:

Obiectiv	Valoare investiție 2017
<i>Obiective în continuare, din care:</i>	
Implementarea unui sistem de e-management pentru R.A. ROMATSA	16.870.000
Sistem detecție vânt de forfecare la AIHCB (LIDAR)	10.226.145
Modernizare sistem ILS/DME Craiova (Cat. II)	1.850.000
Modernizare sală ACC din CDZ București (amenajare sală în vederea implementării sistemului ATM 2015+; contract INDRA în derulare)	27.419.860
Sistem de semnalizare luminoasă pentru traversarea controlată a căilor de rulare N și C de la AIHCB	1.137.595
Turn control nou pe Aeroportul Cluj-Napoca	829.163
Sistem ATM 2015+ (SW.HW)	140.055.827
Sistem radiant VHF la Coștila	73.361
Sistem COM/VHF Centru de pregătire Cluj	1.250.000
Echipare anexă clădire CDZ Constanța	1.403.639
Platforme betonate la Centrul de Emisie 1. Centrul de Emisie 2. Centrul de recepție VHF din incinta AIHCB	932.229
Instalare echipament ILS/DME la Constanța	3.520.854
Modernizare împrejmuire și porți acces la DSNA Sibiu	503.262

Echipare turn control nou la Aeroportul Suceava	700.000
Amenajare turn control Băneasa	753.893
Modernizare APP Arad	3.076.840
Modernizare APP Constanța	2.356.650
Amenajare sală simulator ACC pentru funcționare ca TDS/CR1/SIM	6.037.660
Sala Tehnică Extinsă 2	14.141.024
Amenajare acces auto clădire radiofar îndepărtat DSNA Sibiu	715.044
Sistem monitorizare profil vertical vânt bazat pe SODAR la AIHCB	450.000
Realizare tavan fals atelier electric CDZ București	130.000
Înlocuire echipament ILS/DME 08L Otopeni	3.267.920
Total	237.958.460
<i>Obiective noi:</i>	
Sistem computerizat integrat AIS (pentru asigurarea ADQ, elaborare hărți, proceduri și e-AIP)	11.115.375
Instalare senzori meteo ROMAWOS pentru Categoria II RWY 27 la Aeroportul Craiova	1.073.470
Amenajare platformă cu instrumente meteorologice la aeroportul Craiova	229.026
Amenajare turn la Aeroportul Bacău	3.300.000
Modernizare SDSI	147.594
Modernizare dispecerat DOS	1.292.371
Coșuri de fum centrală termică	153.988
Împrejmuire terasă observator meteo Arad	12.000
Relocare centru de emisie Timișoara Tx	453.169
Mutare garaj auto la DSNA Suceava	15.000
Modernizare sistem detecție perimetrală	334.582
Upgrade sistem AMHS/CIDIN/AFTN	2.900.000
Sistem de înregistrare vocală DSNA Craiova, Aeroport Arad și Centru de Pregătire Cluj	603.000
Sistem de înregistrare VoIP	2.910.000
Stații radio compatibile VoIP și 8,33 kHz	5.700.000
Sisteme VCSS la TWR Craiova, TWR Băneasa, TWR Tulcea, TWR Bacău, TWR Oradea și TWR Arad	3.750.000
Linie radioreleu CDZ Arad – MSSR Manastur	300.000
Sistem control acces DSNAR Arad	200.291
Implementare acord INEA DME/PBN	5.335.380
Dotări independente	18.500.000
Alte cheltuieli – studii	1.250.750
Total obiective noi	59.575.995
Total	297.534.456

Aceste proiecte de investiții sunt revizuite periodic, astfel încât sumele efectiv cheltuite pot fi diferite de cele estimate mai sus.

(ii) Dezvoltarea și implementarea Sistemului ATM 2015+

Proiectul ATM2015+ are ca obiectiv principal definirea, implementarea, testarea și punerea în operare a Sistemului ATM2015+, sistem ce urmează a fi instalat și operat la ACC București, APP Arad, APP Constanța, APP București, inclusiv pozițiile operaționale militare aferente acestora, FIC București, precum și la 15 TWRs (mai puțin TWR Otopeni).

Stadiul Proiectului

În urma licitației deschise, organizată pentru atribuirea dezvoltării și implementării Sistemului ATM2015+ a fost semnat la data de 29 iulie 2013 Contractul de prestări de servicii nr. 268, prin care Indra Sistemas din Spania urmează să implementeze Sistemul ATM2015+, în trei etape și anume:

- Etapa 1 – până în decembrie 2016
- Etapa 2 – până în 2018
- Etapa 3 – începând cu 2020

Etapa STEP 1 urmează să fie implementată în două faze și anume:

- Faza 1 – până în februarie 2016 și
- Faza 2 - până în decembrie 2016.

Indra Sistemas a instalat Prototipul Sistemului ATM2015+ la CDZ București, Sala TDS în termen de 5 luni de la semnarea contractului, îndeplinind clauza contractuală prin care i se cerea să instaleze la sediul ROMATSA un astfel de Prototip. Prototipul a fost testat în fabrică (teste FAT), la sediul Indra din Madrid, în perioada 16 - 20.12.2013, iar apoi a fost testat pe amplasament (teste SAT) la CDZ București, în perioada 16 – 22.01.2014.

După analiza în cadrul echipei Proiectului ATM2015+ a rezultatelor testelor FAT și SAT aferente Prototipului Sistemului ATM2015+, a fost concluzionat faptul ca Prototipul furnizat de către Indra Sistemas îndeplinește cerințele funcționale și de integrare solicitate prin cerințele funcționale ale ROMATSA.

În acest moment, Proiectul este în faza de finalizare a dezvoltării modulelor software componente ale Sistemului ATM2015+, urmând ca în a doua parte a anului curent să se efectueze testarea sistemului (în fabrică și pe amplasament), precum și pregătirea personalului ROMATSA care va opera sistemul mai sus referit.

Proiectul ATM 2015+ are ca obiectiv principal definirea, implementarea, testarea și punerea în operare a Sistemului ATM 2015+, sistem ce urmează a fi instalat și utilizat la ACC București, APP Arad, APP Constanța, APP București, inclusiv pozițiile operaționale militare aferente acestora, FIC București, precum și la 15 TWR-uri (mai puțin TWR Otopeni unde există deja un sistem ASMGCS cu care sistemul ATM 2015+ va fi interconectat).

Sistemul ATM 2015+ este dezvoltat în scopul îmbunătățirii siguranței managementului traficului aerian în FIR București. Sistemul este dezvoltat pe o arhitectură modernă, care integrează noul concept Open Architecture definit de SESAR care va permite o dezvoltare ulterioară, scalabilă, a acestuia și va implementa cerințele SES și SESAR aplicabile la data punerii acestuia în operare. De asemenea, Sistemul ATM 2015+ va conține funcțiuni ce vor facilita trecerea de la actuala planificare și operare a zborurilor pe bază de plan de zbor, la conceptul operațiunilor bazate pe traiectoria de zbor 4D.

Totodată, Sistemul va conține capabilitatea de utilizare a comunicațiilor tip CPDLC/Air-Ground Datalink, asigurându-se astfel conformitatea României cu cerințele Regulamentului CE nr. 29/2009.

Proiectul presupune realizarea următoarelor:

Dezvoltarea, livrarea, instalarea, testarea și punerea în funcțiune de către Furnizor a Sistemului ROMATSA ATM 2015+ ce cuprinde fără a se limita la următoarele: (a) software inclusiv licențe pentru software, codul sursă al sistemului, kit de instalare, (b) echipamente, inclusiv hardware, (c) documentație tehnică inclusiv manual de utilizare, manual de instalare, manual de recuperare imediată a datelor, manual de recuperare în caz de dezastru.

Stadiul fizic al lucrărilor:

- Stadiul: în derulare contractul nr. 268/29.07.2013 cu firma Indra Sistemas SA pentru perioada 29.07.2013 – 01.02.2019. S-au livrat și instalat echipamente aferente Fazei 1 a proiectului estimată a se finaliza în luna noiembrie 2017. De asemenea, s-a livrat documentație tehnică a sistemului și s-a achitat în procent de 70%, testele FAT Faza 1 acceptate, școlarizare la furnizor finalizată. În perioada 29.01.2017 – 03.03.2017 s-au desfășurat testele SAT Faza 1 și Sistemul a trecut cu succes aceste teste;
- Acțiuni viitoare: Certificarea sistemului, școlarizarea internă a personalului și Transferul în Operațional Faza 1 a sistemului în sala Cota 0 până la data de 01.11.2017.

(iii) Garanții

La 31 decembrie 2016 Regia a recunoscut extrabilanțier scrisori de garanție bancară în legătură cu contractele de investiții derulate în valoare totală de lei.

Denumire ordonator (furnizor)	31 decembrie 2016
RECOM	1.883
ASTRA	540.488
Total	542.371

(iv) Acțiuni în instanță

Regia este obiectul unui număr de acțiuni în instanță rezultate în cursul normal al desfășurării activității. Conducerea Regiei consideră că aceste acțiuni nu vor avea un efect advers semnificativ asupra rezultatelor economice și a poziției financiare a Regiei.

Printre acestea, se numără și o acțiune intentată Statului Român de către frații Micula și câștigată în prima instanță de către reclamanți în urma căreia Regiei, în calitate de organizație reprezentantă a Statului Român, i s-au poprit drepturile de încasare a creanțelor în legătură cu EUROCONTROL începând cu data de 15 septembrie 2015. Ulterior, în urma apelurilor formulate de către Regie începând cu data de 24 septembrie 2015, instanțele ulterioare au dat câștig de cauză ROMATSA iar EUROCONTROL a reînceput viramentele de fonduri către Regie în cadrul creanței pe care Regia o avea de încasat.

La data de 25 ianuarie 2016, Tribunalul francofon de primă instanță din Bruxelles, Secția Civilă, s-a pronunțat în sensul admiterii acțiunilor formulate de ROMATSA și România și a dispus ridicarea poprii.

Împotriva acestei Sentințe, au fost formulate cereri de apel atât de către Viorel Micula precum și de către Ioan Micula și cele trei societăți.

Calendarul procedural stabilit de către instanța Curții de Apel din Bruxelles a stabilit următoarele termene:

- 31 octombrie 2016 - termen pentru concluzii preliminare ROMATSA, Comisia Europeană și EUROCONTROL;
- 15 noiembrie 2016 - termen concluzii preliminare România;
- 31 martie 2017 - termen concluzii preliminare apelanți Micula;
- 15 iunie 2017 - termen pentru concluzii suplimentare ROMATSA, Comisia Europeană și EUROCONTROL;
- 30 iunie 2017 - termen pentru concluzii suplimentare România;
- 29 septembrie 2017 - termen concluzii suplimentare apelanți Micula;
- 30 noiembrie 2017 - termen pentru concluzii finale ROMATSA, Comisia Europeană, EUROCONTROL și România.

g) Instrumente financiare și managementul riscului

Riscul de curs valutar

Moneda utilizată pe piața internă este leul românesc, iar pentru împrumuturile externe costurile de finanțare sunt exprimate în diferite monede externe. Ca urmare, împrumuturile în valută sunt ulterior exprimate în lei, la cursul de la sfârșitul anului. Diferențele rezultate sunt incluse în contul de profit și pierdere și nu afectează fluxul de numerar până în momentul lichidării datoriei.

Riscul de credit

În decursul activității sale, Regia este expusă riscului de credit, în special datorită creanțelor comerciale. Conducerea Regiei monitorizează expunerea la riscul de credit în mod regulat. Situațiile financiare conțin ajustări în legătură cu riscul de credit, care reprezintă cea mai bună estimare a conducerii.

Expunerea principală la riscul de credit este determinată de sumele neîncasate de la Ministerul Transporturilor reprezentând contravaloarea zborurilor exceptate.

Riscul aferent mediului economic

Conducerea Regiei nu poate estima evenimentele care ar putea avea un efect asupra sectorului aviației civile din România și ulterior ce efect ar putea avea asupra acestor situații financiare.

Conducerea nu poate estima credibil efectele asupra situațiilor financiare ale Regiei rezultate din eventuala deteriorare a lichidității pieței financiare, deprecierea activelor financiare influențate de condiții de piață nelichide și volatilitatea ridicată a monedei naționale și a piețelor industriale și financiare.

Conducerea Regiei crede că ia toate măsurile necesare pentru a sprijini creșterea activității Regiei în condițiile de piață curente prin:

- monitorizarea constantă a lichidității;
- urmărirea strictă a cheltuielilor;
- monitorizarea zilnică a fluxurilor de trezorerie și evaluarea efectelor asupra debitorilor săi a accesului limitat la fonduri;
- efectuarea unor plasamente cât mai avantajoase.

Date informative

Cod 30

I. Date privind rezultatul înregistrat	Nr. unități	Sume	
Unități care au înregistrat profit	-	-	-
Unități care au înregistrat pierdere	1	53.835.823	
Unități care nu au înregistrat nici profit nici pierdere	-	-	-
II. Date privind plățile restante	Total, din care:	Pentru activitatea curentă	Pentru activitatea de investiții
A	1=2+3	2	3
Plăți restante – total	-	-	-
Furnizori restanți – total	-	-	-
- peste 30 de zile	-	-	-
- peste 90 de zile	-	-	-
- peste 1 an	-	-	-
Obligații restante față de bugetul asigurărilor sociale – total	-	-	-
- contribuții pentru asigurări sociale de stat datorate de angajatori, salariați și alte persoane asimilate	-	-	-
- contribuții pentru fondul asigurărilor sociale de sănătate	-	-	-
- contribuția pentru pensia suplimentară	-	-	-
- contribuții pentru bugetul asigurărilor pentru șomaj	-	-	-
- alte datorii sociale	-	-	-
Obligații restante față de bugetele fondurilor speciale și alte fonduri	-	-	-
Obligații restante față de alți creditori	-	-	-
Impozite și taxe neplătite la termenul stabilit la bugetul de stat	-	-	-
Impozite și taxe neplătite la termenul stabilit la bugetele locale	-	-	-
Credite bancare nerambursate la scadență – total	-	-	-
- restante după 30 de zile	-	-	-
- restante după 90 de zile	-	-	-
- restante după 1 an	-	-	-
Dobânzi restante	-	-	-

III. Număr mediu de salariați	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
A	1	2
Numărul mediu de salariați	1.518	1.509
Numărul efectiv de salariați existenți la sfârșitul perioadei, respectiv la data de 31 decembrie	1.531	1.539

IV. Dobânzi, dividende și redevențe plătite în cursul perioadei de raportare. Subvenții încasate și creanțe restante	Sume
A	1
Venituri brute din dobânzi plătite către persoanele fizice nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dobânzi plătite către persoanele fizice nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dobânzi plătite către persoanele juridice nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dobânzi plătite către persoane juridice asociate nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dividende plătite către persoanele fizice nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dividende plătite către persoanele fizice nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dividende plătite către persoanele juridice nerezidente, potrivit prevederilor art. 229 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din redevențe plătite către persoanele fizice nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din redevențe plătite către persoanele fizice nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din redevențe plătite către persoanele juridice nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din redevențe plătite către persoanele juridice asociate nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Redevențe plătite în cursul perioadei de raportare pentru bunurile din domeniul public, primite în concesiune, din care:	-
- redevențe pentru bunurile din domeniul public plătite la bugetul de stat	-
Redevență minieră plătită la bugetul de stat	-
Redevență petrolieră plătită la bugetul de stat	-
Chirii plătite în cursul perioadei de raportare pentru terenuri	-
Venituri brute din servicii plătite către persoane nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din servicii plătite către persoane nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Subvenții încasate în cursul perioadei de raportare, din care:	-
- subvenții încasate în cursul perioadei de raportare aferente activelor	-
- subvenții aferente veniturilor, din care:	-
- subvenții pentru stimularea ocupării forței de muncă	-

IV. Dobânzi, dividende și redevențe plătite în cursul perioadei de raportare. Subvenții încasate și creanțe restante	Sume
A	1
Creanțe restante, care nu au fost încasate la termenele prevăzute în contractele comerciale și/sau în actele normative în vigoare, din care:	39.521.359
- creanțe restante de la entități din sectorul majoritar sau integral de stat	9.225.562
- creanțe restante de la entități din sectorul privat	30.295.797

V. Tichete de masă	Sume
Contravaloarea tichetelor de masă acordate salariaților	-

VI. Cheltuieli efectuate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
Cheltuieli de cercetare – dezvoltare, din care:	-	-
- după surse de finanțare, din care:	-	-
- din fonduri publice	-	-
- din fonduri private	-	-
- după natura cheltuielilor, din care	-	-
- cheltuieli curente	-	-
- cheltuieli de capital	-	-

VII. Cheltuieli de inovare	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
Cheltuieli de inovare	-	-

VIII. Alte informații	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
A	1	2
Avansuri acordate pentru imobilizări necorporale	14.198.704	13.688.862
Avansuri acordate pentru imobilizări corporale	5.201.634	-
Imobilizări financiare, în sume brute	32.089.558	165.226.125
Acțiuni deținute la entitățile afiliate, interese de participare, alte titluri imobilizate și obligațiuni, în sume brute	31.828.105	28.888.105
- acțiuni cotate emise de rezidenți	-	-
- acțiuni necotate emise de rezidenți	31.828.105	28.888.105
- părți sociale emise de rezidenți	-	-
- obligațiuni emise de rezidenți	-	-
- acțiuni emise de organismele de plasament colectiv emise de rezidenți	-	-
- acțiuni și părți sociale emise de nerezidenți	-	-
- obligațiuni emise de nerezidenți	-	-
Creanțe imobilizate, în sume brute	261.453	136.338.020
- creanțe imobilizate în lei și exprimate în lei, a căror decontare se face în funcție de cursul unei valute	2.550	54.157
- creanțe imobilizate în valută	258.903	136.283.863
Creanțe comerciale, avansuri pentru cumpărări de bunuri de	439.053.234	163.965.848

VIII. Alte informații	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
A	1	2
natura stocurilor și pentru prestări de servicii acordate furnizorilor și alte conturi asimilate, în sume brute, din care:		
- creanțe comerciale în relația cu nerezidenți, avansuri pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor și pentru prestări de servicii acordate furnizorilor nerezidenți și alte conturi asimilate, în sume brute, din care:	432.936.715	148.568.979
Creanțe neîncasate la termenul stabilit	311.881.724	-
Creanțe în legătură cu personalul și conturi asimilate	381.581	1.029.385
Creanțe în legătură cu bugetul asigurărilor sociale și bugetul statului	4.394.319	2.598.523
- creanțe în legătură cu bugetul asigurărilor sociale	-	-
- creanțe fiscale în legătură cu bugetul statului	-	-
- subvenții de încasat	4.394.319	2.598.523
- fonduri speciale – taxe și vărsăminte asimilate	-	-
- alte creanțe în legătură cu bugetul statului	-	-
Creanțele entității în relațiile cu entitățile afiliate	-	-
Creanțe în legătură cu bugetul asigurărilor sociale și bugetul statului neîncasate la termenul stabilit	-	-
Alte creanțe	19.744.505	16.440.870
- decontări privind interesele de participare, decontări cu acționarii/asociații privind capitalul, decontări din operațiuni în participație	-	-
- alte creanțe în legătură cu persoanele fizice și persoanele juridice, altele decât creanțele în legătură cu instituțiile publice (instituțiile statului)	19.740.305	16.437.270
- sumele preluate din contul 542 „Avansuri de trezorerie”, reprezentând avansurile de trezorerie acordate potrivit legii și nedecontate până la data de 31 decembrie	4.200	3.600
Dobânzi de încasat, din care:	620.640	1.428.916
- de la nerezidenți	620.640	1.428.916
Valoarea împrumuturilor acordate operatorilor economici	-	-
Investiții pe termen scurt, în sume brute	-	-
- acțiuni cotate emise de rezidenți	-	-
- acțiuni necotate emise de rezidenți	-	-
- părți sociale emise de rezidenți	-	-
- obligațiuni emise de rezidenți	-	-
- acțiuni emise de organisme de plasament colectiv rezidente	-	-
- acțiuni emise de nerezidenți	-	-
- obligațiuni emise de nerezidenți	-	-
Alte valori de încasat	-	-
Casa în lei și în valută	177.618	146.462
- în lei	47.291	75.398
- în valută	130.327	71.064
Conturi curente la bănci în lei și în valută	181.445.377	344.030.419
- în lei, din care:	16.199.006	35.631.118

VIII. Alte informații	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
A	1	2
- conturi curente în lei deschise la bănci nerezidente	-	-
- în valută, din care:	165.246.371	308.399.301
- conturi curente în valută deschise la bănci nerezidente	-	-
Alte conturi curente la bănci și acreditive	-	-
- sume în curs de decontare, acreditive și alte valori de încasat, în lei	-	-
- sume în curs de decontare și acreditive în valută	-	-
Datorii	83.909.946	82.564.338
Împrumuturi din emisiuni de obligațiuni, în sume brute	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente împrumuturilor din emisiuni de obligațiuni, în sume brute	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite bancare interne pe termen scurt	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente creditelor bancare interne pe termen scurt	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite bancare externe pe termen scurt	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente creditelor bancare externe pe termen scurt	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite bancare pe termen lung	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite bancare externe pe termen lung	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente creditelor bancare externe pe termen lung	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite de la trezoreria statului și dobânzile aferente	-	-
Alte împrumuturi și dobânzile aferente	1.133.542	183.237
- în lei și exprimate în lei, a căror decontare se face în funcție de cursul unei valute	260.065	176.539
- în valută	873.477	6.698
Alte împrumuturi și datorii asimilate, din care:		
- valoarea concesiunilor primite	-	-

VIII. Alte informații	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
A	1	2
	-	-
Datorii comerciale, avansuri primite de la clienți și alte conturi asimilate, în sume brute, din care:	29.497.544	22.438.876
- datorii comerciale în relația cu nerezidenții, avansuri primite de la clienți nerezidenți și alte conturi asimilate, în sume brute	19.243.550	11.718.560
Datorii în legătură cu personalul și conturi asimilate	23.154.742	22.241.859
Datorii în legătură cu bugetul asigurărilor sociale și bugetul statului	25.965.032	36.422.622
- datorii în legătură cu bugetul asigurărilor sociale	15.051.058	16.819.629
- datorii fiscale în legătură cu bugetul statului	10.900.404	19.478.194
- fonduri speciale – taxe și vărsăminte asimilate	13.570	19.250
- alte datorii în legătură cu bugetul statului	-	105.549
Datoriile entității în relațiile cu entitățile afiliate	-	-
Sume datorate acționarilor/asociaților	-	-
- sume datorate acționarilor/asociaților PF	-	-
- sume datorate acționarilor/asociaților PJ	-	-
Alte datorii	4.159.086	1.277.744
- decontări privind interesele de participare, decontări cu acționarii/asociații privind capitalul, decontări din operații în participație	-	-
- alte datorii în legătură cu persoanele fizice și persoanele juridice, altele decât datoriile în legătură cu instituțiile publice (instituțiile statului)	847.584	1.142.336
- subvenții nereluate la venituri	371.502	135.408
- vărsăminte de efectuat pentru imobilizări financiare și investiții pe termen scurt	2.940.000	-
- venituri în avans aferente activelor primite prin transfer de la clienți	-	-
Dobânzi de plătit	-	-
Valoarea împrumuturilor primite de la operatorii economici	-	-
Capital subscris vărsat, din care:	-	-
- acțiuni cotate	-	-
- acțiuni necotate	-	-
- părți sociale	-	-
- capital subscris vărsat de nerezidenți	-	-
Brevete și licențe	-	-

IX. Informații privind cheltuielile cu colaboratorii	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
Cheltuieli cu colaboratorii	-	-

X. Informații privind bunurile din domeniul public al statului	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
---	------------------------------	------------------------------

Valoarea bunurilor din domeniul public al statului aflate în administrare	131.288.620	127.393.298
Valoarea bunurilor din domeniul public al statului aflate în concesiune	2.854.408	5.984.907
Valoarea bunurilor din domeniul public al statului închiriate	7.759.458	7.763.112

XI. Informații privind bunurile din proprietatea privată a statului supuse inventarierii cf. OMFP nr. 668/2014	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
Valoarea contabilă netă a bunurilor	-	-

XII. Capital social vărsat	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
- deținut de instituții publice	-	-
- deținut de instituții publice de subordonare centrală	-	-
- deținut de instituții publice de subordonare locală	-	-
- deținut de societățile cu capital de stat, din care:	-	-
- cu capital integral de stat	-	-
- cu capital majoritar de stat	-	-
- cu capital minoritar de stat	-	-
- deținut de regiile autonome	-	-
- deținut de societăți cu capital privat	-	-
- deținut de persoane fizice	-	-
- deținut de alte entități	-	-

XIII. Dividende/vărsăminte convenite bugetului de stat sau local, de repartizat din profitul exercițiului financiar de către companiile naționale, societățile naționale, societățile și regiile autonome, din care:	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
- către instituții publice centrale	197.182	-
- către instituții publice locale	-	-
- către alți acționari la care statul/unitățile administrativ/teritoriale/instituțiile publice dețin direct/indirect acțiuni sau participații indiferent de ponderea acestora	-	-

XIV. Dividende/vărsăminte convenite bugetului de stat sau local, virate în perioada de raportare din profitul companiilor naționale, societăților naționale societăților	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
---	--------------------------	--------------------------

și regiilor autonome, din care:		
- dividende/vărsăminte din profitul exercițiului financiar al anului precedent, din care virate:	21.542.423	197.182
- către instituții publice centrale	-	-
- către instituții publice locale	-	-
- către alți acționari la care statul/unitățile administrativ teritoriale/instituțiile publice dețin direct/indirect acțiuni sau participații indiferent de ponderea acestora	-	-
- dividende/vărsăminte din profitul exercițiilor financiare anterioare anului precedent, din care virate:	-	-
- către instituții publice centrale	-	-
- către instituții publice locale	-	-
- către alți acționari la care statul/unitățile administrativ teritoriale/instituțiile publice dețin direct/indirect acțiuni sau participații indiferent de ponderea acestora	-	-
XV. Creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
Creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice (la valoarea nominală), din care:	-	-
- creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice afiliate	-	-
Creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice (la cost de achiziție), din care:	-	-
- creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice afiliate	-	-

XVI. Venituri obținute din activități agricole	31 decembrie 2015	31 decembrie 2016
Venituri obținute din activități agricole	-	-

Situația activelor imobilizate la data de 31.12.2016

Elemente de imobilizări	Valori brute				
	Sold inițial	Creșteri	Reduceri		Sold final: (col 5=1+2-3)
			Total	Din care: dezmembrări și casări	
A	1	2	3	4	5
Imobilizări necorporale					
Cheltuieli de constituire și dezvoltare	-	-	-	X	-
Alte imobilizări	71.534.512	4.545.480	95.045	X	75.984.947
Avansuri acordate pentru imobilizări necorporale	14.198.704	208.641	718.483	X	13.688.862
Active necorporale de	-	-	-	X	-

exploatare și evaluare a resurselor minerale					
TOTAL	85.733.216	4.754.121	813.528	X	89.673.809
Imobilizări corporale					
Terenuri	5.862.311	3.247.153	19.436	X	9.090.028
Construcții	218.546.972	48.415.491	50.858.054	177.778	216.104.409
Instalații tehnice și mașini	169.154.332	47.208.665	70.379.464	678.051	145.983.533
Alte instalații, utilaje și mobilier	8.412.178	1.106.065	2.501.046	15.484	7.017.197
Investiții imobiliare	-	-	-	-	-
Active corporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-	-
Active biologice productive	19.621	364	13.434	-	6.551
Imobilizări corporale în curs de execuție	74.990.322	48.792.025	48.480.403	-	75.301.944
Investiții imobiliare în curs de execuție	-	-	-	-	-
Avansuri acordate pentru imobilizări corporale	5.201.634	- 4.416.558	785.076	-	0
TOTAL	482.187.370	144.353.205	173.036.913	871.313	453.503.662
Imobilizări financiare	32.218.045	138.415.528	5.407.348	X	165.226.225
ACTIVE IMOBILIZATE – TOTAL	600.138.631	287.522.854	179.257.789	871.313	708.406.696

Situația amortizării activelor imobilizate

Elemente de imobilizări	Amortizări			
	Sold inițial	Amortizare în cursul anului	Amortizare aferentă imobilizărilor scoase din evidență	Amortizare la sfârșitul anului (col 9=6+7-8)
A	6	7	8	9
Imobilizări necorporale				
Cheltuieli de constituire și dezvoltare	-	-	-	-
Alte imobilizări	66.501.021	2.508.486	95.045	68.914.462
Active necorporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-
TOTAL	66.501.021	2.508.486	95.045	68.914.462
Imobilizări corporale				
Terenuri	-	-	-	-
Construcții	30.374.291	13.262.294	43.636.585	0
Instalații tehnice și mașini	43.320.745	23.877.069	67.197.814	0
Alte instalații, utilaje și mobilier	1.444.551	889.211	2.333.762	0
Investiții imobiliare	-	-	-	-

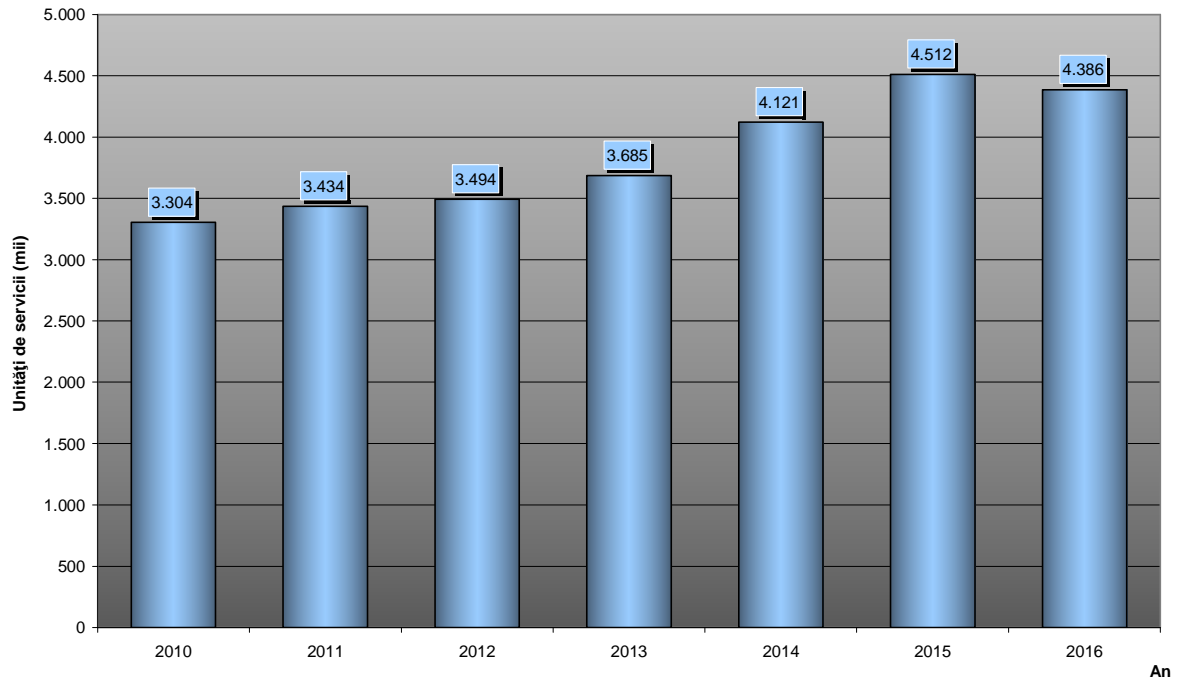
Elemente de imobilizări	Amortizări			
	Sold inițial	Amortizare în cursul anului	Amortizare aferentă imobilizărilor scoase din evidență	Amortizare la sfârșitul anului (col 9=6+7-8)
Active corporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-
Active biologice productive	9.379	3.947	13.326	0
TOTAL	75.148.966	38.032.521	113.181.487	0
AMORTIZĂRI – TOTAL	141.649.987	40.541.007	113.276.532	68.914.462

Situația ajustărilor pentru depreciere

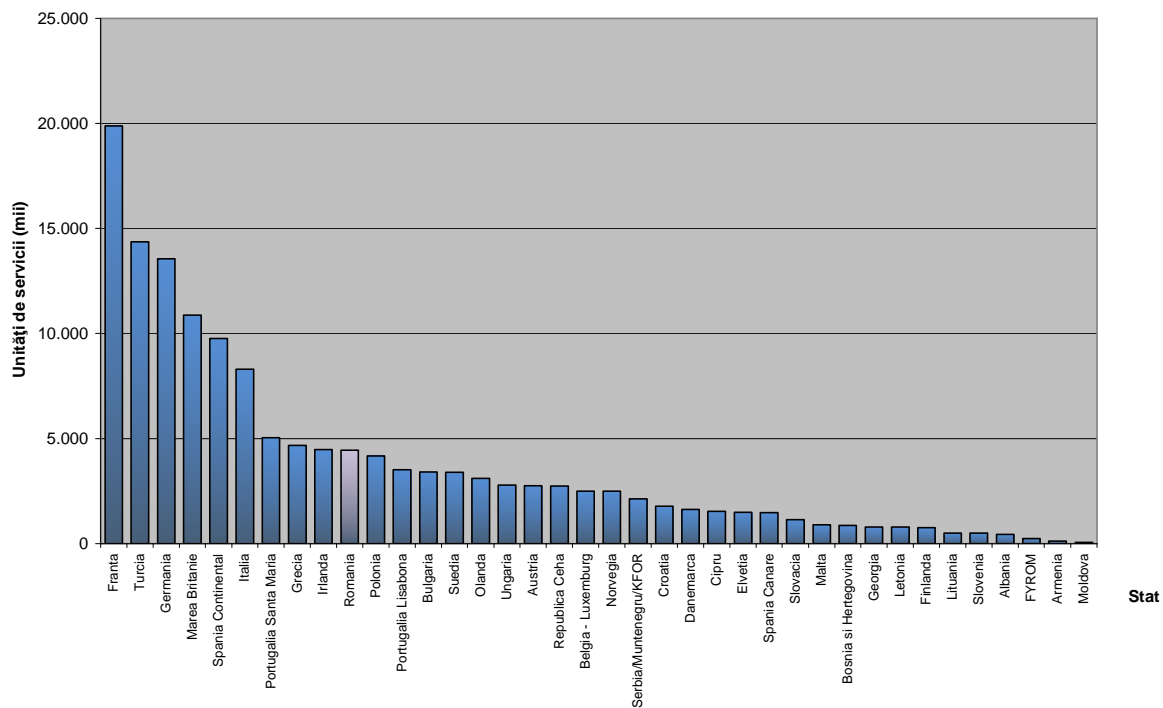
Elemente de imobilizări	Ajustări pentru depreciere și pierderi de valoare			
	Sold inițial	Ajustări constituite în cursul anului	Ajustări reluate la venituri	Sold final (col 13=10+11-12)
A	10	11	12	13
Imobilizări necorporale				
Cheltuieli de constituire și dezvoltare	-	-	-	-
Alte imobilizări	-	-	-	-
Active necorporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-
TOTAL	-	-	-	-
Imobilizări corporale				
Terenuri	-	-	-	-
Construcții	-	-	-	-
Instalații tehnice și mașini	-	-	-	-
Alte instalații, utilaje și mobilier	-	-	-	-
Investiții imobiliare	-	-	-	-
Active corporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-
Active biologice productive	-	-	-	-
Imobilizări corporale în curs de execuție	-	-	-	-
Investiții imobiliare în curs de execuție	-	-	-	-
TOTAL	-	-	-	-
Imobilizări financiare	27.628.105	1.260.000	-	28.888.105
AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIERE – TOTAL	27.628.105	1.260.000	-	28.888.105

GRAFICE

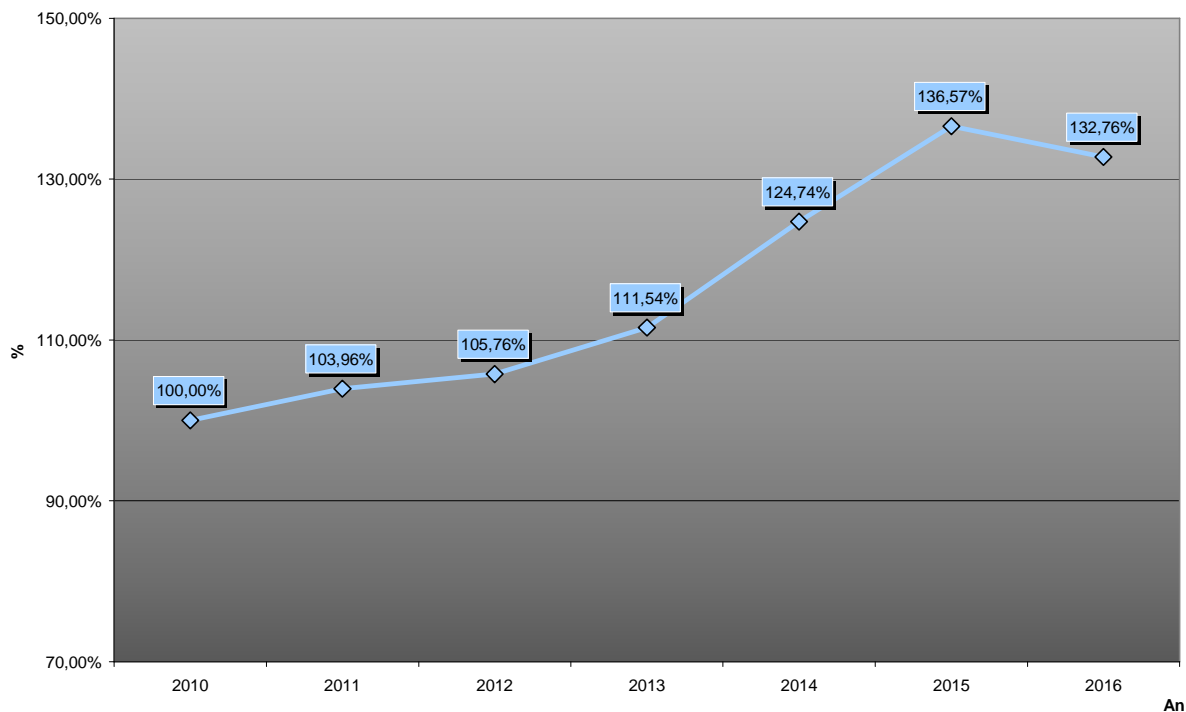
Evoluția volumului serviciilor de navigație aeriană de rută prestate în România
(unități de servicii facturate)
în perioada 2010-2016

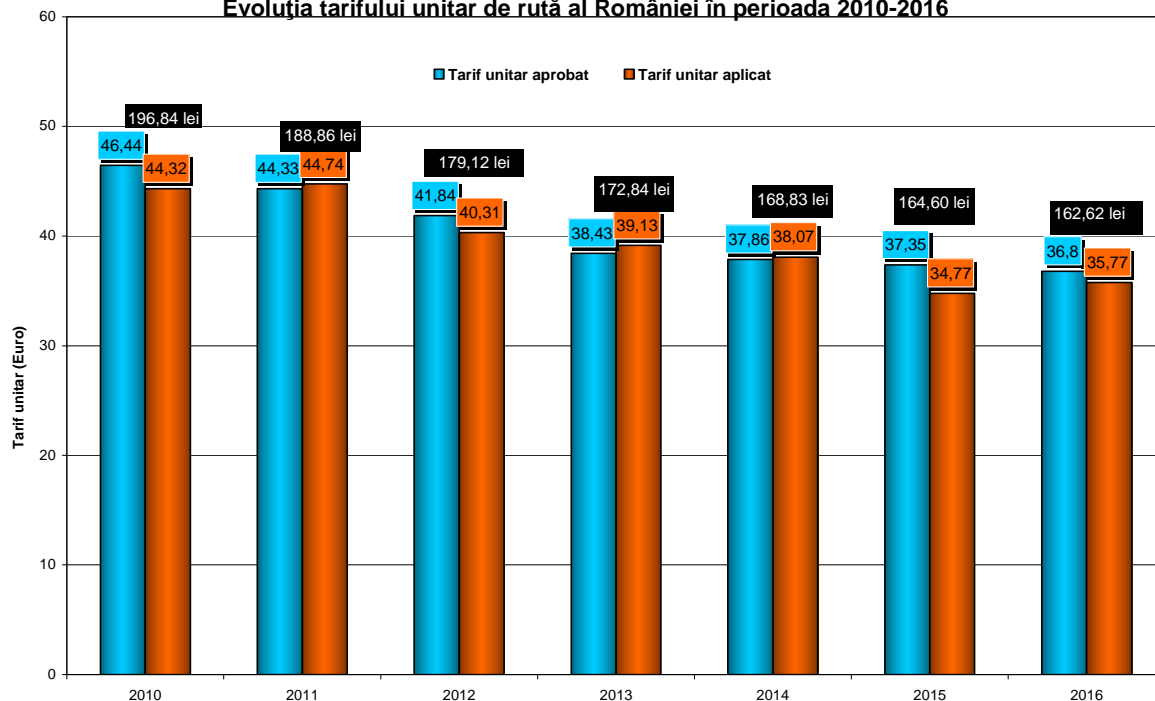
**Volumul serviciilor de navigație aeriană de rută prestate în statele membre
EUROCONTROL (unități de servicii totale)
în 2016**

**Evoluția volumului serviciilor de navigație aeriană de rută prestate în România
(unități de servicii facturate)
în perioada 2010-2016 față de anul 2010**

Evoluția tarifului unitar de rută al României în perioada 2010-2016

* Începând cu anul 2008 tariful unitar de rută este stabilit în moneda națională. Tarifele unitare efectiv aplicate în perioada 2010-2016 au fost ajustate lunar în funcție de variația cursului REUTERS leu/euro mediu lunar de închidere al lunii precedente față de cursul de referință folosit la calculul tarifului unitar aprobat (cursul REUTERS leu/euro mediu lunar de închidere al lunii septembrie a anului anterior: 4,26025 sept. 2010 pt. 2011, 4,28120 sept. 2011 pt. 2012, 4,49741 sept. 2012 pt. 2013, 4,45957 sept. 2013 pt. 2014, 4,40694 sept. 2014 pt. 2015, 4,41907 sept. 2015 pt. 2016).

GLOSAR/GLOSSARY

AACR/RCAA	Autoritatea Aeronautică Civilă Română Romanian Civil Aeronautical Authority
ACC	Centrul de Control Regional Area Control Center
AFP	Mesaj ATC de Propunere a Planului de Zbor ATC Flight Plan Proposal Message
AIHCB	Aeroportul Internațional Henri Coandă București Bucharest Henri Coandă International Airport
AIS	Servicii de Informare Aeronautică Aeronautical Information Services
AIP	Publicație de Informare Aeronautică Aeronautical Information Publication
AIRAC	Regularizarea și Controlul Distribuției Informațiilor Aeronautice Aeronautical Information Regulation and Control
ANCOM	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații National Authority for Management and Regulation in Communications
ANM	Administrația Națională de Meteorologie National Meteorological Administration
ANSP	Furnizori de servicii de trafic aerian Air Navigation Service Provider
ANS	Servicii de Navigație Aeriană Air Navigation Services
AOC	Centrul de Operațiuni Aeriene Air Operation Center
APP	Apropiere Approach
APV	Procedură de Apropiere cu Ghidare Verticală Approach Procedure with Vertical Guidance
ARN	Rețeaua Europeană de Rute ATS European ATS Route Network
ARTAS	Sistem de Supraveghere și Urmărire a Zborurilor într-o Zonă Geografică Definită ATM Surveillance Tracker and Server

A-SMGCS	Sistem de Control și de Ghidare a Mișcărilor pe Suprafață Advance Surface Movement Guidance & Control System
ATM	Organizarea Traficului Aerian Air Traffic Management
ATS	Servicii de Trafic Aerian Air Traffic Services
ATIS	Serviciul Automatizat de Informare la Terminal Automatic Terminal Information Service
ATSU	Unitate de Servicii de Trafic Aerian Air Traffic Services Unit
BMA	Birou Meteorologic de Aerodrom Aerodrome Meteorological Bureau
BULATSA	Autoritatea Serviciilor de Trafic Aerian din Bulgaria Bulgarian Air Traffic Services Authority
CAL	Identificator de Locație Code Allocation List
CANSO	Organizația Internațională a Serviciilor de Navigație Aeriană Civil Air Navigation Services Organisation
CBS	Sectoare Transfrontaliere de Spațiu Aerian Cross Border Sectors
CDM	Luare de decizii prin colaborare Collaborative Decision Making
CDO	Operațiuni de Coborâre Continuă Continuous Descent Operations
CITA	Controlor de Informare Trafic Aerian Air Traffic Information Controller
CNS	Comunicație, Navigație, Supraveghere Communication, Navigation, Surveillance
CNPMNA	Centrul Național de Protecție Meteorologică a Navigației Aeriene Aeronautical Meteorological Centre
CPDLC	Comunicare Între Controlori de Trafic Aerian și Pilot prin Data Link Controller–Pilot Data Link Communications
CPPZI	Cerințe Privind Proiectarea Procedurilor de Zbor Instrumental Instrument Flight Procedure Design Requirement

CS	Servicii Centralizate Centralized Services
CTA/ATC	Controlor de Trafic Aerian Air Traffic Controller
D-ATIS	Serviciu de Informare Automată în Format Digital pentru Zona de Terminal Digital Automatic Terminal Information Service
DLS	Servicii Data Link Data Link Services
DME	Echipament pentru Măsurare la Distanță Distance measuring equipment
DTM	Direcția Topografică Militară Military Topographic Department
DVOR	Radiofar omnidirecțional VHF Doppler Doppler VHF Omnidirectional Range
EAD	Baza de Date AIS Europeană European AIS Database
EASA	Agenția Europeană pentru Siguranța Aviației European Aviation Safety Agency
EGNOS	Sistem de Radionavigație prin Satelit European Geostationary Navigation Overlay Service
ESA	Agenția Spațială Europeană European Space Agency
ESSIP	Implementare Cer Unic European European Single Sky Implementation
EUROCONTROL	Organizația Europeană pentru Siguranța Navigației Aeriene European Organization for the Safety of Air Navigation
FAT	Teste de Acceptare la Producator Functional Acceptance Test
FAB	Bloc Funcțional de Spațiu Aerian Functional Airspace Block
FDPS	Sistem de Procesare a Datelor de Zbor Flight Data Processing System
FEAST	Test Pentru Selecție CTA The First European Air Traffic Controller Selection

FIR	Regiunea de Informare a Zborurilor Flight Information Region
FPL	Plan de Zbor Flight plan
FRA	Flexibilitatea Rutelor de Spațiu Aerian Free Route Airspace
FSA	Mesaj de Activare a Zborului First System Activation
GAT	Trafic Aerian General General Air Traffic
IATA	Asociația Internațională a Transportatorilor Aerieni International Air Transport Association
ICAO	Organizația Internațională a Aviației Civile International Civil Aviation Organization
ILS	Sistem de Aterizare După Instrumente Instrument Landing System
LARA	Managementul Spațiului Aerian Local și Sub-Regional Local and sub-Regional Airspace Management
LoA	Scrisoare de Înțelegere Letter of Agreement
LSSIP	Implementarea Locală a Cerului Unic Local Single Sky Implementation
LVO	Operațiuni în Condiții de Vizibilitate Redusă Low Visibility Operations
LVTO	Decolare la Vizibilitate Redusă Low Visibility Take - Off
MBI	Teme de Briefing Obligatorii Mandatory Briefing Items
MRT	Timp Mediu de Răspuns Mean Response Time
MSA/ASM	Managementul Spațiului Aerian Airspace Management
NATS	Autoritatea Serviciilor de Trafic Aerian din Anglia National Air Traffic Services

NDB	Semnalizare Luminoasă Non-direcțională Non-directional Beacon
NEST	Instrument de Planificare Strategică la Nivel de Rețea Network Strategic Tool
N-FRA	Flexibilitatea Rutelor de Spațiu Aerian pe Timp de Noapte Night Free Route Airspace
NIDS	Sistem Operativ de Afișare Informații și Date New Information Display System
NMOC	Centru Operațional de Management al Rețelei Network Manager Operations Centre
NOTAM	Notice to Airmen Avize către Navigatori
NSA	Autoritatea Națională de Supervizare National Supervisory Authority
OAT	Trafic Aerian Operațional Operational Air Traffic
OMM/WMO	Organizația Meteorologică Mondială World Meteorological Organization
PAN-AM	Academia Internațională de Aviație International Flight Academy
PANS-ATM	Procedura Serviciilor de Navigație Aeriană-Managementul Traficului Aerian Procedure for Air Navigation Services-Air Traffic Management
PNP	Plan Național de Performanță Performnace National Plan
PPP	Paritatea Puterii de Cumpărare Purchasing Power Parity
PRNAV	Zonă de Navigație de Precizie Precision Area Navigation
QMS	Sistemul de Management al Calității Quality Management System
RACR	Reglementări Aeronautice Civile Române Romanian Civil Aeronautical Regulation
RACMR	Reglementarea Aeronautică Civilă Militară Română Romanian Civil Military Aeronautical Regulation

ROMAWOS	Sistem de Observare în Timp Real a Vremii Real-Time Operated and Managed Weather Observation System
RTS	Simulare în Timp Real Real Time Simulation
RVT	Turn Virtual de Control la Distanță Remote and Virtual Tower
SAR	Căutare și Salvare Search and Rescue
SAP	Plan Strategic de Acțiune Strategy & Action Plan
SAT	Teste de Acceptare la Beneficiar Site acceptance test
SES	Cer Unic European Single European Sky
SESAR	Program de dezvoltare ATM în cadrul CUE Single European Sky ATM Research
SID	Decolare După Instrumente Standard Standard Instrument Departure
SMFA	Statul Major al Forțelor Aeriene Romanian Air Force
SMG	Statul Major General Air Force Staff
SSR	Secondary Surveillance Radar Radar de Supraveghere Secundar
STAR	Rută de Aterizare Standard Standard Terminal Arrival Route
STS	Servicii de Comunicații pe Suport Special Telecommunication Service
SUR	Supraveghere Surveillance
TEN-T	Rețeaua Transeuropeană de Transport The Trans-European Transport Network in Europe
TMA	Zona de Control de Terminal Terminal Control Area

TWR	Turn de control Tower
UFSA/FUA	Utilizarea Flexibilă a Spațiului Aerian Flexible Use of Airspace
VCS	Sistem de Comunicare Vocală Voice Communication System
VFR	Reguli de Zbor la Vedere Visual Flight Rules
WAM	Tehnologie de Supraveghere în Vederea Asigurării Eșalonării Aeronavelor Wide Area Multilateration